

KÁROLI GÁSPÁR
REFORMÁTUS EGYETEM
PEDAGÓGIAI KAR

SZAKMAI GYAKORLATOK MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI KÉZIKÖNYVE

Tolnai Ágnes (szerk.)

**Szakmai gyakorlatok
minőségbiztosítási kézikönyve**

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar

Nagykőrös, 2026

A kötet megjelenése a Tehetség-hit-minőség kutatócsoport „Tehetséggondozás és minőségbiztosítás új környezetben” című projektjében valósult meg. A projektet a Károli Gáspár Református Egyetem támogatta.

Szerkesztő
TOLNAI ÁGNES

Szerzők
BÁLINT-PALLAGHY RÉKA
FÜLÖPNÉ KÁNTOR JUDIT
SZOVA ZSUZSANNA
TOLNAI ÁGNES

Szakmai lektorok
PAP FERENC
SZONTAGH PÁL
MAJZIK FERENCNÉ

Korrektor
SZONTAGH PÁL

Technika szerkesztés
TOLNAI ÁGNES

Borítókép
Pixabay

ISBN 978-615-6637-80-2
DOI: <https://doi.org/10.61376/DABU9741>

©Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar, 2026
©Szerzők, szerkesztő, 2026

A kiadásért felelős
DR. PAP FERENC
a KRE PK dékánja

Tartalom

Előszó	1
1. A minőségbiztosítási rendszer elemei <i>(Tolnai Ágnes)</i>	2
1.1 ESG 2015 a szakmai gyakorlatokban	3
1.2 PDCA-ciklusban gondolkodás – a PK gyakorlata	10
2. A szakmai gyakorlatok tervezése <i>(Tolnai Ágnes)</i>	18
2.1 Képzési és kimeneti követelmények	18
2.2 Szakmai gyakorlatok tervezése a képző oldaláról	20
2.3 Szakmai gyakorlatok tervezése a gyakorlóintézmény oldaláról	27
2.4 Folyamatos információáramlás	32
3. A gyakorlatvezető <i>(Fülöpné Kántor Judit)</i>	35
3.1 A gyakorlatvezetői szerep	35
3.2 Jogi és szakmai háttér - Mit szabályoznak a keretek?	38
3.3 Miért érdemes gyakorlatvezetőnek lenni?	41
4. A hallgatók támogatása és értékelése <i>(Fülöpné Kántor Judit)</i>	44
4.1 Az értékelés célja, szerepe, formái	44
4.2 A hallgatók fejlődésének irányítóje	45
4.3 Az értékelés módszertani háttere és az értékelési formákhoz tartozó szempontok	51
4.4 Fejlesztő értékelés a gyakorlatban – Útmutató és példák	52
5. Szakmai támpontok a gyakorlatvezetői döntésekhez <i>(Fülöpné Kántor Judit)</i>	55
5.1 Dokumentumkezelés és adminisztráció	55
5.2 Jelenlét és részvétel	57
5.3 Pótlás és kivételes helyzetek kezelése	60
5.4 Pedagógiai hozzáállás és attitűd	61
5.5 Kommunikáció és együttműködés	63
5.6 Szakmai-etikai elvárások	65
5.7 Fejlesztő visszajelzések és reflexiók	67
6. A tanítóképzés szakmai gyakorlatai <i>(Bálint-Pallaghy Réka)</i>	70
6.1 A gyakorlatok helye és jellege a tanítóképzésben	70
6.2 Bemeneti és kimeneti kompetenciák	74
6.3 Dokumentáció	75
6.4 A gyakorlatvezető helye és szerepe	87
7. Az óvodapedagógus-képzés szakmai gyakorlatai <i>(Fülöpné Kántor Judit)</i>	90
7.1 Gyakorlattípusok egymásra épülése	90

7.2 Kapcsolattartási pontok, felületek, dokumentumtárak.....	97
7.3 A gyakorlat menete – adminisztráció és határidők.....	98
7.4 Útmutatás az értékelési szempontrendszerek használatához	110
8. Külső világ tevékeny megismerése foglalkozások mentorálása óvodavezetői szemmel (Szova Zsuzsanna Eszter)	112
8.1 A külső világ tevékeny megismerése az Óvodai nevelés országos alapprogramjában	113
8.2 A külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó foglalkozások tervezése és megvalósítása.....	114
8.3 Mentorálás óvodavezetői szemmel	116
8.4 A külső világ tevékeny megismerése foglalkozások gyakorlati megjelenése a mentorálás tükrében	120
8.5 Összegzés	121
MELLÉKLET	123
1. melléklet Gyakorlatvezetők gyakran ismételt kérdései	123
2. melléklet Értékelőlapok - Óvodapedagógus alapképzési szak.....	135
2.1 melléklet Tervezetek értékelése.....	135
2.2 melléklet Pedagógiai napló értékelése.....	146
2.3 melléklet Összegző értékelő lapok	161
3. melléklet Értékelőlapok - Tanító alapképzési szak	174
3.1 melléklet Értékelési útmutató tervezetekhez	174
3.2 melléklet Értékelési útmutató pedagógiai naplóhoz.....	180
4. melléklet Gyakorlatvezetői fókuszlapok	184
5. melléklet Egy valós hallgatói értékelés - 4. félév.....	204
Irodalom.....	218
A kötet szerzői.....	220

ELŐSZÓ

A felsőoktatás egyik legnagyobb felelőssége, hogy a hallgatókat ne csupán tudással, hanem valódi szakmai tapasztalattal is felvértezze. A szakmai gyakorlatok ezért nemcsak részei egy képzésnek. Itt válik láthatóvá, hogyan találkozik az elmélet a gyakorlattal, hogyan erősödik a szakmai identitás, és hogyan épülnek azok a kapcsolatok, amelyek egy egész pályát meghatározhatnak. A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kara számára kiemelt jelentőségű, hogy mindez átgondolt, minőségi és minden résztvevő számára értékteremtő módon valósuljon meg.

A kézikönyv megírásával a Kar Gyakorlati és Továbbképzési Intézete olyan eszközt kíván adni a gyakorlatvezetők, intézményvezetők és a hallgatók kezébe, ami segít eligazodni a szakmai gyakorlatok összetett rendszerében, és támogatást nyújt a mindennapi feladatokban. Célunk, hogy a kézikönyvben támogatást nyújtsunk, amivel ezt a komplex szakmai tevékenységet tudatosan, hatékonyan valósítható meg.

A kézikönyvet a KRE Pedagógiai Kara ajánlja mindazoknak, akik részt vesznek a szakmai gyakorlatok szervezésében, támogatásában vagy megélésében. A gyakorlatvezetőknek, akik nap mint nap időt, figyelmet és szakmai tudást fordítanak a hallgatók fejlődésére. Az intézményvezetőknek, akik biztosítják a kereteket és a feltételeket. És a hallgatóknak, akik nyitottságukkal és kíváncsiságukkal teszik élővé ezt a folyamatot.

Bízom benne, hogy a kézikönyv hozzájárul ahhoz, hogy a szakmai gyakorlatok minden résztvevő számára valódi értéket teremtsenek, és közösen olyan szakmai környezetet építünk, amiben a tanulás, a fejlődés és az együttműködés természetes módon kapcsolódik össze.

Prof. Dr. Pap Ferenc
dékán

1. A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI RENDSZER ELEMEI

TOLNAI ÁGNES

Mikor a pedagógusképzés szakmai gyakorlataival kapcsolatos elvárásokat fogalmazzuk meg, azt a felsőoktatási képzésekre vonatkozó minőségkövetelmények kontextusában kell megtenni. Magyarország mint az Európai Felsőoktatási Térség tagja, az itt alkalmazott minőségkövetelményeknek kell, hogy megfeleljen.

Az [Európai Felsőoktatási Térség minősegbiztosításának standardjai és irányelvei](#) (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG 2015) tíz pontban foglalja össze azokat a sztenderdeket és irányelveket, amiket magának a felsőoktatási intézménynek követnie kell. Az európai oktatáspolitikáért felelős miniszterek bergeni konferenciáján 2005-ben elfogadták a dokumentumot, amit a 2015. évi jereváni konferencián felülvizsgáltak és módosításokkal láttak el beemelve olyan új területeket, mint a hallgatóközpontú tanítás, tanulás, értékelés, a programok külső és belső fejlesztésének szétválasztása és a külső minősegbiztosítás.

A szakmai gyakorlatok ebbe illeszkednek. Az intézmény ugyanis mikor úgy dönt, hogy az ESG 2015 alapján meghatározza saját minőségügyi rendszerét, akkor a képzések kialakítását, nyomon követését ebbe a rendszerbe illeszti. Mivel a szakmai gyakorlat egy képzés része, ezért a szakmai gyakorlatnak is követnie kell a képzéseknél meghatározott minőségkövetelményeket. Nem beszélhetünk ezért külön minősegbiztosítási rendszerről a szakmai gyakorlatok esetében. Sokkal inkább egy képzésfejlesztésbe ágyazott elemről.

A minőség egyszerre tartalmi és technikai kérdés. A szakmai gyakorlathoz kapcsolódó folyamatok eredményeként olyan „terméknek” kell előállnia, ami a megrendelő, vevők igényeinek megfelel. A rendszer alkalmasságát meghatározza maga a szervezeti kultúra is. A minőség melletti elköteleződés nem köthet egyes személyekhez, az intézmény egészének, a munkatársi közösség egészének vallania kell a minőség kultúráját. A minőség alapú oktatás melletti elköteleződésnek az intézményi dokumentumok szintjén is meg kell jelennie.

Hogyan néz ki ez a gyakorlatban?

A Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) [küldetésnyilatkozatban](#) fogalmazza meg működésének célját, alapelveit. Ez a hosszú távú tervezés alapidokumentuma. Minőség iránti elkötelezettségét a [Minőségpolitikai nyilatkozat](#) tartalmazza, ami a minőséggel kapcsolatos alapelveket, irányokat tartalmazza. Ezeket a hosszú távú stratégiai és minőségcélokat középtávú célokká alakítja stratégiájában, fejlesztési terveiben. A középtávú tervezésben megjelennek már konkrétan az egyes képzésfejlesztési irányok is. A középtávú célokat éves tervekre bontja az Egyetem, azaz minden évben az adott évről egységesen megvalósítható céllá alakítja azokat és meghatározza az éves célok eléréséhez kapcsolódó feladatokat, felelősöket, határidőket. Az éves célok, feladatok esetében már konkretizálja a részterületet, képzést, folyamatot.

Amikor a szakmai gyakorlatok minőségbiztosítási folyamatairól, rendszeréről beszélünk, akkor tehát figyelembe kell venni, hogy azok egy képzés részeként a stratégiai tervezéshez szervesen kapcsolódnak, nem önálló folyamatok vagy egységek. Ezért a szakmai gyakorlatok minőségbiztosítási rendszerének a képzés keze alá kell dolgozni, támogatni annak a képzésnek a fejlesztését, aminek részei. A képzésfejlesztés célja pedig minden esetben az, hogy minél felkészültebb hallgatók hagyják el oklevéllel a kezükben az Egyetemet. Képzettségük, kompetenciáik megfeleljenek a munkaerőpiaci elvárásoknak.

Jelen kézikönyv tételesen bemutatja ennek elemeit, a fejezet pedig összefoglalja a rendszert, bemutatja az egyes egységek helyét.

1.1 ESG 2015 a szakmai gyakorlatokban

Az ESG 2015 10 pontban határozta meg a felsőoktatás minőségbiztosításának területeit és megfogalmazza az ahhoz kapcsolódó sztenderdeket és a kapcsolódó irányelveket.

ESG 1.1 – Minőségbiztosítási politika

A sztenderd szerint a felsőoktatási intézménynek az egész intézményre és annak minden működési területére kiterjedő, dokumentált és átlátható minőségbiztosítási rendszert kell működtetnie. A rendszer kialakításába be kell vonni a külső és belső érintetteket.

Az Egyetem minőségpolitikája meghatározza az alapvető irányelveket, az ezekre az elvekre épülő rendszer gyakorlati működését az Egyetem Minőségbiztosítási szabályzata írja le. A képzésekre alkalmazott eljárásokba ágyazva jelennek meg a szakmai gyakorlatok. A rendszer a képzőintézmény, a gyakorlóintézmények, a gyakorlatvezetők és a hallgatók együttműködésére épül, és a minőségfejlesztést folyamatos, ciklikus folyamatként értelmezi.

A minőségkövetelmények megfogalmazásakor a KRE Pedagógiai Karának (PK) figyelemmel kell lennie arra, hogy a partnerintézmények eltérő minőségkövetelmények mentén működnek. A köznevelésnek vagy a szociális ágazatnak külön rendszerei vannak a stratégiai és minőségcélok megfogalmazására, illetve azok teljesültségének mérésére. Ezeket a felsőoktatási intézménynek tiszteletben kell tartani és el kell fogadni, folyamatait támogatni és nem kioltani vagy gyengíteni kell. Ugyanígy szereplőinek bevonása a szakmai gyakorlatok minőségfejlesztési folyamataiba nem sértheti a szereplő ágazati feladatait vagy titoktartási, adatvédelmi kötelezettségeit. Az Egyetem és a szakmai gyakorlatot biztosító intézmény között partneri, azaz nem alá-fölé rendeltségi viszonyt kell kialakítani, tiszteletben kell tartani egymás szervezeti kultúráját és határait.

A szakmai gyakorlatok tervezésével és szervezésével kapcsolatos alapkövetelményeket a 2. fejezet mutatja be.

ESG 1.2 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása

A sztenderd szerint a felsőoktatási intézménynek a képzések kialakításánál a programtervezésbe be kell vonnia a képzésben érintett szereplőket, valamint figyelembe kell vennie a programtervezés során a kialakítandó kompetenciákat, azok elérésének útját, módjait.

A szakmai gyakorlatok tervezése a vonatkozó képzési és kimeneti követelményekre (KKK) és azoknak a rendszereknek (szociális szféra vagy köznevelés) a szakmai elvárásaira épül, amihez az adott képzés kapcsolódik.

A KRE PK a KKK alapján alakítja ki a mintatanterveket, meghatározza a szakmai gyakorlatok helyét, idejét, creditszámát és tartalmát, valamint biztosítja a tantárgyak és gyakorlatok egymásra épülését. A pedagógiai, pszichológiai, módszertani gyakorlatoknál az adott szakterület szakmai tartalmi szabályozóit beépíti. A gyakorlatokat úgy alakítja ki, hogy azok illeszkedjenek a tanulási eredményekhez és biztosítsák a kompetenciák fokozatos fejlődését. A gyakorlatok tanulási eredményei és kompetenciacéljai féléves bontásokban kerülnek meghatározásra, a hallgatók fejlődése a megfigyeléstől az önálló tevékenységig fokozatosan valósul meg. A gyakorlatok célrendszere és kompetenciakerete a tantárgyleírásokban és a jelen kézikönyvben rögzített.

ESG 1.3 – Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

A sztenderd elvárja a képzőtől, hogy aktív, reflektív, hallgatóközpontú tanulási formák és fejlesztő értékelés valósuljon meg a képzésben.

A szakmai gyakorlatok hallgatóközpontú, reflektív tanulási környezetet biztosítanak. A gyakorlatvezetők mentori szerepben kísérik a hallgatókat, fokozatos bevonódást tesznek lehetővé, és rendszeres, fejlesztő visszajelzést adnak. A kézikönyv részletesen bemutatja a fejlesztő értékelés módszertanát, az értékelési szempontokat és formákat, valamint az önreflexió és a dokumentáció szerepét. A hallgatók értékelése a tanulási eredményekhez és a kompetenciacélokhoz igazodik, az értékelés célja a fejlődés támogatása, nem pusztán a minősítés.

A Kar a szakmai gyakorlatokat hallgatóközpontú, reflektív tanulási környezetként szervezi. A gyakorlatvezetők mentori szerepben támogatják a hallgatókat, fokozatos bevonódást biztosítva a pedagógiai folyamatokba. A fejlesztő értékelés módszertana, amit a 4. fejezet részletesen bemutat, a hallgatók szakmai fejlődésének egyik legfontosabb eszköze.

A KRE PK szakmai gyakorlatok szervezéséért felelős Gyakorlati és Továbbképzési Intézete (GYTKI) a gyakorlatok tanulási eredményeit féléves bontásokban rögzíti, biztosítva a hallgatók fokozatos fejlődését a megfigyeléstől az önálló tevékenységig. A hallgatók értékelése a tanulási eredményekhez igazodik, és a gyakorlatvezetői visszajelzések mellett a képzőintézményi oktató minősítése is része a folyamatnak.

ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése

A sztenderd értelmében a felsőoktatási intézménynek a képzésbe bekerüléstől a végzésig egyértelmű szabályrendszereket kell kialakítania és ezeket az érintettek részére kommunikálnia kell. A követelményeknek, a hallgató előrehaladási útjának, lehetőségeinek, a teljesítmény minősítésének átláthatónak és dokumentáltnak kell lennie. A KRE [Hallgatói követelményrendszere](#) tartalmazza a hallgatói tanulmányokra vonatkozó általános szabályokat.

Az egyes szakmai gyakorlati tantárgyak teljesítésének feltételeit és a kapcsolódó hallgatói dokumentációt (pl. napló, tervezet) a GYTKI által közzétett kurzusleírások tartalmazzák. A gyakorlatvezetői értékelések szempontjait szintén a kurzusleírásban adja közre a GYTKI. A kurzuszáró érdemjegyet a képzőintézmény oktatója az egyetemi szabályzatokban meghatározott rendben állapítja meg és rögzíti a gyakorlatvezetői értékelés és a hallgatói dokumentáció alapján.

ESG 1.5 – Oktatók

A sztenderd előírja, hogy az oktatók kiválasztásának egyértelmű kritériumok alapján kell történni. Az intézménynek biztosítani kell továbbá, hogy az oktatók a kijelölt feladat elvégzésére készek legyenek, ehhez szakmai támogatást kell nyújtania.

A KRE az oktatóira vonatkozó minőségkövetelményeket a [Foglalkoztatási követelményrendszerben](#) egyértelműen meghatározza. A sztenderdnél a szakmai gyakorlatok esetében nemcsak a képzés szervező GYTKI oktatóira, vagy a Pedagógiai Kar azon oktatóira kell gondolni, akik a pedagógiai, pszichológiai és

módszertani tárgyakat oktatják, hanem a külső gyakorlatvezetőkre is. A gyakorlatvezetőkkel szemben ugyanúgy egyértelmű kritériumokat kell meghatározni (l. 3. fejezet) és részükre szakmai támogatást kell nyújtani, felkészítést biztosítani. A KRE PK a gyakorlatvezetőket minőségbiztosítási szempontból kiemelt területként kezeli. A gyakorlatvezetőkkel szembeni minimumkövetelményeket a PK rögzíti, a GYTKI pedig rendszeres felkészítést, tájékoztatást és szakmai támogatást biztosít számukra.

ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

A sztenderd előírja, hogy a felsőoktatási intézmény a hallgatóknak biztosítson megfelelő tanulási környezetet, erőforrásokat és támogatási formákat.

A szakmai gyakorlatok estében ennek különös felhangja van. A szakmai gyakorlat a pedagógusképzésben a pályaszocializáció kiemelt területe. Ha tanulási erőforrásokról vagy hallgatói támogatásról beszélünk, akkor egy kompetenciafejlesztő szakmai gyakorlat, egy bátorító gyakorlatvezető, egy támogató nevelőtestület sokkal nagyobb támogatást jelent a sztenderd értelmében, mint az erős wifi kapcsolat az Egyetem legeldugottabb sarkában. A megfelelő tanulási környezetet a PK-nak és a gyakorlólhelyeknek együttesen kell biztosítania. A Kárnak a pedagógiai, pszichológiai és módszertani tantermi oktatás terén és az intézmény falain belül, a gyakorlólhelynek pedig a valós, de biztonságos kipróbálási környezetben. Ezért a szakmai gyakorlatot biztosító intézményekkel szemben megfogalmazott minőségkövetelmények (mint szakmai kultúra, a pedagógiai program és a hallgatók fogadására való nyitottság, l. 2. fejezet) leginkább ehhez a sztenderdhez sorolhatók.

ESG 1.7 – Információkezelés

A sztenderd szerint a felsőoktatási intézménynek működési, képzési céljainak teljesüléséről adatokat kell gyűjtenie. Ennek az adatgyűjtési, visszacsatolás rendszerben a minőségfejlesztés érdekében támogatnia kell a stratégiai döntéshozatalt.

A szakmai gyakorlatok egy-egy képzés részeként működnek, ezért a képzésekkel kapcsolatos általános, rendszeres adatgyűjtés a szakmai gyakorlatokra is kiterjed bizonyos korlátokkal. A gyakorlatvezetői értékelések, a hallgatói dokumentációk és a partnerintézményi visszajelzések strukturált módon kerülnek becsatornázásra a képzésfejlesztésre. A rendszer lényege, hogy a gyűjtött adatok ne csak gyűjtött adatok maradjanak, hanem azokat a GYTKI elemezze, figyelje a trendeket, lássa meg belőlük azonnal azokat a pontokat, ahol beavatkozás szükséges.

Az információkezelés egy különös terepe a szakmai gyakorlatok esetében a konfliktuskezelés. A szakmai gyakorlat a képző-hallgató-gyakorlati hely hármában valósul meg, ahol a hallgató egyszerre áll jogviszonyban a képzővel és munkakapcsolatban a gyakorlati hellyel. Ráadásul a hallgatónak egyszerre kell betartani a képző és a gyakorlati hely szabályait is. Ezek bizonyos esetekben konfliktusokhoz vezetnek, amik feltárása és kezelése, megoldása során a képző releváns információkhoz jut. Ezeket a releváns információkat szintén az adatgyűjtés körében kell kezelni.

ESG 1.8 – Nyilvános információk

A sztenderd kimondja, hogy a felsőoktatási intézmény működési területeivel kapcsolatos információk legyenek nyilvánosan elérhetők, eredményeit nyilvános felületeken kommunikálja. Ennek célja, hogy minden külső és belső érintett számára megismerhetők legyenek a működéssel kapcsolatos információk, elérhetők legyenek a képzési célok, követelmények, feltételek.

A Pedagógiai Kar a szakmai gyakorlatokkal kapcsolatos információkat az érintettek részére elérhetővé teszi.

Az Egyetem általános működését meghatározó [stratégiai dokumentumok](#), szabályozók az Egyetem központi honlapján elérhetők. A képzéssel kapcsolatos tételes szabályrendszereket az [Egyetem szabályzatai](#) tartalmazzák. A [tanulmányi tájékoztató](#) tartalmazza a szakmai gyakorlathoz kapcsolódó képzés képzési és kimeneti követelményeit, mintatantervét, tantárgyleírásait, a tanulmányi

határidőket, a tanulmányokhoz kapcsolódó szabályozókat, valamint mindazon szolgáltatásokat, amik támogatják a hallgató tanulmányai sikeres elvégzésében.

A nyilvános információk közé kell sorolni a gyakorlatot biztosító intézmény dokumentációját is, ami bizonyítja a gyakorlati hely képzéshez illeszkedését. Például egy gyakorlati hely pedagógiai programja meghatározza, hogy a hallgató milyen tématerületekhez kapcsolódhat, vagy egy házirend leírja, milyen szabályokhoz kell alkalmazkodnia a gyakorlat teljesítése során.

Az adott félévi kurzussal kapcsolatos információk csak zárt felületen érhetők el.

ESG 1.9 – A képzési programok folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése

A sztenderd értelmében a felsőoktatási intézmény képzési programját rendszeresen felülvizsgálja az érintettek bevonásával.

Ezek azok a belső programértékelési és fejlesztési eljárások, amiket a KRE [Minőségbiztosítási szabályzata](#) rögzít. Mivel a szakmai gyakorlatok egy adott képzés részei, ezért csak a teljes képzés kontextusában értékelhetők. Azaz minden elem, amit a GYTKI vizsgál a belső értékelési folyamatokban, összefüggésbe hozandó az adott szak képzési és kimeneti követelményeivel, valamint az illeszkedő szakterület sztenderdjeivel.

A szakmai gyakorlatok rendszeres belső értékelése és fejlesztése a gyakorlatvezetők, a partnerintézmények és a hallgatók visszajelzései alapján történik. A folyamatban természetesen részt vesznek a külső érintettek, azaz a gyakorlóhelyek, amik a hallgatók potenciális jövőbeni munkaadói. A visszajelzések alapján a PK szükség esetén módosítja a gyakorlatok tartalmát, szervezési rendjét és értékelési rendszerét.

ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás

A sztenderd elvárja a felsőoktatási intézménytől, hogy külső minőségitelesítő szervezettől kérjen rendszeresen visszajelzést a felsőoktatási intézmény

minősbiztosítási rendszeréről. Ezt a felsőoktatási jogszabályoknak megfelelően a KRE megteszi, és a jogszabályban meghatározott ötéves ciklusokban a [Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságtól](#) mint minőséghitelesítő szervezettől kéri az akkreditációt.

1.2 PDCA-ciklusban gondolkodás – a PK gyakorlata

Az ESG 2015 elemeinek tényleges működése és hatásai akkor láthatók, ha az egyes sztenderdeket és az azokhoz tartozó intézményi elemeket folyamatos ciklusként értelmezzük. Ennek a ciklusnak a célja pedig a képzések szakmai színvonalának megőrzése és fejlesztése.

Az ESG 2015 a tervezés-cselekvés-ellenőrzés-beavatkozás (Plan-Do-Check-Act, PDCA) egymásra épülő ciklusa alapján tesz ajánlást a felsőoktatási intézmények minősbiztosítási rendszerének működésére. Az intézményi stratégiai tervezés szintjén megfogalmazott célok megvalósítását követi nyomon elvárva olyan mérési és értékelési technikák alkalmazását, amik alkalmasak a célok elérését, megvalósulásának mértékét mérni, ami alapján meghatározhatók további intézkedések, fejlesztések, beavatkozási pontok.

A tervezési és mérési fázisokba az érintettek széleskörű bevonását várja el annak érdekében, hogy a döntéshozók minél szélesebb körű információk birtokában tudják meghozni döntéseiket.

Forrás: saját szerkesztés

AZ ESG egész logikája tehát a folyamatos fejlesztésre, visszacsatolásra és bizonyíték-alapú minősbiztosításra épül, amit a PDCA-ciklus követése biztosít. A gyakorlatok minősbiztosítása is erre épül kijelölve minden szereplő helyét és feladatát.

Tervezési fázis – Plan

Ha plasztikusan akarunk fogalmazni, akkor ez a rész az alapvető célrendszer és a kivitelezés szabályrendszerének lefektetése. Ezek a keretek fogják meghatározni azt, hogy a szakmai gyakorlattól mit vár el a képző, azt a hallgatóknak milyen szabályrendszerben kell teljesíteniük.

A tervezési szakasz célja, hogy a gyakorlat szakmailag megalapozott, átlátható és tanulási eredmény-alapú legyen. A tervezési fázis két részre osztható. Az első részben a szakmai gyakorlatokkal szembeni stratégiai célok, a második részben a minőségcélok kerülnek meghatározásra.

A stratégiai célok rendszere összetett. A tervezési fázis első részében az Egyetem küldetésnyilatkozatában és stratégiai dokumentumai meghatározott stratégiai és minőségcélokat, valamint a képzést gondozó kar közép- és hosszútávú célrendszerét figyelembe véve határozza meg a képzés célrendszerét. Ezeknek a céloknak a jogszabályi környezethez és a fenntartói elvárásokhoz kell illeszkednie. A jogszabályi megfelelés nemcsak a felsőoktatásról szóló általános jogszabályokat érinti, hanem a pedagógusképzéseket szabályozókat is. Ide tartoznak a pedagógusképzés technikai és tartalmi, illetve az érintett terület (bölcsőde, óvoda, iskola) tartalmi szabályozói is, mint a Bölcsődei alapprogram, az Óvodai nevelés országos alpprogramja (ÓNOAP), a Nemzeti alaptanterv (NAT), kerettantervek (KET). Ebben a szakaszban illeszti a képzés a fenntartó stratégiai célrendszeréhez a felsőoktatási intézmény.

A második rész a minőségi elemeket tartalmazza, amikor az adott szak ezeket a technikai és tartalmi elvárásokat fordítja le tanulási eredményekre. A tanulási eredményekbe beépítésre kerülnek a fenntartói minőségi elvárások is. A szakmai gyakorlatokról a jogszabályi környezet csak átfogóan beszél, azok konkrét tantervi helyét és az egyes gyakorlatok tartalmát a képző határozza meg. Olyan kérdéseket kell ekkor megválaszolnia, mint a fejlesztendő kompetenciák, ezeknek a kompetenciáknak az egymásra épülése vagy a kompetenciafejlesztéshez alkalmazott feladatok, eszközök. A válaszokat a mintatanterv és a tantárgyleírások tartalmazzák, amik az Egyetem képzési programjának részei. Előáll tehát az adott szak mintatanterve, amiben látható a szakmai gyakorlatok helye,

valamint a tantárgyleírások, köztük a szakmai gyakorlatoké is. Így a teljes képzés kontextusában értelmezhető a szakmai gyakorlatok tartalma.

Mivel a képzési program azt mutatja meg, hogy egy felsőoktatási intézmény hogyan gondolkodik egy adott szakról, ezért lehet az, hogy az egyik képző heti rendszerességű, míg a másik tömbösített gyakorlatokat szervez, vagy az egyik összevon két ismeretkört egy gyakorlatba, míg a másik minden területre külön gyakorlatot szervez. Ezek az intézményi sajátosságok a fenntartói elvárásokat és a képzés helyi célját tükrözik. Azonban bármelyik képzőről is van szó, a szakmai gyakorlatok célrendszerének általánosan illeszkednie kell

- a képzési és kimeneti követelményekhez,
- az országos tartalmi szabályozókhoz,
- a tanulási eredményekhez a hallgató kompetenciáinak fejlődésére.

Szintén ebben a szakaszban történik a szakmai gyakorlatok megvalósításába bevonandó szereplők (hallgató, képző oktatója, gyakorlatvezető oktató, gyakorlatot biztosító intézmény, képző intézmény) helyének, szerepének és feladatkörének, jogainak és kötelezettségeinek meghatározása. A képző meghatározza ezért

- a szakmai gyakorlatot koordináló szervezeti egységre vonatkozó szabályrendszert (szervezeti és működési rend),
- a hallgató tanulmányi kötelezettség teljesítésének szabályrendszerét (hallgatói követelményrendszer),
- a saját oktatóira vonatkozó szabályrendszert (foglalkoztatási követelményrendszer),
- a szakmai gyakorlatok megvalósítására felkért intézményekkel és a gyakorlatvezetőkkel kapcsolatos elvárásokat, amiket a képző és a partner-intézmény együttműködési megállapodásban rögzíthet (ez a pedagógusképzések esetében nem kötelező elem a jelenlegi jogszabályi környezetben) vagy egyéb módon kihirdethet,
- a szakmai gyakorlatok dokumentációinak rendszerét.

Cselekvés - Do

Ennek a szakasznak az a célja, hogy a gyakorlat valódi tanulási környezet legyen, ahol a hallgató támogatást és visszajelzést kap. A cselekvési szakasz már a szakmai gyakorlatok konkrétumait, a megvalósulást tartalmazza. Ide tartozik minden olyan humánerőforrás, dokumentum és cselekmény, amiknek az eredménye, hogy a hallgató teljesíti a szakmai gyakorlatot.

A tervezési fázis stratégiai és minőségcéljait tantárgyanként feladatokra bontja a képző. Ezek lesznek az adott szakmai gyakorlati tantárgy féléves kurzusleírásai, amik a szakmai gyakorlat teljesítésének technikai és tartalmi követelményeit tartalmazzák. A kurzusleírások tartalmazzák

- a szakmai gyakorlat célrendszerét és a fejlesztendő kompetenciákat,
- a teljesítendő hallgatói feladatokat és azok ajánlott ütemezését,
- a feladatok dokumentálásának sablonjait,
- a hallgatói teljesítést igazoló dokumentáció sablonjait.

A szemeszter elején a hallgatók és a gyakorlatvezetők tájékoztatást kapnak írásban és szóban a kurzusleírás elemeiről. A tervezési fázisnál már meghatározott szabályrendszerek és minőségsztenderdek szerint kell minden érintettnek közreműködni a szakmai gyakorlat megvalósításában. Azaz

- a képző szakmai gyakorlatért felelős oktatójának
 - a hallgatók és gyakorlatvezetők részére elérhetővé kell tennie a félévi szakmai gyakorlat kurzusleírását,
 - meg kell terveznie a félévi beosztásokat (partnerintézmények kapacitása és a hallgatói létszám vonatkozásában),
 - a gyakorlati intézményeket ellenőriznie kell, hogy megfelelnek-e a féléves szakmai gyakorlat követelményeinek,
 - egyeztetnie kell a féléves követelményeket a gyakorlóintézményekkel (gyakorlatvezetői tájékoztatók),

- tájékoztatnia kell a hallgatókat a félévi gyakorlat tartalmi és technikai elvárásairól (hallgatói tájékoztató),
- a hallgatónak
 - a kurzusleírás szerint kell teljesítenie a szakmai gyakorlatot,
- a gyakorlatvezetőnek
 - meg kell ismernie a kurzusleírást,
 - a kurzusleírás szerinti feladatok elvégzéséhez megfelelő környezetet és teret kell biztosítani a hallgató részére,
 - a hallgatót fokozatosan be kell vonnia a feladatokba,
 - folyamatos visszajelzéssel támogatnia kell a hallgatót,
 - a hallgató értékeléséhez szükséges dokumentációt vezetnie kell.

Eközben minden félnek fenn kell tartania a folyamatos kommunikációt (hallgató-képző oktatója, hallgató-gyakorlatvezető, gyakorlatvezető-képző oktatója, képző-gyakorlati hely) a tájékoztatókban meghatározott kommunikációs csatornákon.

Ellenőrzés - Check

Az ellenőrzési szakaszban történik a gyakorlat minőségének mérése, értékelése és elemzése. Célja, hogy a szakmai gyakorlat mérhető, értékelhető és bizonyíték-alapú legyen. A szakasz négy elemre épül:

1. a hallgató félévközi feladatait véleményezi a gyakorlatvezető (tervezetek, vázlatok, naplók javításai),
2. a hallgató egész félévi teljesítményét szövegesen és ajánlott érdemjeggyel értékeli a gyakorlatvezető (értékelőlap),
3. az 1. és a 2. pont szerinti dokumentumokat a képző oktatója áttekinti, és a kurzust záró írásbeli visszajelzéssel és érdemjeggyel értékeli a hallgató teljesítményét,

4. a képző oktatója a gyakorlólóhelyekről érkező általános információkat, visszajelzéseket, illetve a hallgatói teljesítményeket összesíti.

Ezek az értékelések visszajelzést adnak a hallgatók kompetenciáinak fejlődéséről, ami a képzés minden szakaszában nagyon fontos információ a képzőnek. A képzés elején érkező gyakorlatvezetői visszajelzésekből a képző az adott évfolyam pontosabb kompetenciaterképét tudja kialakítani. A képző ugyanis az egyetemen csak a tanteremben látja a hallgatókat, a gyakorlati terepen nem tudja követni napi tevékenységüket. A képzés elején érkező visszajelzések alapján a képzés középső szakaszában egyes kurzusokat még át tud úgy alakítani, hogy a hiányzó kompetenciák fejlesztésére teret adjon. (Például, ha kiderül, hogy a hallgatók nehezebben tudnak táblára írni, akkor ennek a kompetenciának a fejlesztésére bevezet egy kapcsolódó tantárgyba egy külön modult.) A képzés közepén érkező gyakorlatvezetői visszajelzések rámutatnak arra, hogy ezek a bevezetett kompetenciafejlesztő intézkedések mennyire voltak eredményesek az adott évfolyamnál. Ekkor a képzés utolsó előtti félévben még mindig van idő a lehetséges korrekciós, hiánypótló tanórák bevezetésére. A képzést záró összefüggő szakmai gyakorlatok már a képzés egészéről adnak átfogó visszajelzést azzal, hogy egyszerre, minden területet vizsgálnak és értékelnek az adott évfolyam esetében.

A szakmai gyakorlatok ellenőrzési szakasza egy adott hallgató vagy évfolyam teljes kompetenciafejlődési útját felvázolja és értékes információkat ad arról, hogy az adott képzés fejlesztésénél milyen pontokra, kompetenciaterületekre kell fókuszálnia a képzőnek.

Meg kell jegyezni, hogy a felsőoktatás minőségbiztosítási rendszerében használt egyéb általános ellenőrzési, adatgyűjtési elemek a szakmai gyakorlatok esetében csak korlátozottan használhatók.

Az oktatói munka hallgatói véleményezés (OMHV) és a diplomás pályakövetési felmérések adatvédelmi okok miatt nem használhatók, ugyanis a nagyon kis létszámú vagy egy fős gyakorlatoknál a válaszadó anonimitása nem biztosítható. A hallgatói elégedettségmérés a képző intézmény hallgatói szolgáltatásaira és infrastruktúrájára kérdez rá, a külső gyakorlati helyszínekre nem. Ebben a mérésben leginkább a gyakorlatokat koordináló szervezeti egység technikai

segítségnyújtását, információátadásának hatékonyságát tudják értékelni a hallgatók. A külső gyakorlati helyekre a hallgatói elégedettségmérés szintén adatvédelmi okokból nem használható.

A gyakorlati helyekkel, gyakorlatszervezéssel kapcsolatos hallgatói véleményeket a beazonosíthatóság miatt ezért nehezebb gyűjtenie az intézménynek. Ha olyan felméréseket tervez, amikben a hallgatónak nem kell megneveznie a gyakorlati helyet, akkor viszont a válaszokból nem fog kiderülni, hogy az átlag alatti vagy feletti teljesítményt melyik intézmény vagy gyakorlatvezető nyújtja. Ezért a megvalósítási fázisban a kommunikációnak különleges szerepe van. Mindhárom érintett összekapcsolódik, a hallgatók már a gyakorlat közben jelezhetnek a képző oktatójának a minőségproblémák kapcsán, ahogyan a gyakorlatvezető is a képző oktatójának a hallgatói teljesítés ügyében. A képző oktatója kezeli ezeket a problémákat és az adott ügy körülményeit megvizsgálva tudja azonosítani a szükséges intézkedést. Így maga a folyamatos kommunikáció a leghatékonyabb adatgyűjtési forma a gyakorlólhely minőségmegfelelésről. Azonban ezek időszakos belső, jegyzőkönyvi rögzítése szükséges.

Beavatkozás - Act

Az ellenőrzési fázisban gyűjtött adatok alapján azonosíthatóvá válnak azok a területek, ahol beavatkozás szükséges. Ez a beavatkozás lehet azonnali is, ha például egy, a kimeneti kompetenciák teljesülését veszélyeztető elemről vagy egy gyakorlati hellyel kapcsolatos körülményről van szó.

A képző szakmai gyakorlatokat koordináló és értékelő oktatói a féléves tapasztalatok alapján azonosítják a beavatkozási pontokat, az értékelések alapján fejlesztési javaslatokat fogalmaznak meg, azokat a képzés és a tématerületek felelőseivel áttekintik. Ezek rendszerint a képző értekezleti rendszerében valósulnak meg, az eredményeket pedig jegyzőkönyv rögzíti.

Következő lépésben a megfogalmazott javaslatokat a megfelelő intézményi szintre, szervezeti egységhez kell becsatornázni. Ebben segít az, hogy a képző intézmény minden évben áttekintik az adott évben elvégzett feladatokat, értékeli azok teljesülését, javaslatokat fogalmaz meg és azok alapján intézkedéseket

rögzít. Ebbe a rendszerbe kerülnek be a szakmai gyakorlatok eredményei alapján tett fejlesztési javaslatok is, amik az elkövetkező évben vagy években feladatként kerülnek rögzítésre a tervezési dokumentumokban. Ilyen lehet a min-tatanterv, tantárgyleírás vagy a kurzusleírás módosítása, új gyakorlati helyek bevonása, kompetenciafejlesztő plusz órák vagy modulok bevezetése, a szakmai gyakorlat dokumentációs rendszerének finomítása, a gyakorlatvezetők felkészítési módjának, tájékoztatásának módosítása.

A fejlesztések célja a szakmai gyakorlatok és ezáltal a képzés minőségének javítása.

2. A SZAKMAI GYAKORLATOK TERVEZÉSE

TOLNAI ÁGNES

2.1 Képzési és kimeneti követelmények

A felsőoktatási intézmények a pedagógusképzés szakmai gyakorlatainak tervezésekor elsősorban az adott szak képzési és kimeneti követelményeiből indulnak ki.

A képzési és kimeneti követelmények (KKK) jogszabályi szinten rögzítik a pedagógusképzés egyes szintjeihez és szakjaihoz tartozó szakmai tartalmakat. A KKK technikai elemei meghatározzák a képzés típusát, hosszát és a képzés egyes egységeihez rendelhető kreditértéket. Külön részben tárgyalja a képzés során elsajátítandó ismeretköröket, valamint azokat a kompetenciákat, amikkel a hallgatóknak rendelkezniük kell a képzés zárásakor. Ugyanez a KKK határozza meg a szakmai gyakorlatok idejét, kreditszámát és azokat a gyakorlóhelyeket, ahol a szakmai gyakorlat folytatható.

Hol érhető el a képzések KKK-ja?

[63/2021. \(XII. 29.\) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről:](#)

- Csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzés
- Gyógypedagógia alapképzés
- Konduktor alapképzés
- Óvodapedagógus alapképzés
- Szakoktató alapképzés
- Tanító alapképzés
- Gyógypedagógia mesterképzés
- Logopédia mesterképzés

[8/2013. \(I. 30.\) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről:](#)

- Tanár osztatlan mesterképzési szak
- Tanári mesterképzések

A KKK alapján a felsőoktatási intézmény kidolgozza saját képzési programját. Ebben a képzési programban meghatározza a szak mintatantervét, a mintatantervben szereplő tantárgyak szakmai tartalmát. A mintatanterv kialakításakor figyelemmel kell lenni a kimeneti kompetenciák fejlesztésének rendjére. Ezért szükséges a tantárgycsoportok kapcsolatát és a tantárgy-csoporton belül a tantárgyak tartalmi egymásra épülését is rögzíteni.

A képzés során elsajátítandó, KKK-ban rögzített kompetenciákat nem lehet minden esetben csak egy-egy tantárgyhoz vagy tantárgycsoporthoz sorolni. Igen egyértelmű eset, amikor a tanítóképzés KKK-ja azt írja, hogy *„Idegen nyelvi műveltségi területen magas szintű (C1) idegen nyelvi kompetenciákkal rendelkezik”*, akkor egy pontos definíciót ad, amit például angol műveltségterület tantárgycsoportjában kell megvalósítani. A KKK-ban szereplő megszerzendő kompetenciáknak azonban csak kisebb része határolható le egyetlen tantárgyra vagy tantárgycsoportra. Szintén a tanítóképzés KKK-jában olvasható a következő: *„Ismeri a tanulás támogatásának, a kulcskompetenciák megalapozásának, kibontakoztatásának tudományos és szakmódszertani alapjait, az első hat iskolaévben alkalmazható korszerű módszereket, eszközöket”*. Ez minden 1-4. osztályban a NAT szerint megjelenő tantárgyat, illetve minden műveltségterületet egyaránt érint, ezért minden pedagógiai és pszichológiai, szakmódszertani tantárgycsoportoknak együtt kell működni, hogy a megfelelő elméleti alapozás és a módszertani ismeret is megjelenjen a képzési programban. Ám hogy ezeket éles helyzetben, konkrét iskolai környezetben is alkalmazhatóvá tegye a képzési program, szükséges a szakmai gyakorlatokat is összekapcsolni az elméleti és a módszertani tantárgy-csoportokkal. Ennél a pontnál pedig a szakmai gyakorlat a pedagógus-képzés szerves részévé válik.

A szakmai gyakorlat nem egy elkülönült rész a pedagógusképzésben, hanem annak szerves része, ami az elmélet és a szakmódszertan gyakorlati alkalmazhatóságát mutatja meg.

2.2 Szakmai gyakorlatok tervezése a képző oldaláról

A pedagógusképzés szakmai gyakorlatai a képzés egyik legfontosabb pillérét jelentik, hiszen ezekben a helyzetekben válik élővé az elméleti tudás, és ekkor kezd formálódni a hallgatók szakmai identitása. A gyakorlatok tervezése összetett feladat a képzőintézmény oldaláról. Egyszerre igényel pedagógiai, szervezési és intézményi szintű átgondolást.

A szakmai gyakorlatok tervezésénél fordított logika jelenik meg, Ez a visszafelé tervezés. A képző abból indul ki, hogy a hallgatónak milyen szakmai helyzetekben kell helyt állnia a gyakorlóhelyen. Milyen szituációkba kell bevonódnia? Milyen szakmai élményeket kell átélnie? Mikor és hogyan kell találkoznia a valós pedagógiai helyzetekkel? Ezért már az egyetemi tantermi órákon fel kell készíteni a hallgatókat ezekre, ami egy gondolkodásmód megtanítását jelenti. A szakmai gyakorlatok tervezésénél pedig látni kell azt a pontot, amikor a hallgató már rendelkezik a minimálisan szükséges eszköztárral, szemlélettel, hogy a szakmai gyakorlat számára valódi tanulási élmény legyen. Így a gyakorlatok ideje, helye, szakmai tartalma a pedagógusi gondolkodásmód kialakításának folyamatához illeszkedik.

Mik azok az elemek, amiket a képző a szakmai gyakorlatok tervezésekor figyelembe vesz?

1. KKK adaptálása és a tantárgyi egymásra épülés

A gyakorlatnak illeszkednie kell a tanulási eredményekhez, és biztosítani kell a kompetenciák fokozatos fejlődését a megfigyeléstől az önálló tevékenységig. Ezért a szak képzési és kimeneti követelményeinek tantárgyakhoz rendelése során a szakmai gyakorlatok helyét és szerepét kijelöli a képző. Ebben figyelemmel van az ismeretkörök tematikus egymásra épülésére. Ezzel tudja ugyanis biztosítani, hogy a hallgatók megfelelő elméleti alapokkal érkezzenek a gyakorlatra.

2. Komplexitás mértéke

A bejövő hallgatók bemeneti kompetenciáiból szükséges kiindulni a tervezésnél, a kompetenciafejlődés lineáris útját kell kialakítani a szakmai gyakorlatok belső tartalmainak tervezésénél. Nemcsak az elméleti tantárgyakra épülnek a szakmai gyakorlatok, hanem egymásra is. A hallgatók tanulmányaik előrehaladtával egyre jobban bevonódnak a gyakorlóhelyet jellemző általános és szakmai feladatokba, a szakmai gyakorlatokon elvégzendő feladat egyre komplexebb lesz.

3. A gyakorlat célrendszere és kompetenciakerete

Az 1. és a 2. pont alapján a képzőnek meg kell határozni, hogy mely kompetenciák fejlesztése a cél az adott félévben, milyen tanulási eredményeket kell elérnie a hallgatónak. Ehhez mérten meg kell határozni az adott félév gyakorlatánál a konkrét tevékenységeket és azt tantárgyleírásokban rögzíteni.

4. A hallgatói feladatok konkrét tartalma

A gyakorlat során elvégzendő feladatokat egyértelműen meghatározza a képző a kurzusleírásokban. Ennél figyelembe veszi azt, hogy a hallgató az adott félévben milyen kompetenciákkal kell, hogy rendelkezzen, azaz milyen feladatokat végezhet egyedül, miket csak felügyelet vagy irányítás mellett. A kurzusleírásban meghatározásra kerül, hogy milyen szakmai helyzetekben kell részt vennie a hallgatóknak és ezeket milyen dokumentációval kell igazolni. A dokumentációnál meghatározza a képző, hogy milyen formában kell számot adni a gyakorlaton elvégzett tevékenységek tartalmáról (pl. önreflexió, hospitálási napló, óratervezet).

5. A gyakorlat értékelési rendszere

A tartalmi elemek visszamérési rendszerének alkalmasnak kell lennie arra, hogy ne csak mérje az elért tanulási eredményeket, de képes legyen visszajelzést adni a hallgatónak. A reflektív értékelés a pedagógussá válás folyamatában támogatja a hallgatót. A külső gyakorlatvezető értékelése az elvégzett feladatokra fókuszál, a képzős oktatója pedig azt figyelembe véve és a hallgatói munkadokumentációt áttekintve az elvárt kompetenciaszinthez méri a hallgató teljesítményét. A kurzuszáró érdemjegyet ezért a képző oktatója adja.

6. Csoport mérete

Amennyiben csoportos gyakorlatot tervez a képző, akkor a csoport méretének akkorának kell lenni, hogy az adott félévre tervezett gyakorlati feladatot mindenki el tudja végezni. Legyen idő mindezek mellett hospitálásra, megfigyelésekre, visszacsatolásra, értékelésre.

7. Órarendi struktúra

A nappali és a levelező képzésen eltérően kell gondolkodni a hallgatók mobilizálhatóságáról. Nappali képzésen a hallgatók elsődleges munkahelye az a felsőoktatási intézmény, ahol tanulnak. Levelező képzésen viszont a családdal és a munkahellyel kell összeegyeztetni a szakmai gyakorlatot. Ezért a KRE Pedagógiai Karán a nappali képzésen a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet (GYTKI) szervezi a hallgatók gyakorlatát. Levelező képzésen viszont lehetővé teszi, hogy a hallgató a lakóhelyéhez közel eső gyakorlólhelyen teljesítse azt, amennyiben a gyakorlólhely megfelel az adott képzés minőségkövetelményeinek.

Szintén kérdés, hogy egybefüggő hetek vagy elosztott napok formájában kell-e szervezni a gyakorlatokat. Amennyiben a képzés szakterületekre osztható, akkor a heti rendszerességű, egész napot felülelő szakmai gyakorlat szervezése indokolt. Ilyen például az óvodapedagógus vagy a tanítóképzés. Ha a szakprofilja nem szakterületi, hanem funkcionális jellegű, akkor a heti, tömbösített gyakorlat indokolt, mint például a csecsemő- és kisgyermeknevelő képzésen.

8. A mentorálás rendszere

Az órarendi struktúrával párhuzamosan a képzőnek át kell gondolnia a hallgatók mentorálási rendszerét is. A tervezésnél időt kell biztosítani arra, hogy a külső gyakorlólhely gyakorlatvezető pedagógusa szóbeli visszajelzést adhasson a hallgatónak az napi tevékenységeivel kapcsolatban. Időablakot kell elhelyezni vagy kommunikációs csatornát kell rendszeresíteni ahhoz is, hogy a képző gyakorlatsszervező oktatója a hallgatókkal a gyakorlatok során felmerülő kérdéseket egyeztetthessék, segítséget kérhessenek. Ezeknek a csatornáknak alkalmasnak kell lennie arra is, hogy a gyakorlatok során felmerülő konfliktusok elsődleges becsatornázódását biztosítsák.

9. Szerepek és határok tisztázása

A szakmai gyakorlat minden szereplőjénél meg kell határozni a szerepköröket és ezen szerepkörök határait. Ez különösen a konfliktushelyezetek kezelése során kerül előtérbe. A hallgató a szakmai gyakorlatok során kettős elvárásnak kell, hogy megfeleljen. Egyrészt hallgatóként a képző szabályrendszere szerint kell mozognia a felsőoktatási térben. Kötelezettségeit és jogait a felsőoktatási jogszabályi keretek határozzák meg. A gyakorlóhelyre azonban más szabályrendszer vonatkozik. A gyakorlóhely intézményi szabályozói szerint kell eljárnia napi tevékenysége, kommunikációja során. Ha a folyamatban a képző és a gyakorlóhely, valamint a gyakorlóhely pedagógusa és a képző oktatója közötti szerepek nem tisztázottak, akkor ez konfliktusokat okozhat a hallgató feladatvégzésében, valamint a képző és a gyakorlóhely között.

10. A hallgatók előzetes felkészítése

A hallgatónak a gyakorlat megkezdésekor olyan kompetenciákkal kell rendelkeznie, amikkel az adott gyakorlat feladatait el tudja végezni. A tantárgyi ismeretek mellett ismernie kell a megfigyelési technikákat, a dokumentációs szabályokat, a szülőkkal és a gyermekekkel folytatott kommunikáció protokollját is. Így a felkészítést a képző és gyakorlati hely együttesen végzi. A képző az alapvető ismereteket átadja az egyetemi tantermi körülmények között, a gyakorlóhely környezetére alakított eljárásrendeket, technikákat pedig a külső helyszín biztosítja. Viszont ahhoz, hogy ezeket keretbe tudja helyezni a hallgató, szükséges a gyakorlat céljainak és elvárásainak pontos kommunikálása a képző részéről.

11. Gyakorlatvezetők

A képzőnek meg kell határoznia azokat a minimumkövetelményeket, amiket a gyakorlatvezetőkkel szemben támaszt. Ilyenek a szakmai tapasztalat, a módszertani tudás, a nyitottság a hallgatók támogatására, a kommunikációs készségek, a visszajelzési rendszerben való részvétel hajlandósága. A gyakorlóhely vezetője ezen a ponton fontos szereplő, mivel ő tudja meghatározni, hogy a munkatársai közül kiket ajánl a gyakorlatok vezetésére.

A követelményeknek megfelelő gyakorlatvezetők részére a képzőnek felkészítést kell biztosítani. Ebben a gyakorlatvezetőkkel meg kell ismertetni a

szakmai gyakorlatok célját, követelményrendszerét, kompetenciafejlesztési útját. A jó gyakorlatok és a szakmai támogatási lehetőségek bemutatása szintén fontos szerepet kap.

12. A partnerintézmények minőségi kritériumai

A partnerintézmények esetében elsődleges minőségkritérium a szakmai kultúra. A hallgatók számára ugyanis a szakmai gyakorlat kiemelt pályaszocializációs szereppel bír. A pályaszocializáció és a kompetenciafejlesztés sikeres megvalósításához nélkülözhetetlen, hogy a képző és a gyakorlati hely szakmai kultúrája, minőség tudatossága, pedagógiai koncepciója találkozzon. Ennek hiányában a hallgatóban belső szakmai konfliktus alakul ki.

Szintén kiemelt kritérium a szakmai gyakorlólé hely nyitottsága a hallgatók fogadására. A műhelyszerűen működő mentorálás biztonságos, befogadó közeget igényel.

13. Hálózatban gondolkodás

A képzőnek hálózatban kell gondolkodnia a gyakorlólé helyek keresése során. Kéves olyan méretű gyakorlólé hely van, ami képes egy egész évfolyam befogadására. Jellemzőbb, hogy az évfolyam hallgatói az adott szakmai gyakorlatot több intézményben töltik párhuzamos csoportokra osztva. Ha a partnerintézményi hálózat tagjaival szemben azonos minőségkövetelményeket fogalmaz meg a képző, akkor ezzel azt is biztosítja, hogy minden csoport azonos felkészítést kapjon a szakmai gyakorlatokon.

14. Adminisztratív és jogi keretek

A szervezés, a megvalósítás és az értékelés során mind a képzőnek, mind a gyakorlati helyet biztosító intézménynek be kell tartania az adatvédelmi és titoktartási előírásokat. A hallgatónak a gyakorlólé intézmény szabályait be kell tartania, ugyanis ezek határozzák meg a feladatvégzés körülményeit különös tekintettel a tevékenységbe bevont gyermekek és tanulók jogaira. A képző ezért nem írhat elő olyan követelményeket, amik a gyakorlólé helyek szabályzataival ellentétesek.

15. Oktatásszervezési keretek

A szakmai gyakorlatok szervezésénél a kari oktatásszervezési struktúrába kell beilleszkedni. Nem lehet ezért egy-egy gyakorlatban gondolkodni. A képzések összességének összes gyakorlatát egyben kell kezelnie, egységes órarendi és csoporttervezéssel. A levelező képzés tervezésénél figyelembe kell venni, hogy a gyakorlatok megkezdése előtt a hallgatók felkészítést kaphassanak az adott féléves szakmai gyakorlatokról és azok teljesítéséhez elegendő idő álljon rendelkezésre.

A sarokpontok együttesen átfogó keretet alkotnak, támogatják a pedagógusképzés szakmai gyakorlatainak tudatos, átgondolt és minőségi tervezését.

A tervezés alapjai a képző oldaláról

Sarokpont	Mit jelent?	Miért fontos?
Képzési és kimeneti követelmények és tantárgyi egymásra épülés	Gyakorlat illeszkedik a tanulási eredményekhez. A gyakorlatokat alapozó tantárgyak előzik meg.	Meghatározza, milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie a képzés elvégzésekor. Biztosítja, hogy a hallgató felkészülten érkezzen.
Komplexitás mértéke	A tananyag és így a szakmai gyakorlat is egyre komplexebb feladatokra épül.	Folyamatosan közelít a hallgató a valós élethelyzetekhez.
A gyakorlat célrendszere és kompetenciake-rete	Féléves tanulási eredmények, fokozatosság.	A gyakorlat tartalmi iránytűje.
A hallgatói feladatok konkrét tartalma	Mit figyel meg, mit végez el, mit dokumentál.	Egyértelművé teszi az elvárásokat.

Sarokpont	Mit jelent?	Miért fontos?
A gyakorlat értékelési rendszere	Visszajelzés beépítése az értékelésbe.	Fejlődést biztosít.
Csoport mérete	Mindenki kapjon minden feladatra lehetőséget.	Hallgató bevonódásának biztosítása.
Órarendi struktúra	Tömbösített vagy heti rendszerességű gyakorlat.	A gyakorlat intenzitását és ritmusát befolyásolja.
Mentorálás rendszere	Találkozók, visszajelzések, konfliktuskezelés.	A hallgató fejlődésének motorja.
Szerepek és határok tisztázása	Szabályrendszerek tisztázása.	Konfliktushelyzetek megelőzése és kezelése.
Hallgatók előzetes felkészítése	Etika, adatvédelem, megfigyelési technikák.	Biztonságos és tudatos jelenlétet biztosít.
Gyakorlatvezetők felkészültsége és képzése	Szakmai tapasztalat, módszertani tudás. Felkészítő tréningek.	A mentorálás minőségének alapja. Egységes mentorálási kultúrát teremt.
Partnerintézmények minőségi kritériumai	Tárgyi feltételek, szakmai kultúra.	Biztosítja a megfelelő tanulási környezetet.
Partnerintézmények hálózata	Elérhető gyakorlóhelyek, minőségi kritériumok.	A gyakorlat elhelyezése és minősége múlik rajta.
Adminisztratív és jogi keretek	Titoktartás, gyermekvédelem, jelenléti ívek.	A gyakorlat jogszerű és átlátható működését garantálja.
Oktatásszervezési keretek	Képzés jellegének megfelelő szervezés.	Teljesíthetőség technikai háttere.

Forrás: saját szerkesztés

2.3 Szakmai gyakorlatok tervezése a gyakorlóintézmény oldaláról

A jó gyakorlóintézmény olyan szakmai környezetet teremt, amelyben a hallgatók biztonságos, támogató és inspiráló módon sajátíthatják el a pedagógusi hivatás alapjait. A minőségi gyakorlóhely nem csupán „fogadja” a hallgatókat, hanem aktív szereplője a képzésnek: partner, mentor és modell.

Ezt az aktív részvételt azonban tudatosan terveznie kell a gyakorlóintézménynek.

Mik azok a sarokpontok, amiket a gyakorlóintézménynek figyelembe kell vennie a tervezésnél?

1. Intézményi profil

Az intézményi profilnak illeszkednie kell a képzés tartalmához. Ebben alapvető jellemző, hogy mind a képzés, mind az intézmény napi gyakorlata országos szintű szabályozó elemekre épül, mint

- csecsemő- és kisgyermeknevelő képzésen [A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja](#),
- óvodapedagógus képzésen az [Óvodai nevelés országos alapprogramja](#) (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet),
- tanítóképzésen a [Nemzeti alaptanterv](#) (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet) és a [Kerettantervek](#).

A központi tartalmi szabályozók mellett az intézményi sajátosságok pedagógiai programba illesztett egységeinek is összehangolhatónak kell lennie a képző képzési tartalmával.

A konfliktushelyzetek a szakmai gyakorlatok során kialakulhatnak akkor is, ha a hallgató a gyakorlati helyen a képzőben tanultaktól teljesen eltérő tartalmakat tapasztalt. Az állami szabályozók követése mindkét fél részéről az alapvető tartalmi egységet biztosítja. Azonban az intézményi sajátosságok túlzott eltérése a képzés tartalmától visszas helyzetet alakít ki a hallgatóban és belső szakmai konfliktust okoz a képző és a gyakorlati intézmény között.

A gyakorlati hely pedagógiai programjának ezért olyannak kell lennie, ami összehangolható a pedagógusképző felsőoktatási intézmény képzésének, szakmai gyakorlatainak belső tartalmi irányelveivel.

2. Módszertan

A tanteremben a képző törekszik változatos módszertanokat és azok pedagógiai-pszichológiai hátterét bemutatni a hallgatóknak. Ezek alkalmazási lehetőségeit azonban csak éles helyzetekben, azaz a gyakorlati helyen tudja meg tapasztalni a hallgató. A tanteremben modellezett gyermeki, tanulói viselkedés a valóságban szituációról szituációra képes változni, ezért fontos, hogy a hallgatók valós körülmények között lássák a változás okait, körülményeit.

A gyakorlatot biztosító intézménynek kiemelt szerepe van abban, hogy a tanteremben megismert módszertanokat a hallgató kipróbálhassa és megismerje az intézményi jó gyakorlatokat. Ennek során látja, hogy egy adott gyermek-, vagy tanulói közösségben milyen határai vannak egy módszertani elemnek.

A változatos módszereket alkalmazó gyakorlati intézmények lényegesen több elemet tudnak megmutatni a hallgatóknak és biztosítani azok kontrollát kipróbálását.

3. Szakmai kultúra

Mind az intézmény általános, mind mentorálási szakmai kultúrája alapvető a hallgató szakmai szocializációjában.

A csoportszobán vagy a tantermen kívül is megtapasztalja a hallgató gyakorlóhelye mindennapjait és ezen tapasztalások alakítják szakmai szocializációját. A gyakorlóintézmény saját példáján tudja bemutatni, milyen a tanulásra és párbeszédre nyitott intézmény, ahol a fejlődést támogatják, a reflexió-önreflexió rendszere pedig természetes módon jelenik meg a szakmai párbeszéd formális és informális szabályai szerint. A mentorálás szakmai kultúrája hozzájárul ahhoz, hogy az adott csoportszobán vagy tantermen belüli vagy kívüli szituációkat a hallgató értelmezni tudja, kontextusba tudja helyezni. Ez biztosítja, hogy a hallgatók hiteles, követhető szakmai mintát lássanak.

4. Gyakorlatvezető

A pályaszocializáció kulcseleme a felkészült, motivált gyakorlatvezető, aki mentorként kíséri a hallgatót a gyakorlatok során. Ő nemcsak egy pedagógus, hanem modell, aki példát mutat kommunikációban, konfliktuskezelésben, gyermekhez, tanulókhöz való viszonyban és szakmai etikában.

A gyakorlatvezetők kijelölésénél a gyakorlati helyeknek figyelnie kell arra, hogy olyan pedagógust jelöljön ki, aki szakmailag hiteles, tapasztalt és reflektív, rendszeres, konstruktív visszajelzést ad. Képesnek kell lennie a hallgatót bevonni a pedagógiai folyamatokba úgy, hogy ez a bevonódás fokozatos legyen. Ehhez képesnek kell lennie a hallgatóval olyan kapcsolatot kialakítani, amiben megismeri a hallgató személyiségét, kompetenciakereteit és ahhoz mérten alkalmazni a bevonás módszereit, meghatározni annak ütemét, mélységét.

5. Nyitottság

A gyakorlóintézményben bizonyos mértékig mindenki gyakorlatvezető. A hallgató a szakmai közösségben mozog a gyakorlatok napjai, hetei alatt, kommunikál, viselkedésformákat, problémakezelést azonosít. A szakmai közösségnek nyitottnak kell lennie a hallgató jelenlétére és elfogadni azt, hogy partnerként kommunikáljon vele. A hallgató a közösségben nem érezheti azt, hogy ő „teher”.

A pedagógusi közösségnek látnia kell, hogy a hallgatók a gyakorlat megkezdése előtt és közben csak elméleti tudással rendelkeznek. A gyakorlóhelyen fogják értelmezni a modellezett helyzeteket és felismerni a pedagógiai döntések mögötti szándékot. A szakmai gyakorlat számukra tanulási tér, ami lehetőséget ad a kérdésre, próbálkozásra, a hibák elkövetésére. A szakmai közösségnek toleránsnak kell lennie a gyakorlatot teljesítő hallgatóval. Látniuk és érteniük kell, hogy a bizonytalanság, a kérdések, a lassabb haladás nem hiányosságok, hanem a pedagógussá válás természetes állomásai.

6. Tanulási lehetőségek biztosítása

Az intézmény nemcsak szakmai gyakorlati helyet, hanem egyben tanulási környezet is biztosít a hallgató számára, így a felsőoktatási képzési kiterjesztése. Ha az intézmény tanulási környezete alkalmas a hallgatók fokozatos bevonódására, ha a megfigyeléstől a hallgató eljut az önálló feladatellátásig, akkor a

gyakorlati helyet biztosító bölcsőde, óvoda vagy iskola is aktívan részt vállal a képzési és kimeneti követelményekben rögzített kompetenciák elérésében.

A tanulási lehetőségek biztosításához meg kell ismernie ezért a gyakorlólóhelynek a képzés felépítését, ismeretköreit, tartalmát és a képzés követelményeit, mivel ezen információk birtokában tudja meghatározni azt, hogy milyen intézményi szituációkban való részvételt kell biztosítani a hallgató számára. Szintén ezek alapján tudja ajánlani magát a gyakorlatvezetőt és azt a csoportot, osztályt, ahol a hallgató képzése szempontjából a legjobban fejlődhet. A változatos pedagógiai helyzetek biztosítása a megfigyeléstől az önálló tevékenységig teljes rálátást biztosít a hallgató számára mindazon feladatok esetében, amikkel egy, az intézményben dolgozó pedagógus találkozik. Így a pályaszocializációs folyamatban meg tudja mutatni a gyakorlólóhely, hogy pontosan mik is egy pedagógus nevelési évi feladatai, mik vele szemben az elvárások. A hallgató így ezen a téren is valódi szakmai tapasztalatot szerez.

7. Megfelelő tanulási környezet

A tanulási környezet az előző pontokban leírt tartalmi elemek mellett technikai oldalról is jelentkezik. Az intézmény tudatosan teremti meg azokat a helyzeteket, amelyekben a hallgató kipróbálhatja magát. Ebben azonban figyelemmel kell lennie arra, hogy a hallgató tanulásának melyik fázisában van. A tanulmányai elején járó hallgató számára nehezebben kezelhető helyzeteket ezért érdemes a képzés derekától bevezetni. Ugyanezt érdemes figyelembe venni az érzelmi terhelés oldaláról is.

A hallgató tanulási környezete nemcsak az intézmény infrastruktúráját jelenti, hanem magukat a csoportokat, osztályokat is, ahol a gyakorlati feladatokat meg kell oldania. Egy rendkívül heterogén, jelentős pedagógiai kihívást jelentő csoport vagy osztály a kezdeti pályaorientációt elbizonytalaníthatja. Ám a tanulmányok azon szakaszában, amikor már az elméleti és a módszertani felkészültség jelentősebb, motivációs hatással bírhat, egyfajta szakmai kihívásként jelenhet meg a hallgató számára. Ebben a kérdésben tehát szintén érdemes figyelni a fokozatosság elvére.

8. Adminisztratív és jogi keretek

Az adminisztratív és jogi keretek megismerése és megismertetése itt is szerepet kap. A hallgató a szakmai gyakorlat alatt a gyakorlólóhely szabályait köteles

betartani. A gyakorlaton végzett feladatok során azonosítani kell, hogy melyik szituációban melyik szabályelemet alkalmazza. A szervezeti és működési szabályzat, az adatvédelmi rendelkezések napi megjelenését fogja megtapasztalni a hallgató és érezni azok hatását saját tevékenységén. Az intézményi adminisztrációban való részvétel szintén a tanulás egy fontos szakasza, ami hozzájárul a kimeneti kompetenciák teljesítéséhez. Ezért a hallgatóval nemcsak tudatosítani kell az intézményi szabályozókat és adminisztrációt, hanem aktív résztvevőként őt is be kell vonni az alkalmazásukba.

9. Szervezés

Amikor egy intézmény szakmai gyakorlatnak biztosít helyszínt és gyakorlatvezető pedagógust, akkor az az intézmény egész működésére kihatással lesz. A kapcsolódó feladatokat be kell építeni az éves munkatervbe és pedagógusok értékelésébe, az érintett csoportban vagy osztályban érintett szülők felé kommunikálnia kell azt, az intézménnyel munkakapcsolatban álló és a pedagógiai munkában résztvevő szereplőknek szintén tudomással kell arról bírniuk. A tanítóképzéshez kapcsolódó gyakorlatoknál az órarendi tervezésnél szintén figyelembe kell venni a szakmai gyakorlatot, hogy a gyakorlati napon a hallgató minél több tevékenység részese lehessen. További szervezési kérdésként a gyakorlatot biztosító intézménynek pedig tudatosan készülnie kell a gyakorlatvezető időszakos helyettesítésére pl. betegség esetén.

A tervezés alapjai a gyakorlati hely oldaláról

Sarokpont	Mit jelent?	Miért fontos?
Intézményi profil	Gyakorlóhely és képző nevelési-oktatási profiljának hasonlósága.	Hiánya a hallgatóban belső szakmai konfliktust okoz.
Módszertan	Tanteremben megismert módszertanok megélése éles helyzetben.	Módszertan határainak, lehetőségeinek tudatosítása.
Szakmai kultúra	Magatartásformák megismerése, tudatosítása.	Pályaszocializáció erősítése.

Sarokpont	Mit jelent?	Miért fontos?
Gyakorlatvezető	Hallgató kompetencia-ke-reteire, személyiségére fi-gyelemmel van.	Pályaszocializáció alapja.
Nyitottság	A hallgató ne legyen „te-her”.	Megfelelő intézményi lég-kör kialakítása.
Tanulási lehetősé-gek biztosítása	Intézményi szituációk ki-próbálása.	Tanteremben nem tanul-ható kompetenciák fej-lesztése.
Tanulási lehetősé-gek biztosítása	Képzés sajátosságaihoz és tartalmához illeszkedő in-tézményi szituációk bemu-tatása.	Kompetenciaelemek fej-lesztése, valós helyzetek megismerése.
Megfelelő tanulási környezet	A hallgató kompetenciái-hoz mért csoport/osztály a fokozatosság elve alapján.	Hallgató motivációjának szinten tartása és meg-erősítése.
Adminisztratív és jogi keretek	Gyermekevédelem, intézmé-nyi dokumentációk.	A hallgató a gyakorlóhely szabályai szerint végzi te-vékenységét.
Szervezés	Az intézmény napi tervezési és szervezési rutinjának ré-szévé válik a szakmai gya-korlat jelenléte.	Tudatos tervezéssel elke-rülhetők a gyakorlat meg-valósulását veszélyeztető helyzetek.

Forrás: saját szerkesztés

2.4 Folyamatos információáramlás

A gyakorlatok megvalósulása során fontos, hogy mind a képző, mind a gyakorlatot biztosító intézmény bele tudja élni magát a másik helyzetébe. A képzőnek ismernie kell azokat a jogszabályi kereteket, fenntartói elvárásokat, környezeti hatásokat, működési elveket és kereteket, amikben a gyakorlatot biztosító intézmény dolgozik. A gyakorlatot biztosítónak pedig információkkal kell bírnia a

képzési programról, képzési célról és a gyakorlaton résztvevő hallgatói populációról.

Ezért fontos a két intézmény közötti folyamatos párbeszéd, amiben a képzőintézmény gyakorlatokért felelős oktatóinak főszerep jut. Ők azok, akik ismerik a képző elvárásait, a hallgatókat, a gyakorlatvezetőket és a gyakorlatot biztosító intézményeket. A megszerzett információkat egyfajta menedzserként áramoltatják azt a képzés színterei és résztvevői között. Mivel részt vesznek a napi folyamatokban, elsődleges visszacsatolási pontok mindkét fél részére. Nem a gyakorlati képzés adminisztrátoraiként kell rájuk gondolni. Ők a gyakorlati képzés mentorai.

Ebben a mentorszerepben a képző gyakorlatszervező oktatói a gyakorlati képzés minőségbiztosításának alapjai. Az Európai Felsőoktatási Térség felsőoktatási intézményeire vonatkozó [minőségbiztosítási sztenderdek és irányelvek](#) szerint kell működnie a magyar egyetemeknek, főiskoláknak. A rendszer működésének lényege, hogy képes legyen információkat biztosítani az intézmény stratégiai és minőségcéljainak teljesüléséről. Azaz, ha az intézmény kitűz egy célt, akkor azt hogyan éri el, milyen mértékben valósult meg, szükséges-e további beavatkozás a cél elérése érdekében.

A szakmai gyakorlatok esetében a cél a hallgatók felkészítése a szakmára. Azaz olyan, az elméleti képzést kiegészítő kompetenciafejlesztést adni, ami a végzeteket alkalmassá teszi arra, hogy a diploma átvétele után azonnal el tudjanak kezdeni foglalkozni a gyermekcsoportokkal, osztályokkal. A szakmai gyakorlat kompetenciafejlesztés. Ezért a minőségbiztosítási folyamatainak kialakításánál elsősorban soft eszközöket kell alkalmazni. Mivel a képzési ciklus rövid (6-8 félév), ezért a visszajelzési rendszernek gyorsnak kell lenni, hogy akár az adott tanéven belül is korrigálni lehessen.

Ennél a pontnál jelenik meg a képzőintézmény belső gyakorlatvezetője. Ő elsődleges visszacsatolási pontként minden félévben minden hallgató szakmai gyakorlatát követi.

Hogyan működik ez a KRE Pedagógiai Karán?

- A szakmai gyakorlatokat koordináló Gyakorlati és Továbbképzési Intézet (GYTKI) minden félév elején tájékoztatja a külső gyakorlatvezetőket az adott félév szakmai gyakorlatainak követelményeiről.
- A követelményeket a GYTKI a tanulmányi tájékoztatóban nyilvánosságra hozza.
- A hallgatók a gyakorlati kurzusuk online felületén tájékoztatást kapnak a részletes kurzuskövetelményekről, a gyakorlati dokumentációról, feladatokról, határidőkről.
- A félév végén a hallgatók benyújtják a gyakorlat teljesítését igazoló dokumentációt. Ennek része az elvégzett tevékenységek rögzítése és a külső gyakorlatvezetői értékelés.
- A GYTKI oktatója értékeli a gyakorlat teljesítési dokumentációját.
- Az értékelések összesítése után látja azokat a területeket, ahol a hallgatói csoportnak fejlődnie kell.
- A hallgatói csoport fejlesztésével kapcsolatos javaslatokat fogalmaz meg.
- A javaslatokat továbbítja képzés szakfelelőse és az érintett szakmaterület felé.
- A szakmaterület megkeresi azt a tantárgyat, ahol a szükséges kompetenciafejlesztés megtörténik, az érintett tantárgyak belső tartalmát módosítja.

A gyakorlóintézménynek pontos visszajelzést adnak a hallgató kompetenciáinak fejlődéséről és ezzel támogatják a képzés fejlesztését.

3. A GYAKORLATVEZETŐ

FÜLÖPNÉ KÁNTOR JUDIT

3.1 A gyakorlatvezetői szerep

A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának képzésében a gyakorlatvezetők kulcsszerepet töltenek be a hallgatók szakmai fejlődésében. Munkájuk útmutat a pusztá terepmunka kísérésén. A jövő pedagógusgenerációinak formálói, akik egyszerre segítik, irányítják és értékelik a hallgatók tanulási folyamatait.

A gyakorlatvezetés komplex szakmai tevékenység, amely magas szintű pedagógiai érzékenységet, reflektív attitűdöt, kommunikációs tudatosságot és értékorientált gondolkodást kíván meg.

A gyakorlatvezetői szerep méltósága abban áll, hogy képesek egyensúlyt teremteni a nevelőmunka napi feladatai, a gyermekek, tanulók szükségletei és a hallgatók tanulási folyamata között. Nem csupán útmutatók, hanem egyfajta híd a képzés világa és a gyakorlati valóság között. Olyan pedagógusok, akik jelenlétükkel, tudásukkal és hozzáállásukkal nevelnek – nemcsak gyermekeket, tanulókat, hanem leendő pedagógusokat is.

Fontos tisztázni, hogy hallgató jelenlétekor is a gyakorlatvezető marad a csoportban vagy az osztályban folyó szakmai munka első számú felelőse. A gyermekek, tanulók biztonsága, jólléte és fejlődése mindig elsődleges szempont. A hallgató tevékenysége ebbe a rendbe illeszkedik.

A hallgatói fejlődés támogatásában kulcsfontosságú, hogy ne csupán elvárásokat fogalmazzunk meg, hanem keretezzük, értelmezzük azokat.

A gyakorlatvezetők olyan pedagógiai közeget teremtenek, amiben a hallgató mer kérdezni, gondolkodni, hibázni és fejlődni. Ezzel hozzájárulnak a hallgató szakmai szocializációjának sikeréhez, segítve, hogy ne „kívülállóként”, hanem az óvodai, iskolai közösség értékes tagjaként vegyen részt a munkában.

A gyakorlatvezető szerepei egyszerre mentori, szakmai, adminisztratív és szocializációs jellegűek.

A gyakorlatvezetői munka többféle funkciót ölel fel, amelyek egymást kiegészítve biztosítják a hallgatók fejlődését.

1. **Mentori és szakmai segítő szerepben** támogatják a hallgatókat a gyakorlati tapasztalatok feldolgozásában, a megfigyelések értelmezésében, a pedagógiai helyzetek megértésében és a saját nevelői szerepük kialakításában.
2. **Szakmai mintaadó szerepben** saját nevelői működésükkel hiteles, átgondolt és reflektív pedagógiai gyakorlattal nyújtanak példát. Nem a tökéletességet kell mutatniuk, hanem egy reális, átgondolt gyakorlatot.
3. Gondoskodnak a hallgatók **felkészítéséről és fokozatos bevonásáról**, kezdetben célzott megfigyeléseken keresztül, majd bekapcsolódással, végül önálló tevékenységvezetési lehetőségekkel.
4. Rendszeres **visszajelzést** adnak a tevékenységről, segítik az önreflexiót, és a képzési elvárásoknak megfelelően **értékelik** a hallgató fejlődését.
5. A **dokumentálás, adminisztráció** során igazolják a hallgatók jelenlétét és előrehaladását, kitöltik az értékelőlapokat, és szükség esetén konzultálnak az egyetemmel.

Ezek a szerepek a képzés különböző szakaszaiban eltérő hangsúlyokat kapnak.

- Az orientációs félévben (1. félév)
 - Főként megfigyelési szempontokat adnak, értelmezik az óvodai, iskolai élet eseményeit, és segítenek az első élmények strukturalásában.

- A tematikus félékben
 - A szerep kibővül. Bevonják a hallgatókat, megbeszélik a helyzeteket, értékelnek, és segítenek konkrét pedagógiai helyzeteket megérteni és kezelni.
- Az összefüggő külső gyakorlatban (utolsó félév)
 - Már a szakmai partneri viszony dominál. A gyakorlatvezetők a háttér és a biztosíték szerepét töltik be, nyomon követve a hallgató önálló tevékenységét, támogatva az önreflexióban és az értékelésben.

Szemléleti alapok: reflexió, értékorientáltság, gyakorlatorientáltság

A képzés a KRE PK-n nemcsak tudásátadás, hanem szemléletformáló folyamat is, amelyben a hallgatók alakítják szakmai identitásukat. A képzést meghatározó három szemléleti pillér segít a gyakorlatvezetőknek abban, hogy a hallgató ne csak a szakmai tevékenységek technikáit, hanem azok értelmét és értékeit is felismerje és alkalmazza.

1. Reflexió

A reflexív szemlélet alapja, hogy a hallgató nemcsak tevékenykedik, hanem értelmezi is saját nevelői döntéseit. A gyakorlatvezetők feladata, hogy kérdéseket tegyenek fel, visszajelezzenek, és közösen gondolkodjanak. A cél nem a hibák kijavítása, hanem a szakmai gondolkodás fejlesztése.

2. Értékorientáltság

Minden pedagógiai helyzet értékeket közvetít. A gyakorlatvezetők saját nevelői példájukon és a megbeszélte helyzeteken keresztül segíthetnek a hallgatónak felismerni, mikor mit képvisel (pl. tiszteletet, türelmet, igazságosságot).

3. Gyakorlatorientált szemlélet

A KRE PK álláspontja szerint a gyakorlat maga a tanulás terepe. A hallgató itt tapasztalatot szerez, hibázik és újratervez. A folyamatot a gyakorlatvezetők akkor segítik a legjobban, ha lehetőséget adnak, jelen vannak, és biztonságot

nyújtanak. Nem kész megoldásokat adnak, hanem tanulási helyzeteket teremtenek.

Ez a reflexív, értékalapú és gyakorlatorientált szemlélet segíti a gyakorlatvezetőket abban, hogy tudatosan, következetesen és emberi módon támogassák a hallgatók fejlődését, ami egyúttal a nevelői munka lényege is.

A gyakorlatvezetők ebben a rendszerben tehát nem pusztán közvetítők, hanem alakító szereplők a pedagógusképzésben.

3.2 Jogi és szakmai háttér - Mit szabályoznak a keretek?

Jogszabályi háttér

[2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről \(Nkt.\)](#)

Ez a törvény határozza meg a nevelés és a köznevelési intézmények működésének jogi kereteit. Rögzíti az óvodapedagógus feladatait és felelősségét, valamint az óvodákban zajló pedagógiai munka alapelveit. A gyakorlati képzés szempontjából fontos, mert a hallgatók egy köznevelési intézmény szakmai közegeiben végzik gyakorlatukat.

[2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról \(Nftv.\)](#)

A felsőoktatási törvény meghatározza a pedagógusképzés, így az óvodapedagógus-képzés alapvető kereteit is. Kiemeli a gyakorlati képzés fontosságát és a felsőoktatási intézmény, valamint a gyakorlati hely közötti együttműködés szükségességét.

[63/2021. \(XII. 29.\) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről](#)

Ez a rendelet határozza meg jogszabályi szinten az óvodapedagógus alapszak célját, a végzős hallgatóktól elvárt kompetenciákat és a gyakorlati képzés minimális arányát, de a gyakorlat részletes szerkezete a képző intézmény tantervében található meg.

A képző intézmény szabályozó dokumentumai

[Képzések mintatantervek](#)

A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kara által meghatározott mintatanterv rögzíti, hogy a hallgatók melyik félévben milyen típusú gyakorlatot teljesítenek, milyen időtartamban és kreditszámmal. A gyakorlatvezető számára ez ad támpontot a hallgatók felkészültségének megértéséhez és az elvárások meghatározásához.

[Tanulmányi tájékoztató](#)

A tantárgyleírások és kurzusleírások részletesen meghatározzák az egyes gyakorlatok célját, tanulási eredményeit, elvárt hallgatói tevékenységeit és értékelési szempontjait. A tantárgyleírások a tanulmányi tájékoztatóban található képzés szerinti bontásban, a feladatok részletes leírását és a határidőket tartalmazó kurzusleírásokat a hallgatók a kurzus MS Teams felületén érik. A gyakorlatvezetők ezekből érthetik meg pontosan, mire kell irányulnia a hallgató fejlődésének.

[Tanulmányi és Vizsgaszabályzat \(TVSZ\)](#)

A TVSZ szabályozza a hallgatók jogait és kötelezettségeit, beleértve a gyakorlat teljesítését, a hiányzások és pótlások kezelését, az értékelések adminisztrációját. A gyakorlatvezetőnek érdemes alapvető tájékozottsággal rendelkeznie arról, milyen eljárások és követelmények vonatkoznak a hallgatóra, különösen a gyakorlat aláírásával és értékelésével kapcsolatban.

Egyéb útmutatók és sablonok

A gyakorlatvezetők a hallgatói adatszolgáltatás alapján közvetlenül a gyakorlatokat szervező Gyakorlati és Továbbképzési Intézettől kapják meg a szükséges sablonokat (pl. pedagógiai naplót, tervezeteket és értékelőlapokat). A kézikönyv ezek értelmezésében nyújt segítséget, hogy a dokumentumhasználat egységes és követhető legyen a képzés minden szakaszában. A képző intézmény dokumentumainak ismerete segíti a követelmények megértését, és támogatja a tudatos, következetes hallgatói kísérést.

A gyakorlatvezetőre vonatkozó elvárások és lehetőségek

1. A képző intézmény felől megfogalmazott elvárások

A gyakorlatvezetőnek feladata a hallgatói tevékenységek folyamatos nyomon követése, reflexív visszajelzések megfogalmazása, valamint a mentorálási folyamat írásos dokumentálása a megadott sablonok szerint. Ez a mentorálási tevékenység értéként jelenik meg a pedagógusok teljesítményértékelésében, így szakmai előnyt is jelenthet.

2. A hallgatók felől érkező elvárások

A hallgatók olyan gyakorlatvezetőre vágnak, aki biztosítja számukra a tanulás-hoz szükséges biztonságos, támogató környezetet. A visszajelzéseket értékalapúan, emberi hangon megfogalmazó gyakorlatvezetők szakmai példaként, modell-szerepként jelennek meg.

3. Szemléleti alapelvek és lehetőségek

A gyakorlatvezetőnek lehetősége van arra, hogy pedagógiai autonómiáját érvényesítse. Saját nevelői stílusának megfelelően alakíthatja ki a hallgatóval való közös munkát, teremtheti meg a tanulás helyzeteit. A gyakorlatvezető nem pusztán közvetítő, hanem alakító szereplő a pedagógusképzés rendszerében.

Végül, a képzést meghatározó szemléleti alapelvek – a reflexió, az értékkorientáltság és a gyakorlatorientáltság – egyaránt iránytűként szolgálnak a gyakorlatvezetői munkához. Az elvárás nem csupán a tevékenységek pontos végrehajtása, hanem azok értelmezése és pedagógiai háttérének átlátása is.

A fenti szempontok arra világítanak rá, hogy a gyakorlatvezető nem pusztán közvetítő, hanem alakító szereplő a pedagógusképzés rendszerében - egyben modell, kísérő és szakmai támasz, aki a jövő pedagógusait valós, élő nevelési helyzeteken keresztül segíti a hivatásuk felé vezető úton.

3.3 Miért érdemes gyakorlatvezetőnek lenni?

A gyakorlatvezetés nem csupán adminisztratív vagy kiegészítő tevékenység, hanem a pedagógiai hivatás egy magasabb szintű, szakmailag elismert funkciója.

A gyakorlatvezetői szerep mint szakmai elismerés

A gyakorlatvezetői szerep valójában a pedagógusi munka méltóságát testesíti meg, hiszen a gyakorlatvezetők a jövő pedagógusgenerációinak formálói. Ebben a szerepben a gyakorlatvezetők

- **híd szerepben állnak**

A gyakorlatvezető nemcsak útmutató, hanem egyfajta híd a felsőoktatási képzés világa és a gyakorlati valóság között. Ez az egyensúlyteremtés és a tudásátadás magas szintű szakmai érzékenységet kíván.

- **modellként nevelnek**

A hallgatók számára a gyakorlatvezetők szakmai példaként, modellszerepként jelennek meg. Saját nevelői működésükkel hiteles, átgondolt és reflektív pedagógiai gyakorlattal példát nyújtanak. A hallgatók olyan gyakorlatvezetőre vágnak, aki biztonságos, támogató környezetet biztosít, ezzel hozzájárulnak a szakmai szocializáció sikeréhez is.

- **alakító szereplők**

A gyakorlatvezetők nem pusztán közvetítők, hanem alakító szereplők a pedagógusképzés rendszerében, akik nevelői stílusukat, értékrendjüket valós, élő nevelési helyzeteken keresztül adják tovább.

A szakmai elismerés formális oldala

A mentorálási tevékenység formális elismerést is kap, ha a gyakorlatvezető azt tudatosan beépíti a pedagógus teljesítményértékelésben személyes teljesítménycéljaiba.

A reflexió mint fejlődési lehetőség

A hallgatók támogatásához kapcsolódó fejlesztő értékelés és a reflexív szemlélet alkalmazása közvetlenül járul hozzá a gyakorlatvezetők szakmai identitásának megerősítéséhez.

- **A saját gyakorlat értelmezése**

Amikor arra kéri a hallgatót, hogy ne csak leírja, hanem értelmezze is saját nevelői döntéseit, a gyakorlatvezetők maguk is új szempontokat nyernek saját mindennapi működésükhöz. **Pedagógiai autonómia érvényesítése**

A gyakorlatvezető saját nevelői stílusának megfelelően alakíthatja ki a hallgatóval való közös munkát, és teremtheti meg a tanulás helyzetait.

- **Folyamatos önfejlődés**

A célzott visszajelzések megfogalmazása (például „Mondja el, miért döntött így” a 3. félévben, vagy „Milyen elvet követ a tervezésnél?” a 6. félévben) arra ösztönzi a gyakorlatvezetőket, hogy folyamatosan és tudatosan elemezzék saját módszertani döntéseiket is.

Szakmai közösség és a visszacsatolás kultúrája

A gyakorlatvezetői munka kiterjeszti a gyakorlatvezető szakmai közösségét, és új fejlődési lehetőségeket nyit meg.

- **Kapcsolódás a felsőoktatáshoz**

A hallgatón keresztül, illetve a képzést vezető oktatókkal és a szakfelelőssel való kapcsolattartás révén a gyakorlatvezetők közvetlen visszacsatolást kapnak a pedagógusképzés legfrissebb szakmai elvárásairól, szemléletéről és elméleti alapjairól.

- **A visszajelzés kultúrájának formálása**

A fejlesztő értékelés beépítésével a gyakorlatvezetők támogatják azt a pedagógiai kultúrát, amelyben a hallgató a visszajelzést tanulási lehetőségként kezeli, és nem személyes bírálatként. Ez a támogató

hangvételő, hiteles visszajelzés megteremti a jövőbeli kollégákkal való partneri viszony alapjait.

- **A nevelői identitás megerősítése**

A hallgatóknak adott visszajelzések során azzal, hogy azonosítják a hallgató erősségeit és a fejlődés irányait, a gyakorlatvezetők megerősítik és tudatosítják a saját szakmai identitásukat és értékeiket.

A gyakorlatvezetői szerepvállalás tehát nem pusztán feladat, hanem szakmai elköteleződés is.

4. A HALLGATÓK TÁMOGATÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE

FÜLÖPNÉ KÁNTOR JUDIT

4.1 Az értékelés célja, szerepe, formái

A gyakorlatvezető értékelése komplex, reflektív visszajelzési folyamat, amely a hallgató szakmai fejlődésének támogatására épül. Különösen fontos, hogy a visszajelzés során a hangsúly nem a hibák kiemelésén, hanem a tanulási lehetőségek tudatosításán van. A jól felépített értékelés megerősít, irányt mutat, és fejlesztő módon rámutat azokra a pontokra, ahol a hallgatónak még fejlődnie érdemes.

A hallgatói teljesítmény értékelése többféle formában történik, amelyek együttese ad teljes képet a hallgató szakmai fejlődéséről.

1. Értékelő lap

Kötelezően kitöltendő dokumentum, amely strukturált szempontok alapján minősíti és értékeli a hallgató gyakorlati teljesítményét.

2. Pedagógiai napló

A hallgató féléves munkáját összegző és arra reflektáló dokumentum, amelyet a gyakorlatvezető véleményez (tartalmi és formai szempontokat is érinthet).

3. Tervezet

A hallgató egyre önállóbban készít tevékenységtervezeteket, amelyek előzetes megbeszélésében a gyakorlatvezető segít, majd korrektúrával lát el, mivel a tervezet értékelése fejlesztő célú.

4. Szóbeli visszajelzések

Rendszeres, azonnali, konkrét és megerősítő visszajelzések, amelyek különösen fontosak a fejlődés irányainak kijelölésében és az önbizalom építésében.

4.2 A hallgatók fejlődésének iránytúje

A képzés egész íve a tanulási folyamat egymásra épülő kognitív szintjeire épül. A gyakorlatvezetők számára a Bloom-taxonómia gyakorlati iránytűt jelent, ami segít látni, milyen szinten működik a hallgató gondolkodása.

A gyakorlatvezetői értékelésünk nem pusztán a hallgatói teljesítmény minősítését jelenti, hanem egy tudatosan felépített, reflektív visszajelzési folyamat, amely a szakmai fejlődés támogatására épül. Ennek a rendszernek a fő módszertani alapja a Bloom-taxonómia, amely nemzetközileg elismert keretrendszerként írja le a tanulási folyamat egymásra épülő kognitív szintjeit: az emlékeztéstől elindulva a megértésen, alkalmazáson, elemzésen és értékelésen át jut el az alkotásig.

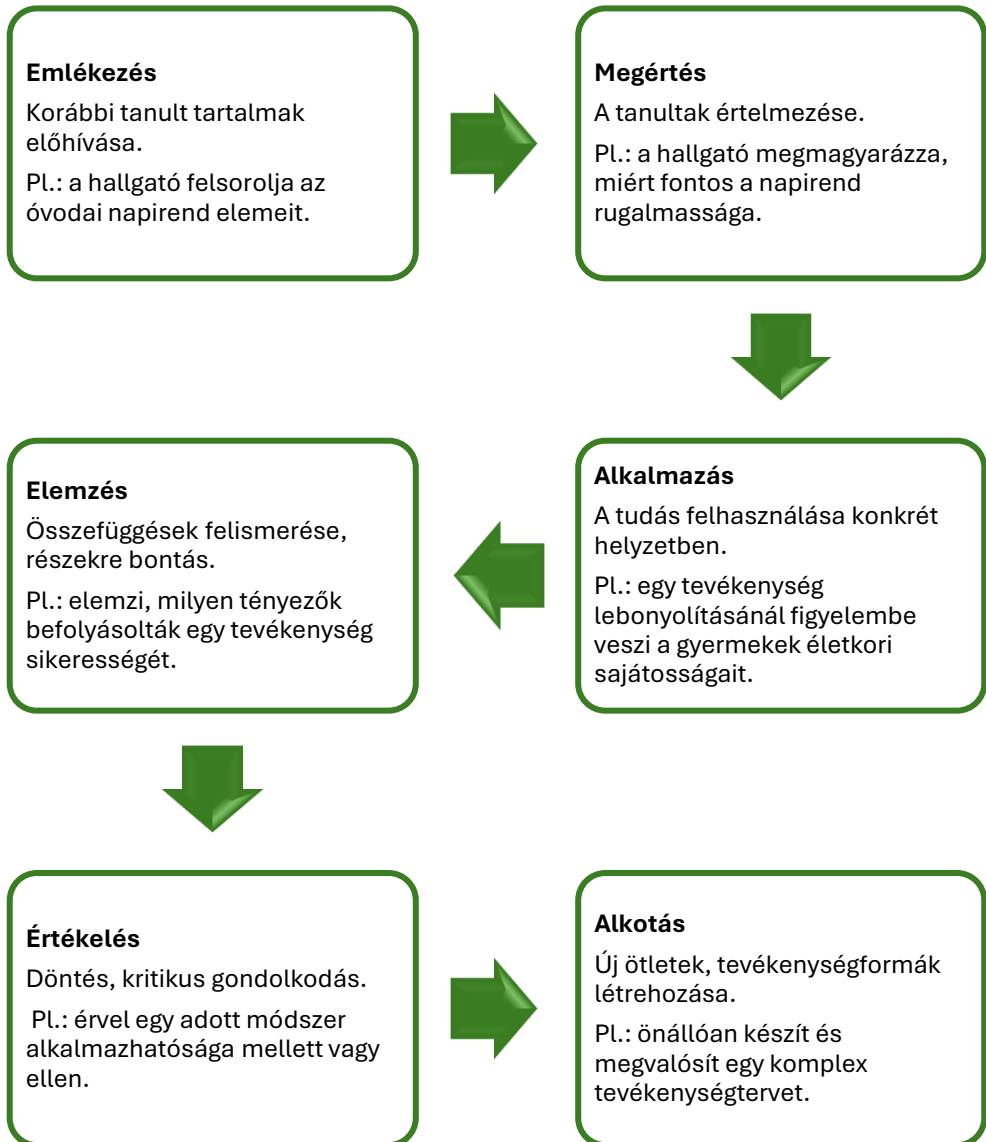
A gyakorlatvezetők számára a taxonómia nem elméleti keretrendszer, hanem egy gyakorlati iránytű. Arra szolgál, hogy pontosan lássuk, a hallgató gondolkodása milyen szinten működik, egy adott feladatnál vagy egy adott dokumentumban. **Nem arról van szó, hogy „tud-e valamit, vagy sem”, hanem arról, hogyan dolgozza fel a pedagógiai helyzeteket.**

Az egész képzési ív logikája erre épül: a kezdeti megfigyelésből eljutunk az önálló pedagógiai működésig. A képzés félévei minden szakon fokozatosan épülnek a taxonómia szintjeire: az első félév a megfigyelésről szól, a középső félévek a kipróbálásról és elemzésről, az utolsó félév pedig az önálló értékelésről és alkotásról.

A Bloom-szintek a hallgatói gyakorlatban

A Bloom-taxonómia szintjei segítenek abban, hogy a hallgatóknak reális és támogató elvárásokat fogalmazzunk meg, elkerülve a túl korai túlterhelést vagy az alulértékelést. A Bloom-taxonómia olyan pedagógiai modell, amely rendszerezi a tanulási célokat a kognitív képességek szintjei szerint. A modellt eredetileg Benjamin Bloom és munkatársai dolgozták ki (1956), majd Anderson és Krathwohl (2001) továbbfejlesztették, figyelembe véve a tanulási folyamat komplexitását és a modern oktatási gyakorlatokat. A rendszer hat, egymásra épülő gondolkodási szintet különít el, amelyek a legegyszerűbbtől a legösszetettebbig haladnak: emlékezés, megértés, alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás.

A tanulás szintjei

Forrás: saját szerkesztés

A Bloom-szintek gyakorlati alkalmazása a hallgatói gyakorlatban

Szint	Mit figyelhet meg a gyakorlatvezető?	Mely dokumentumban jelenik meg?
Emlékezés	A hallgató visszaidézi a megfigyeléseket, szakszavakat használ.	Hospitálási jegyzet, pedagógiai napló
Megértés	Értelmezi az óvodai/iskolai helyzeteket, összefüggéseket ismer fel.	Pedagógiai napló, tervzet
Alkalmazás	Megfelelően illeszti a tervezett tevékenységet a csoport/osztály életéhez.	Tervezet
Elemzés	Összehasonlítja alternatív megoldásokat, feltárja az okokat.	Reflexiók, pedagógiai napló
Értékelés	Kritikusan viszonyul saját döntéseihez, önállóan indokol.	Pedagógiai napló, tervzet
Alkotás	Saját kezdeményezésű, komplex pedagógiai megoldásokat dolgoz ki.	Összefüggő gyakorlat - tervezet, értékelés

Forrás: saját szerkesztés

Az alábbiakban az óvodapedagógus-képzés példáján bemutatjuk, hogy az egyes szintek mit jelentenek a gyakorlati dokumentumokban és a hallgatói jelenlétben, valamint a gyakorlatvezető mit várhat el, és mivel támogathatja a fejlődést.

Félév	Domináns Bloom-szint (Fejlődési fókusz)	Gyakorlati jelentés és elvárás	Gyakorlatvezetői fókusz és támogatás
1. félév	1. szint Felismerés és leírás (Emlékezés / Megértés)	A hallgató lát, hall, megfigyel, és igyekszik leírni, mi történt. Még nem értelmez, és nem kapcsolja össze a jelenségeket. Tipikus jelzés a rövid, leíró mondatok a naplóban.	Realista, egyszerű leírásokat várhatunk. A fejlődést az támogatja, ha segítünk rákérdezni a „miért”-ekre. Visszajelzésünk: <i>„Írja le pontosabban, mit látott.”</i>
2–3. félév	2. szint Alkalmazás (Kipróbálás / Egyszerűbb vezetés)	Képes egyszerű pedagógiai megoldásokat kipróbálni, egy-egy tevékenységet vezetni, de szoros támaszokra van szüksége. Tipikus a tervezetben: <i>„A gyermekek figyelmének felkeltésére egy mondókát használok.”</i>	Alapvető, tanult módszerek alkalmazását várhatjuk. Támogassa az alapreflexiók megjelenését, bátorítva az első pedagógiai próbálkozásokat.
3–4. félév	3. szint Elemzés (Önállóbb gondolkodás)	Észreveszi, hogy a pedagógiai helyzet több tényezőből áll. Megpróbálja értelmezni a gyermekek reakcióit, saját hibáit vagy erősségeit. Tipikus a naplóban: <i>„Azért váltottam tevékenységet, mert észrevettem, hogy a csoport figyelme szétesett.”</i>	Rövid magyarázatokat, önálló megfigyeléseket várhatunk. Támogatása: kérdések a „hogyan?”-ről. Visszajelzésünk: <i>„Mondja el, miért döntött így.”</i>

Félév	Domináns Bloom-szint (Fejlődési fókusz)	Gyakorlati jelentés és elvárás	Gyakorlatvezetői fókusz és támogatás
5. félév	4. szint Értékelés (Tudatos választás és pedagógiai indoklás)	Képes mérlegelni különböző pedagógiai megoldásokat, és megindokolni a választását. Tipikus a tervezetben: <i>„Azért döntöttem a mozgásos ráhangolódás mellett, mert a csoportban sok a nagy mozgásigényű gyermek.”</i>	Tudatos döntéseket, értékelő jellegű reflexiókat várhatunk. A feladata a reflexió mélyítése, a döntések elemzése.
6. félév	5. szint Alkotás (Önálló pedagógiai működés, teremtés)	Saját, átgondolt pedagógiai jelenlétet alakít ki. Új megoldásokat dolgoz ki, saját sorozatokat, tematikákat tervez. Tipikus a gyakorlatban a természetes, stabil jelenlét.	Önálló, hiteles pedagógusi működést várhatunk, amely már csak finomhangolásra szorul. Partneri visszajelzést adunk, és támogatjuk a saját pedagógiai stílusának kirajzolódását. Visszajelzésünk: <i>„Milyen elvet követ a tervezésnél?”</i>

A fejlesztő értékelés alapja

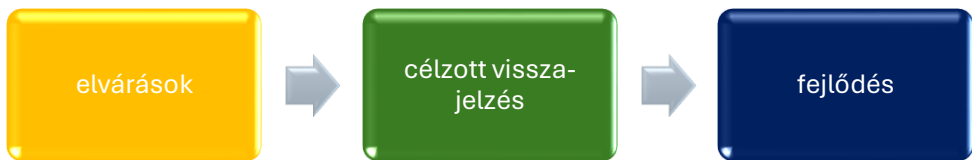
A Bloom-taxonómia alkalmazása segít abban, hogy a visszajelzés sokkal pontosabb legyen.

Kulcskérdésként mindig azt érdemes mérlegelnünk: Ezen a szinten reális, hogy így gondolkodik?

A hallgatói fejlődés ívének tudatosítása révén a gyakorlatvezető, képes lesz reális elvárásokat megfogalmazni, amelyek illeszkednek a hallgató aktuális félévéhez. Emellett célzott visszajelzéseket adhat, amelyek a hallgató aktuális kognitív szintjét támogatják (például a tervezetek értékelése során megjelenhetnek a taxonómia magasabb szintjei is: alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás).

A fejlődés követésével átláthatóvá válik a hallgató kompetencia-struktúrája, ami alapja az egyénre szabott támogatásnak.

A célzott visszajelzés szerepe

Forrás: saját szerkesztés

A gyakorlatvezetői értékelés ezen a fejlődési íven keresztül tükrözi, ahogy a hallgató az egyszerű leírástól a tudatos értelmezés, a döntés és a kreatív pedagógiai tervezés felé mozdul el.

Ez a tudatosan felépített pedagógiai logika segít minket abban, hogy ne ugyanazt várjuk minden hallgatótól, hanem a fejlődés irányát keressük a jelenlegi teljesítményükben.

4.3 Az értékelés módszertani háttere és az értékelési formákhoz tartozó szempontok

Az értékelés egy korszerű, tudatosan felépített pedagógusképzési logikára épül, amely a hallgatói fejlődés ívét és a tanulási célokat veszi alapul. A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karán az értékelési rendszer a módszertani komplexitásra és a fejlődési sávok tudatos követésére épül. A gyakorlatvezetői értékelés során a hallgatói fejlődés íve tükröződik, ahogy a hallgató elmozdul az egyszerű leírástól a tudatos értelmezés, a döntés és a kreatív pedagógiai tervezés felé.

Az értékelési formákhoz tartozó tartalmi-módszertani szempontok

- **A Tervezet értékelése**

A tervezetek értékelésének célja a gondolkodási folyamat támogatása. A gyakorlatvezető kíséri, hogyan képes a hallgató egy adott nevelési-oktatási célt megfogalmazni, azt konkrét pedagógiai lépésekre bontani, és illeszteni a csoport vagy az osztály sajátosságaihoz. Az értékelés során a Bloom-taxonómia magasabb szintjei is megjelenhetnek: alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás.

- **A Pedagógiai napló értékelése**

Elsősorban a reflektivitás szintjére irányul. A napló nemcsak eseményeket sorol fel, hanem értelmezi is azokat, a hallgató kérdéseket tesz fel, és önreflexiót végez. A gyakorlatvezető véleménye segít elmélyíteni ezt a gondolkodási folyamatot, ha tartalmi és gondolati visszacsatolást is tartalmaz.

- **Az Értékelő lap kitöltése**

Ez a strukturált eszköz a pedagóguskompetenciák mentén segíti a hallgató munkájának értékelést. Az értékelés fejlesztő szerepét az adja, ha

az indoklás konkrét példákat tartalmaz, és nem pusztán minősít, hanem visszajelzést és iránymutatást is ad.

- **Szóbeli visszajelzések**

Ezek akkor hatékonyak, ha azonnaliak, konkrétak és megerősítők, segítve a hallgatót abban, hogy tanuljon a visszajelzésekből, és fokozatosan képes legyen önállóan értékelni saját nevelői működését is.

4.4 Fejlesztő értékelés a gyakorlatban – Útmutató és példák

A fejlesztő értékelés nem csupán visszajelzést ad a teljesítményről, hanem konkrétan segíti a továbblépését is. A jól megírt értékelés erősíti az önreflexiót, bátorítja a szakmai önállóságot, és hiteles forrássá válik a hallgató további fejlődése során.

A fejlesztő értékelés jellemzői

- Konkrét: utaljon megfigyelhető, valós cselekvésekre.
- Példákkal alátámasztott: segíti a hallgatót visszakeresni, mire vonatkozik a visszajelzés.
- Előremutató: tartalmazzon fejlesztési javaslatokat, továbblépési irányokat.
- Támogató hangvételű: építsen a hallgató erősségeire, bátorítson a fejlődésre.
- Reflektív: nem csak leírja a hallottakat, hanem értelmezi is a helyzeteket.
- Hiteles: őszinte, de nem bántó; megmutatja a szakmai mércét és annak elérhetőségét.

Kerülendő megfogalmazások a fejlesztő visszajelzés során: „Mindent jól csinált” (túl általános), „Nem jó” (nem fejlesztő), „Hiányos volt a felkészülés” (nincs pontosítás vagy ajánlás).

Példák fejlesztő visszajelzésekre

- „A tevékenység kezdetén használt motiváció kifejezetten jól illett a gyermekcsoport életkori sajátosságaihoz. Ezt érdemes lenne más típusú helyzetekre is adaptálni.”
- „Bátran kezdett a tevékenységvezetésbe, de a gyermekek aktivitása időnként visszaesett. Érdemes lenne átgondolni, hogyan tudná több kérdéssel bevonni őket.”

A strukturált értékelési folyamat alkalmazása egyértelművé teszi a minőségkritériumokat, segíti az objektivitást, könnyen átláthatóvá teszi a hallgató aktuális kompetencia-struktúráját, és egységesíti az értékelés minőségét.

A reflexió, szándék és attitűd felismerése

A hallgatói reflexió nem mindig külön egységben jelenik meg, hanem gyakran a szövegbe ágyazva, döntések indoklásában. A gyakorlatvezető egyik kulcsfeladata, hogy ezeket felismerje és értelmezze. A pedagógiai szándék jelenléte például az alábbi módon mutatkozhat meg:

- „Nem hallgatták meg egymást, ezért csendre hívtam őket és újrakezd-tük” – ez **pedagógiai érzékenységre** utal.
- „Úgy éreztem, még nem figyelnek rám, így bevettem egy közös mozgást” – ez **kreatív önkorrekciónak** tekinthető.

Az értékelési szintek gyakorlati alkalmazása (általánosságban)

Az értékelési skála minden fokozata mögött pedagógiai jelentés húzódik. Az alábbi értelmezések *általánosságban* segítik a szintek gyakorlati alkalmazását.

- **1 (Elégtelen):** Hiányzik a pedagógiai szándék, a dokumentumok súlyosan hiányosak.
- **2 (Elégséges):** Minimálisan teljesíti a feladatot, de hiányos a felkészültség, a gondolkodás nem tudatos.

- **3 (Közepes):** Törekvések megfigyelhetők, de a teljesítmény nem következetes. A reflexiók felszínesek.
- **4 (Jó):** A hallgató tudatosan tervez, figyel a gyermekekre, reflektál, a legtöbb szempontban biztos szintet képvisel.
- **5 (Jeles):** A teljesítmény kiemelkedő: reflektált, kreatív, önálló gondolkodást és fejlődési igényt tükröz. A dokumentumok és a gyakorlati jelenlét összhangban állnak.

A szakmailag építő értékelés minden szempontot konkrét, megfigyelt vagy idézett hallgatói teljesítményhez kapcsol, ezáltal nemcsak visszajelez, hanem tanít is. A gyakorlatvezetői értékelés célja az, hogy a hallgató ne vizsgáljon, hanem tanuljon.

A Bloom taxonómiára és a bemeneti követelményekre komplexen építő értékelési szinteket félévenként, az egyes képzési dokumentumokhoz adaptálva, a képzések szakmai gyakorlati rendszerét bemutató fejezetek mutatják be.

5. SZAKMAI TÁMPONTOK A GYAKORLATVEZETŐI DÖNTÉSEKHEZ

FÜLÖPNÉ KÁNTOR JUDIT

A szakmai támpontok, irányelvek megfogalmazásával a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet célja, hogy egyértelmű kereteket adjon mind a hallgatók, mind a gyakorlatvezetők, illetve a gyakorlatot biztosító intézmények számára a gyakorlatok során felmerülő technikai kérdésekben.

5.1 Dokumentumkezelés és adminisztráció

Az alábbi irányelvek segítik a gyakorlatvezetőket és a hallgatókat abban, hogy a gyakorlati képzés során a dokumentumkezelés és az adminisztráció szabályozott, átlátható és felelősségteljes módon történjen. Az irányelvek minden félre vonatkoznak, a munkarendtől függetlenül.

1) A hallgató felel a dokumentumok előkészítéséért és benyújtásáért.

A gyakorlat megkezdése előtt minden kötelező dokumentumot hiánytalanul, formai és tartalmi módosítás nélkül kell előkészítenie. Ez vonatkozik a Befogadó nyilatkozatra, a tervezetekre, vázlatokra, a pedagógiai naplóra, a hospitálási füzetre, az ütemezési tervre és az Értékelő lapra is.

2) A tervezet leadása a tevékenység előfeltétele.

A hallgató csak olyan tervezettel vezethet tevékenységet, amit a tevékenység megkezdése előtt elkészített a sablon szerint. A gyakorlatvezető azt véleményezte, javaslatait korrektúrával jelölte és legalább elégséges szintűre értékelte. A tervezet leadásának határidejét a kurzusleírások tartalmazzák.

3) A gyakorlatvezető nem köteles elfogadni hiányos vagy szabálytalan dokumentumot.

A pedagógus felel a gyermekekért, így csak pedagógiailag indokolt, megfelelően tervezett tevékenység történhet hallgatói vezetés mellett. Hiányos, pontatlan vagy nem korrektúrázott tervezet esetén nem kezdhető meg a tevékenység.

4) A pedagógiai naplót a gyakorlat lezárása után legkésőbb öt munkanapon belül kell leadni.

A hallgató felelőssége, hogy a naplót időben eljuttassa a gyakorlatvezetőhöz javításra. A dokumentum korrektúrázás után, változatlan formában, pdf formátumban kerül feltöltésre a kurzus online felületére.

5) A hallgató nem módosíthatja a gyakorlatvezető által javított dokumentumokat.

Kivéve, ha a gyakorlatvezető a dokumentum újraírására kéri)

Minden végleges dokumentum kizárólag a javításokat tartalmazó, korrektúrázott változatban, pdf formátumban tölthető fel a kurzus online felületére

6) A gyakorlatvezető felel a dokumentumok szakmai és tartalmi ellenőrzéséért.

A hitelesítés (aláírás, bélyegzés) csak akkor történhet meg, ha a dokumentum pontos, valós adatokat tartalmaz, és pedagógiai szempontból helytálló.

7) A hallgató kizárólag a hallgatói részeket töltheti ki a hivatalos dokumentumokon.

A Befogadó nyilatkozat és az Értékelő lap esetében a hallgató csak a megjelölt, saját adatokra vonatkozó részeket töltheti ki. A szakmai értékelés és a hitelesítés kizárólag a gyakorlatvezető feladata.

8) A dokumentumok benyújtásra készségének ellenőrzése a hallgató feladata.

A hallgatónak kell ellenőriznie, hogy minden kötelező rész ki van-e töltve, az aláírások és bélyegzők szerepelnek-e a dokumentumon, a dokumentum formailag megfelelő-e és a tartalom esetében a gyakorlatvezetői javítások láthatók-e.

9) A feltöltés határidejéért és formátumáért kizárólag a hallgató felel.

Minden dokumentumot a megadott határidőre, megfelelő formátumban (pdf, színes, kétoldalas, korrektúrázott) kell feltölteni a kurzus online felületére. A gyakorlatvezető figyelmeztethet, de nem vállal felelősséget a feltöltés elmaradásáért.

10) Csak teljes és hiteles dokumentáció esetén értékelhető a hallgatói gyakorlat.

A gyakorlat csak akkor számít teljesítettnek, ha minden kötelező dokumentum benyújtásra került, nincs hiányzó vagy elégtelen rész, és a szakmai értékelés is megtörtént.

5.2 Jelenlét és részvétel

A szakmai gyakorlat sikerének egyik legfontosabb tényezője a hallgató megbízható, aktív és tudatos jelenléte. A gyakorlatvezetés nemcsak a szakmai fejlődés, hanem a felelősségvállalás kereteit is meghatározza. A jelenlét nemcsak fizikai megjelenést, hanem szakmai felkészültséget, együttműködést és felelősségvállalást is jelent.

Az alábbi irányelvek segítik a gyakorlatvezetőket abban, hogy következetesen, a gyermekek biztonságát és a hallgató tanulási folyamatát is szem előtt tartva kezeljék a jelenlét és részvétel kérdéseit.

1) A jelenlét a gyakorlat teljesítésének egyik legfontosabb feltétele.

A hallgató minden alkalommal köteles időben, tevékenységre kész állapotban megjelenni a gyakorlaton. Ez magában foglalja a megfelelő öltözetet, egészségi és mentális állapotot, valamint a szakmai felkészültséget is.

2) Nappali munkarenden a gyakorlat heti egy csoportos napból és félévente egy egyéni hétből áll.

(Kivételt jelent az Összefüggő gyakorlat, lásd Kurzuskövetelmény.)

A csoportos nap két részből áll: délelőtti hospitálás, délután értékelő és előkészületi óra. Amennyiben a hallgató bármelyik részről hiányzik, az egész nap hiányzásnak minősül. A félév során legfeljebb három hiányzás engedélyezett (TVSZ).

3) Levelező munkarendben a hallgató egy egybefüggő hetet tölt az óvodai csoportban.

Ezalatt a héten minden nap teljes gyakorlati jelenlét elvárt. Hiányzás esetén a hallgatónak azonnal jeleznie kell, és egyeztetni a pótlás módjáról a gyakorlatvezetővel és a kurzus oktatójával.

4) A hiányzást lehetőleg előzetesen, de legkésőbb haladéktalanul jelezni kell.

A gyakorlatvezetőt és a kurzus oktatóját minden esetben értesíteni kell. Ha a hiányzás oka betegség, a hallgató csak orvosi igazolással térhet vissza, amely tanúsítja, hogy egészséges és munkára alkalmas.

5) A pótlás nem automatikus, hanem közös megállapodás alapján történik.

A gyakorlatvezető, a hallgató és a kurzus oktatója közösen alakítják ki a pótlás lehetőségét és módját, figyelembe véve az adott gyakorlat jellegét és a gyermekcsoport érdekeit.

6) A késés, korai távozás vagy formális, de nem aktív jelenlét is mulasztásnak minősülhet.

A gyakorlatban való részvétel nemcsak időbeni jelenlétet, hanem folyamatos figyelmet, együttműködést és aktív bekapcsolódást is jelent. A rendszeres késés, érdektelenség vagy visszahúzódás rontja a hallgató megítélését.

7) A szakmai jelenlét a reflektív tanulás része.

A hallgató jelenléte akkor értelmezhető valódi részvételeként, ha figyelemmel kíséri a csoport életét, kérdez, válaszol, megfigyel, visszajelez és a gyakorlatvezetővel való kapcsolatában partnerként viselkedik.

8) A hallgató felelőssége, hogy felkészült legyen az adott napi eseményekre.

Elvárás, hogy a hallgató előzetesen tájékozódjon arról, milyen tevékenységek, feladatok, gyermeki vagy csoportszintű történések várhatók, és ehhez illeszkedően készüljön a napra.

9) A gyakorlatvezető jogosult visszajelzést adni a jelenlét minőségéről.

A részvétel és jelenlét értékelhető és értékelendő szempont. Amennyiben a hallgató jelenléte nem megfelelő, arról visszajelzést kap - ez hatással lehet a gyakorlat összegző értékelésére is.

10) A gyermekek biztonsága elsődleges - csak teljes értékű jelenlét fogadható el.

A gyakorlatvezető minden esetben mérlegelheti, hogy a hallgató az adott napon képes-e felelősségteljesen jelen lenni a nevelési helyzetekben. Ha nem, jogosult a részvételt megtagadni.

A késés, korai távozás vagy formális, de nem aktív jelenlét is mulasztásnak minősülhet. A gyakorlatvezető jogosult visszajelzést adni a jelenlét minőségéről, amely hatással lehet a gyakorlat összegző értékelésére is.

A jelenlét minősége

A hiányzást haladéktalanul jelezni kell a gyakorlatvezetőnek és a kurzus oktatójának. A pótlás nem automatikus jog, hanem közös megállapodás alapján történik. A szakmai megfelelőség a döntés alapja; a gyakorlatvezető dönthet úgy, hogy nem támogatja a pótlást, amennyiben a hallgató nem együttműködő, vagy a körülmények veszélyeztetik a gyermekcsoport működését.

Pótlás

5.3 Pótlás és kivételes helyzetek kezelése

A gyakorlat során előfordulhatnak váratlan események - betegség, családi ok, intézményi változás -, amik miatt a hallgató nem tud teljesíteni bizonyos feladatokat. A kivételes helyzetek kezelése és a pótlás lehetősége nem automatikus, hanem mindig egyedi mérlegelés tárgya. Az alábbi irányelvek segítenek abban, hogy a gyakorlatvezető és a hallgató következetesen, a képzés elvárásainak és a gyermekek biztonságának megfelelően járjon el ilyen esetekben.

1) A hiányzás bejelentése a hallgató felelőssége.

A hallgató köteles a hiányzást lehetőleg előzetesen, de legkésőbb haladéktalanul jelezni a gyakorlatvezetőnek és a kurzus oktatójának is. A késedelmes vagy elmaradt bejelentés a gyakorlat megítélését is befolyásolhatja.

2) A pótlás lehetőségéről minden esetben egyénileg kell egyeztetni.

A gyakorlatvezető, a hallgató és a kurzus oktatója közösen döntenek arról, hogyan és milyen formában pótolható a kimaradt gyakorlati idő vagy feladat.

3) A pótlás nem automatikus jog, hanem lehetőség - a szakmai megfelelőség a döntés alapja.

A pótlás akkor lehetséges, ha a hallgató együttműködő, felkészült, és a körülmények nem veszélyeztetik a gyermekcsoport működését. A gyakorlatvezető dönthet úgy, hogy nem támogatja a pótlást.

4) A pótlás csak akkor tekinthető teljesítettnek, ha a dokumentumok is megfelelnek a tartalmi és formai követelményeknek.

A pótló alkalomhoz is kapcsolódik tervezet, jelenléti igazolás, értékelés, reflexió - ezek elmaradása esetén a pótlás nem számítható be.

5) A kivételes helyzetek nem jelentik a szabályok felfüggesztését.

Egyedi élethelyzetekben is fontos a szabályokhoz való igazodás. A méltányosság nem helyettesítheti a szakmai követelményeket, de segíthet azok betarthatóbbá tételében.

6) A hallgató felelős a pótlás megszervezéséért és dokumentálásáért.

A pótlás nem a gyakorlatvezető vagy az oktató dolga - a hallgatónak kell kezdeményeznie, egyeztetnie, és a dokumentációt is pontosan vezetnie.

7) Ha a gyakorlat megszakad, a folytatásról külön döntés szükséges.

Tartós betegség, hosszabb távollét, áthelyezés vagy intézményváltás esetén a képző intézmény dönt a gyakorlat érvényességéről, újrakezdéséről vagy részbeni elismeréséről.

8) A gyakorlatvezető felelőssége a gyermekek biztonsága – ez minden mérlegelés alapja.

A hallgató csak akkor kapcsolódhat be a pótlásba, ha pedagógiailag és személyesen is alkalmas az adott helyzetben történő jelenlétre. A pótlás nem veszélyeztetheti a gyermekcsoport működését.

9) A gyakorlat csak akkor értékelhető, ha a pótlások is megfelelően dokumentáltak.

A hallgató gyakorlata akkor tekinthető lezártnak, ha minden hiányzást pótolta, és az ehhez kapcsolódó dokumentumokat időben és szabályosan feltöltötte.

10) A kivételes helyzetek korrekt és átlátható kezelése közös felelősség.

A gyakorlatvezető és a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet oktatója támogatják a hallgatót, de nem vehetik át a felelősségét. A rugalmasság célja nem a követelmények elengedése, hanem a teljesíthetőség biztosítása.

5.4 Pedagógiai hozzáállás és attitűd

A hallgató szakmai fejlődése nem csupán ismeretek és készségek elsajátításán múlik, hanem azon is, hogyan viszonyul a gyermekekhez, a pedagógiai helyzetekhez, a gyakorlatvezetőhöz és önmagához. A hiteles, reflektív és együttműködő attitűd nemcsak a gyakorlat sikerének, hanem a pedagógussá válás alapjának is tekinthető. Az alábbi irányelvek a hallgatói hozzáállás és attitűd elvárható kereteit fogalmazzák meg.

1) A hallgató hozzáállása meghatározza a gyakorlati tanulás mélységét.

A nyitott, érdeklődő, kérdésesre és visszajelzésre fogékony hozzáállás segíti a fejlődést. A zárkózott, közömbös vagy védekező attitűd akadályozza a tanulási folyamatot.

2) A pedagógiai helyzetekhez való viszony a gyermekekkel való kapcsolat minőségében is megmutatkozik.

A hallgató viselkedése, hangvétele, jelenléte példaértékű legyen. A türelem, empátia, határozottság és következetesség az elvárt alap-attitűd részei.

3) A hallgató felelős saját szakmai fejlődéséért.

Ez nemcsak részvételt, hanem aktív jelenlétet és önreflexiót is jelent. A fejlődéshez hozzátartozik a hibák vállalása, a kérdésfeltevés, a próbálkozás és a visszajelzések beépítése is.

4) A gyakorlatvezető nem egyedüli felelőse a tanulási folyamatnak.

A hallgatónak kezdeményeznie kell, kérdeznie, értelmeznie, újra próbálkoznia. A mentor szerep nem működik együttműködés nélkül.

5) A hallgató magatartásában tükröződnie kell annak, hogy tiszteli a gyermekeket, a kollégákat és a nevelési közeget.

A szakszerűtlen, tiszteletlen, lekezelő vagy túlzottan laza viselkedés nem elfogadható. A hiteles pedagógiai jelenlét nem szerep, hanem felelős viszonyulás.

6) A hallgató törekedjen a következetes, értékeket képviselő nevelői viselkedésre.

Ez vonatkozik a szabálykezelésre, az elvárások világos közlésére, a következmények vállalására, valamint a rugalmasság és a következetesség egyensúlyára is.

7) A visszajelzések elfogadása és az önreflexió képessége a fejlődés alapja.

A hallgató ne tekintse személyes kritikának a visszajelzést, hanem lehetőségként kezelje azt a szakmai fejlődésre. A visszajelzés nem értékítélet, hanem tanulási eszköz.

8) A hiteles nevelői attitűd része az önállóság és a felelősségvállalás.

A hallgató nem várhatja passzívan az utasításokat. Vállalnia kell döntéseit, értelmezni azokat, és képesnek kell lennie visszacsatolni saját működésére.

9) A hallgató jelenléte befolyásolja a gyermekcsoport működését - ez felelősséggel jár.

A gyermekek érzékenyek a felnőtt viselkedésére. A hallgató jelenléte csak akkor hasznos és elfogadható, ha az a gyermekcsoport biztonságát, fejlődését és harmóniáját nem zavarja, hanem támogatja.

10) A gyakorlat során megmutatkozó attitűd befolyásolhatja a hallgató jövőbeli elhelyezkedési esélyeit.

A hiteles, megbízható, fejlődni vágyó, együttműködő hallgató nemcsak sikeresen teljesíti a gyakorlatot, de szakmai kapcsolatokat is épít, amelyek későbbi pályáját is meghatározhatják.

5.5 Kommunikáció és együttműködés

A szakmai együttműködés és a támogató kommunikáció a gyakorlati képzés alapvető működési feltételei. A hallgató viszonyulása a gyakorlatvezetőhöz, a gyermekekhez, a gyakorlatot biztosító intézmény közösségének tagjaihoz, valamint a visszajelzésekhez meghatározza, hogy mennyire képes beilleszkedni a pedagógiai térbe, és hogyan tud fejlődni a gyakorlat során. Az alábbi irányelvek a kommunikációs és együttműködési készség elvárható normáit fogalmazzák meg.

1) A hallgató kommunikációja tükrözi szakmai érettségét és nevelői attitűdjét.

A hangnem, a szóhasználat, a testbeszéd, a visszajelzésekre adott reakciók mind azt jelzik, hogyan viszonyul a hallgató a gyermekekhez, a gyakorlatvezetőhöz és az óvodai környezethez.

2) A hallgató köteles világos, udvarias és szakmailag elfogadható módon kommunikálni.

A kommunikáció legyen pontos, felelősségteljes és megfelelő helyzetértelmezésen alapuló - akár szóban, akár írásban (pl. e-mail, Teams-üzenet).

3) A gyakorlatvezető és a hallgató közti kapcsolat alapja a kölcsönös bizalom és együttműködés.

A hallgatónak nyitottnak kell lennie a gyakorlatvezető szakmai szempontjaira, és kérdeznie kell, ha nem ért valamit. A hallgató nem várhatja el a gyakorlatvezetőtől, hogy kitalálja az igényeit vagy gondolatait.

4) A hallgató nem utasíthatja el a visszajelzéseket - ezek a fejlődését szolgálják.

A visszajelzések célja nem a minősítés, hanem a gondolkodásra ösztönzés. A hallgató részéről az értő figyelem, kérdezés, visszacsatolás az elvárt magatartás.

5) A hallgató akkor működik jól együtt, ha felismeri: a nevelőtestület minden tagja partner a tanulásában.

A dajka, a pedagógiai asszisztens, az intézményvezető, a fejlesztőpedagógus, a gyógypedagógus, a pszichológus vagy a többi pedagógus is fontos szereplői a szakmai közegnek. A hallgató részéről elvárás az udvarias, figyelmes, tanulásra nyitott együttműködés.

6) A hallgató ne értelmezze a kritikát személyes bírálatként.

A szakmai fejlődés természetes része, hogy visszajelzést kap a működéséről. Az önreflexió és a változtatási készség a tanulás szerves része.

7) A hallgató felelőssége a pontos, időben történő tájékoztatás.

Ha bármilyen változás történik (hiányzás, késés, dokumentumleadás csúszása), azt azonnal, világosan jeleznie kell a gyakorlatvezetőnek és a kurzus oktatójának is. Az elmaradt kommunikáció bizalomvesztéshez vezethet.

8) Az online térben történő kommunikációra is a szakmai normák vonatkoznak.

A Teams-üzenetek, e-mailek, digitális dokumentumküldés mind a szakmai viselkedés részét képezik. Elvárás az udvarias, áttekinthető, megfelelő stílusú megfogalmazás. **Kizárólag hivatalos kommunikációs csatornák használhatóak** (például Messenger stb. nem!).

9) A gyakorlat során kialakuló kommunikációs kapcsolat alapja lehet a jövőbeli szakmai kapcsolatoknak.

A hallgató gyakorlati viselkedése és kommunikációs stílusa meghatározhatja, hogy hogyan gondolnak rá a jövőben, akár álláskereső, akár ajánlás kapcsán.

10) A gyakorlatvezető kommunikációja modellértékű a hallgató számára.

Ezért fontos, hogy a gyakorlatvezető maga is következetes, értékeket képviselő, ugyanakkor támogatást nyújtó stílusban szóljon a hallgatóhoz – ezzel is tanítva őt.

5.6 Szakmai-etikai elvárások

A hallgató a gyakorlat során a nevelési közösség ideiglenes, de teljes jogú tagja, ami fokozott felelősséggel jár. A gyakorlati hely intézményi szabályait, szakmai és etikai előírásait be kell tartania.

A **titoktartás kötelező** a gyermekekre, szülőkre és kollégákra vonatkozó információkkal kapcsolatban. A hallgató nem oszthat meg óvodai tartalmakat (képeket, videókat, rajzokat, belső információkat) közösségi médiában vagy online felületeken az intézményvezető előzetes írásos engedélye nélkül.

Kritika és bírálat tekintetében a hallgatónak kerülnie kell a felesleges értékelést, véleménynyilvánítást más pedagógusok munkájáról. A kritikus meglátásokat kérdéssé, reflexióvá formálva, a gyakorlatvezetővel kell megbeszélnie megfelelő keretek között.

A hallgatói jelenlét **szakmai felelősséggel** jár, minden viselkedése modellként hat a gyermekekre. A hallgató köteles minden esetben a gyermekek érdekeit szem előtt tartani.

Ez a helyzet fokozott felelősséget jelent: minden megnyilvánulása, döntése és viselkedése hatással van a gyermekekre, a felnőttekre és az intézményi működésre. A következő irányelvek a gyakorlat során elvárt szakmai-etikai magatartás alapszabályait rögzítik.

1) A hallgató jelenléte szakmai felelősséggel jár - már nem csak tanuló, hanem nevelői szerepben van.

A hallgató minden viselkedése, megnyilvánulása modellként hat a gyermekekre. Ezért köteles következetesen és tudatosan jelen lenni a pedagógiai térben.

2) A titoktartás kötelező - a gyermekekre, szülőkre és kollégákra vonatkozó információk bizalmasak.

A hallgató sem szóban, sem írásban, sem online nem oszthat meg személyes, érzékeny vagy intézményi információkat. Ez a bizalom és a szakmai hitelesség alapja.

3) A hallgató nem oszthat meg óvodai tartalmakat közösségi médiában vagy online felületeken.

Képeket, videókat, gyermekrajzokat, idézeteket és belső információkat kizárólag a gyakorlatvezető és az intézményvezető előzetes írásos engedélyével lehet felhasználni – szakdolgozathoz is.

4) A hallgatónak tiszteletben kell tartania az óvoda szabályait és értékrendjét.

A házirend, munkarend, viselkedési normák és belső szokások nem kérdőjelezhetők meg hallgatói pozícióból. A hallgató alkalmazkodik az adott intézmény működéséhez.

5) A hallgató köteles minden esetben a gyermekek érdekeit szem előtt tartani.

Ha olyan helyzetet észlel, amelyben a gyermek biztonsága, jólléte vagy fejlődése sérülhet, haladéktalanul jeleznie kell a gyakorlatvezetőnek.

6) A szakmai-etikai elvárások a megjelenésre és viselkedésre is kiterjednek.

A hallgató öltözeke legyen rendezett, praktikus és gyermekcsoport-kompatibilis. A viselkedése udvarias, visszafogott, türelmes és következetes. Kerüendő a harsány, hivalkodó, figyelemfelkeltő megnyilvánulás.

7) A hallgató nem léphet be alkoholos vagy tudatmódosító szer hatása alatt az intézménybe.

Ez súlyos szakmai-etikai vétség, amely a gyakorlat azonnali megszakítását és a képzési felelősség bevonását vonja maga után.

8) A hallgatónak kerülni kell a felesleges értékelést, véleménynyilvánítást más pedagógusok munkájáról.

A gyakorlat nem bírálat, hanem tanulási folyamat.

9) A hallgató köteles betartani az időbeli és térbeli határokat.

Nem tartózkodhat az intézményben engedély nélkül a kijelölt időponton túl, nem használhatja saját célra az intézményi infrastruktúrát (pl. nyomtató, tárolók), és nem szervezhet önálló programot a gyermekeknek a szakmai gyakorlóhely rendje szerinti jóváhagyás nélkül.

10) A hallgató etikai magatartása része a gyakorlati értékelésnek.

A megbízhatóság, diszkréció, tiszteletadás, alázat és hitelesség olyan tulajdonságok, amelyek hosszú távon is meghatározzák a pedagógussá válás minőségét.

5.7 Fejlesztő visszajelzések és reflexiók

A gyakorlati képzés egyik legfontosabb tanulási terepe a visszajelzések fogadása és feldolgozása. A hallgató szakmai fejlődése nem csupán abban mérhető, mit és hogyan tesz, hanem abban is, hogyan reflektál minderre - mit tanul a hibákból, mit épít be a visszajelzésekből, és milyen tudatossággal formálja saját nevelői szerepét. Az alábbi irányelvek a fejlesztő visszajelzések működésének és a reflektív tanulásnak az alapelveit fogalmazzák meg.

1) A visszajelzés nem értékelés, hanem tanulási lehetőség.

A célja az, hogy a hallgató saját működését értelmezni tudja, felismerje az erősségeit és a fejlődési lehetőségeit. Nemcsak a hibák kijavítása, hanem a gondolkodás fejlesztése a fókusz.

2) A reflexív válasz a visszajelzésre a tanulási folyamat kulcsa.

A hallgatótól elvárható, hogy meghallgassa, megértse, majd saját szavaival értelmezze a kapott visszajelzést – és levonja belőle a maga számára érvényes tanulságokat.

3) A visszajelzésre való nyitottság a pedagógiai érettség jele.

A hallgató ne védekezzen, ne hárítson, hanem kérdezzen vissza, ha valami nem világos, és törekedjen a megértésre, alkalmazásra. Ez nem gyengeség, hanem erőforrás.

4) A reflexió nem ismétlés, hanem értelmezés.

Nem elegendő azt leírni, mi történt – azt kell megérteni, hogyan hatott a gyerekekre, a csoport dinamikájára, és mit tanult belőle a hallgató önmagáról mint leendő pedagógusról.

5) A visszajelzés dialógus, nem monológ.

A gyakorlatvezető és a hallgató közötti visszacsatolás kölcsönös bizalmon alapul. A hallgató kérdezhet, visszajelezhet, elmondhatja dilemmáit – ez közös szakmai gondolkodás.

6) A reflexív naplózás a tanulás dokumentálása.

A pedagógiai naplóban a hallgató saját szavaival értelmezi, amit tapasztalt. A visszajelzésekre is reflektálhat – megjelenítve, hogyan fejlődik az önreflexiója.

7) A visszajelzések fogadásának módja önálló értékelési szempont.

A gyakorlatvezető értékeli, hogy a hallgató hogyan viszonyul a visszajelzésekhez: beépíti-e, elgondolkodik-e rajta, vagy elutasítja. A nyitottság a fejlődés egyik legfontosabb jele.

8) A reflexió sosem zár le, hanem elindít.

Nem végső következtetés, hanem egy új kérdés kezdete. A jó reflexióban mindig ott rejlik a továbblépés lehetősége: Mit próbálnék másként? Mit fogok legközelebb tudatosabban figyelni?

9) A gyakorlatvezető mintát ad a visszajelzés módjában.

Fontos, hogy az észrevételei világosak, konkrétak és előremutatóak legyenek. Így tanulja meg a hallgató, hogyan adjon majd ő maga is visszajelzést gyermeknek, szülőnek, kollégának.

10) A visszajelzés kultúrája a jövőbeli nevelői munkát is megalapozza.

Aki tud kérdezni, visszajelezni, elfogadni és építkezni, az hosszú távon is fejlődőképes pedagógussá válhat.

6. A TANÍTÓKÉPZÉS SZAKMAI GYAKORLATAI

BÁLINT-PALLAGHY RÉKA

6.1 A gyakorlatok helye és jellege a tanítóképzésben

A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karán amellet, hogy mind teljesskörű és a legfrissebb szaktudományos ismeretekkel, mind a pszichológia, neveléstudományok mélyreható tanulmányozásával és a specifikus tantárgypedagógiák módszertanaival vértézzük fel tanító szakos hallgatóinkat. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy mindezen ismeretek felhasználásával már a képzés során kialakíthassuk a tanítójelöltek módszertani kultúráját, pedagógiai kompetenciáját. Ezért rendkívüli hangsúlyt kapnak a gyakorlati kurzusok a képzés során.

A tanító alapképzési szak mintatanterv szerinti időtartama nyolc félév.

A képzés teljes időtartamát lefedik a hospitálási és tanítási gyakorlatok, amelyekkel a tanítójelöltek mélyebb betekintést nyerhetnek a köznevelési intézmények életébe, szervezeti kultúrájába. Hallgatóink lehetőséget kapnak az elméletben tanult nevelési-oktatási stratégiák és módszerek alkalmazásába. Kitűzött feladatunk, hogy a képzés nyolc féléve alatt ellenőrzött keretek között, az egyetem támogatása és a gyakorlatvezetők, mentorpedagógusok irányítása – mint a biztonsági háló – mellett jártasságok kialakításával, készségek megalkalmazásával felkészítsük őket a nevelés-oktatási folyamatok, pedagógiai szituációk önálló tervezésére, szervezésére, valamint irányítására.

A képzés **első két féléve** alatt fő célunk a hospitálási gyakorlatokon keresztül megszerezhető intézményismeret, intézményi kultúra feltérképezése, a pedagógiai folyamatok megfigyelése, a gyermekek megismerésének módszertani kultúrájának kialakítása. Itt kapnak lehetőséget a hallgatók az orientációra is, megfigyelhetik a felső tagozat működését is, kialakulhat bennük a műveltségi terület választásának iránya.

A **harmadik félévtől a hatodik szemeszterig** tantárgyak, tantárgycsoportok tanítási gyakorlatai során a hallgatók minden tantárgy tanításában gyakorlatot szereznek. Fokozott tudatossággal lesznek képesek a tanórák, nevelési-

oktatási folyamatok tervezésére, a tanulási folyamatok irányítására és a pedagógiai folyamatok reflektív elemzésére.

A **hetedik félévben** koncentráltan végzik gyakorlatukat a hallgatók: alsó tagozaton minden tantárgyat, emellett a felső tagozaton a választott műveltségi területük tárgyát tanítják, emellett tevékenyen részt vesznek az intézmény, a kiválasztott osztályok tanórán kívüli és szabadidős tevékenységeiben.

A **nyolcadik, utolsó félévben** az önálló szakmai gyakorlatoké a főszerep. Ebben a komplex gyakorlati keretben a hallgatók kiteljesedhetnek a következő tevékenységek gyakorlásában: intézményi dokumentáció teljes körű megismerése, alsó tagozaton valamennyi tantárgy, illetve a felső tagozaton a választott műveltségi terület tantárgyának tanításában a nevelő-oktató munkához szükséges elméleti (szaktudományos és tantárgypedagógiai) ismeretek tudatos alkalmazása, a nevelési-oktatási folyamatok professzionális tervezése, szervezése és irányítása, a tanulási alapkészségek, képességek differenciált fejlesztése, a tanulási eredmények ellenőrzése és értékelése, illetve az ezekre az értékelésekre alapozott további tervezési folyamatok kialakítása, tanítási órán kívüli nevelési feladatok ellátása, valamint a közösségi feladatvállalás és felelősségérzet gyakorlása. Ebben az intenzív összefüggő gyakorlási szakaszban szerezhhetnek tapasztalatot hallgatóink a nevelési-oktatási folyamatban résztvevőkkel (gyerekekkel, szülőkkel, kollégákkal, más partnerekkel) való kommunikáció és együttműködés készségének alakítása és a csoportban (nevelőtestületben, munkaközösségben, tanítópárban) való munkavégzés területén.

Az összefüggő gyakorlatok során elvárt a tanítójelöltektől a tevékeny részvétel tanórán kívüli feladatokban (szakköri munka, korrepetálás, verseny, tanulmányi kirándulás, szülői értekezlet, nevelőtestületi értekezlet, továbbképzés, iskolai ünnepség), és az oktatással együtt járó adminisztratív teendőkből. Ebben a félévben, az összefüggő szakmai gyakorlatba ágyazottan kerül sor a tanítói zárótanításra és a záróportfólió összeállítására is.

A tanítóképzés gyakorlatainak tartalma

1-2. félév	hospitálás intézményismeret intézményi kultúra feltérképezése pedagógiai folyamatok megfigyelése gyermek megismerésének módszertani kultúrája
3-6. félév	tantárgyak tanítási gyakorlatai nevelési-oktatási folyamatok tervezése tanulási folyamatok irányítása pedagógiai folyamatok reflektív elemzése
7. félév	koncentrált egyéni gyakorlat
8. félév	összefüggő szakmai gyakorlat

Forrás: saját szerkesztés

Reménységünk van abban, hogy a Károli Gáspár Református Egyetem tanító alapszakos hallgatói hiteles, keresztyén értékeket követő és közvetítő, a rá bízott gyermekek felé felelősséggel és professzionálisan szolgáló pedagógusokká válnak. Ezért gyakorlati képzésünkben hangsúlyos, hogy hallgatóink református köznevelési intézményeinkben is tapasztalatot szerezhessenek, megismerve a köznevelésben megragadható református többletet, református iskoláink hozzáadott pedagógiai értékét, a hitben, szeretetben, közösségben való nevelés értékeit.

A tanítóképzésen a mintatanterv szerint az alábbi gyakorlatokat kell teljesítenie a hallgatóknak:

1. évfolyam		
1. félév	2. félév	
Csoportos hospitálás az általános iskola 1-4. évfolyamán I. (15 óra)	Csoportos hospitálás az általános iskola 1-4. évfolyamán II. (15 óra)	Csoportos hospitálás az általános iskola 5-6. évfolyamán I. (15 óra)
		Intézményismereti gyakorlat (15 óra)

2. évfolyam	
3. félév	4. félév
Csoportos tanítási gyakorlat I. (45 óra) <i>tantárgy: Magyar nyelv és irodalom</i>	Csoportos tanítási gyakorlat II. (45 óra) <i>tantárgy: Matematika, Digitális kultúra</i>
	Csoportos hospitálás az általános iskola (4)5-6. évfolyamán II. (15 óra) <i>választott műveltségterület szerint</i>
3. évfolyam	
5. félév	6. félév
Csoportos tanítási gyakorlat III. (45 óra) <i>tantárgy: Környezetismeret, Testnevelés, Ének-zene</i>	Csoportos tanítási gyakorlat IV. (45 óra) <i>tantárgy: Etika, Vizuális kultúra, technika és tervezés</i>
Csoportos tanítási gyakorlat az általános iskola (4)5-6. évfolyamán I. (45 óra) <i>választott műveltségterület szerint</i>	Csoportos tanítási gyakorlat az általános iskola (4)5-6. évfolyamán II. (45 óra) <i>választott műveltségterület szerint</i>
4. évfolyam	
7. félév	8. félév
Egyéni iskolai szakmai gyakorlat az általános iskola 1-4. évfolyamán (60 óra) <i>tantárgy: minden tantárgy</i>	Összefüggő szakmai gyakorlat 1-4. osztályban (150 óra) <i>tantárgy: minden tantárgy</i>
Egyéni iskolai szakmai gyakorlat az általános iskola (4)5-6. évfolyamán (magyar nyelv és irodalom) (60 óra) <i>választott műveltségterület szerint</i>	Tanítói zárótanítás <i>kihúzott tartalom szerint</i>
	Összefüggő szakmai gyakorlat a választott műveltségterületen (45 óra) <i>választott műveltségterület szerint</i>

Forrás: saját szerkesztés

6.2 Bemeneti és kimeneti kompetenciák

Ahhoz, hogy hallgatóink sikeresen lépjenek be a gyakorlati képzésbe, fel kell vértéződjene meghatározott előzetes ismeretekkel, készségekkel és attitűdökkel. Ezeket nevezzük inputnak. Az input magában foglal minden olyan előfeltételt, amelynek megléte elengedhetetlen ahhoz, hogy a hallgató gyakorlati helyzetbe léphessen.

Ezek az előfeltételek a következők:

- jártasság a szakképzettséghez vezető tudományágakban, szakterületekben, amelyekből a szak felépül: társadalomtudományok, pedagógia, pszichológia, digitális kultúra alapjai,
- szaktudományosan megalapozott tantárgy-pedagógiák mélyreható ismerete,
- a műveltségterületi modul alapos ismerete,
- a Nemzeti alaptanterv alapján a kerettanterv szerint közvetítendő műveltség fő területei és tartalmainak elsajátítása.

Az egyetemi konzultációk során a gyakorlat megkezdésekor a hallgatók részletes tájékoztatást kapnak a gyakorlatok céljairól, követelményeiről és a felhasználandó dokumentumokról.

A hallgatóknak elő kell készülniük a gyakorlatokra. A nappali munkarendű hallgatók kötelessége a gyakorlóiskolákkal, gyakorlatvezetőkkel való kapcsolatfelvétel, a levelező munkarendű hallgatóknak ezen felül önállóan kell gyakorlóhelyet is keresniük, választaniuk, beszerezniük a befogadó nyilatkozatot az intézményvezetőtől.

A gyakorlatokhoz a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet dokumentációt, útmutatókat ad ki (gyakorlatvezetői útmutató, megfigyelési és értékelési szempontsorok, hospitálási füzet, az Egyetem által kiadott dokumentumminták, a gyakorlóiskola intézményi alapidokumentumai, a tanulócsoporthoz által használt tanulmánycsaládok), ami segíti a gyakorlat sikeres teljesítését.

Output, azaz a gyakorlat során teljesítendő kompetenciák tekintetében a tanító alapképzési szak képzési és kimeneti követelményeinek kell eleget tennie a gyakorlati képzésből kilépő tanítójelöltnek.

6.3 Dokumentáció

A Károli Gáspár Református Egyetem tanító alapszakán a gyakorlati képzés során a következő dokumentumokat használjuk:

- a) felkérő levél gyakorlatvezetésre,
- b) befogadó nyilatkozat,
- c) ütemezési terv,
- d) hospitálási füzet,
- e) tervezet- és vázlagsablonok,
- f) pedagógiai naplók,
- g) értékelőlapok,
- h) záróportfólió.

A) A felkérő levél

Egyetemünk tanító alapszakon nappali munkarendű hallgatóink számára központilag szervezi a hospitálási és tanítási gyakorlatokat a gyakorlóintézményekben az összefüggő gyakorlat kivételével. Levelező munkarendű hallgatóink azonban önállóan keresnek gyakorlatuk elvégzésére alkalmas köznevelési intézményt. Ebben a folyamatban egyetemünktől egy felkérő levelet visznek magukkal a hallgatók az intézmény vezetőjének címezve. Ebben a levélben kéri a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet az intézmény vezetőjét, valamint kollégáit, hogy szakmai tudásukkal és tapasztalatukkal támogassák hallgatónkat, aki a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kara által szervezett képzés keretében számára kötelezően előírt szakmai intézménylátogatási vagy gyakorlati tevékenységet kíván végezni a megkeresett intézményben. Hallgatónk a számára egyedileg, az ő kérésére a Tanulmányi Osztály által kiállított és aláírt „Hallgatói jogviszony igazolás” című dokumentummal igazolja, hogy az adott félévben a KRE Pedagógiai Karának aktív státuszú hallgatója, és valóban a számára

kötelezően előírt feladatot végzi. A felkérő levél tartalmazza továbbá a külső gyakorlati helyszínekkel szemben támasztott jogi és szakmai elvárásokat, a szakmai együttműködés kereteit.

B) A befogadó nyilatkozat

A levelező munkarendű hallgatók és az összefüggő szakmai gyakorlatot teljesítők befogadó nyilatkozattal igazolják, hogy a felkérő levélben foglaltak szerint az intézmény fogadja a hallgatót a meghatározott félév időtartalmára a meghatározott kurzus elvégzésére. Ezt a hivatalos formanyilatkozatot a köznevelési intézmény vezetője (főigazgatója/igazgatója, vagy távollétében a helyettese) írja alá. A dokumentumban az intézmény rögzíti a gyakorlatvezető(k) személyét is. A Gyakorlati Továbbképzési Intézet szempontjából ez a szakmai gyakorlat megkezdésének első adminisztratív dokumentuma. Ezért mindaddig, amíg a hallgató be nem nyújtja ezt a dokumentumot, és az egyetem Gyakorlati és Továbbképzési Intézete nem fogadja azt el, a gyakorlati kurzus nem kezdhető meg.

C) Ütemezési terv

A nyolcadik félévben az összefüggő szakmai gyakorlatok tervezésénél használja a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet az ütemezési tervet, ami nagyban megkönnyíti a 8-10 hétre elnyúló gyakorlatok tervezését. A dokumentumban rögzíteni kell a tervezett hospitálási és tanítási gyakorlatokat is, mikor melyik osztályban, melyik tantárgyat fog hospitálni vagy tanítani a tanítójelölt, és előreláthatólag mi lesz az óra témája, tananyaga. Különös tekintettel és előrelátással kell megtervezni a tanítói zárótanítás időpontját, osztályát és tananyagát is ugyanebben a dokumentumban.

Mindaddig, amíg a hallgató be nem nyújtja ezt a dokumentumot, és az egyetem Gyakorlati és Továbbképzési Intézete nem fogadja azt el, az összefüggő iskolai szakmai gyakorlati kurzus nem kezdhető meg.

D) A hospitálási füzet

Az óralátogatási feljegyzések segítik a tanítói rutin kialakítását, támogatják a hallgatói órák előkészítését, a látottak elemzését, a szakmai reflexiót és a pedagógiai napló elkészítését.

A hospitálási füzet vezetésének általános szempontjai:

- rendezettség, időbeni tagolás: a folyamatosan rögzített feljegyzések (egységes szempontok szerint kell rögzíteni az adott nap, tanítási óra, tanítási órán kívüli tevékenységek feljegyzéseit),
- elmélyültség: az események leírását mindig kövesse, egészítse ki rövid elemzés, melyben figyelembe kell venni – a szakszerűség érdekében – a gyakorlati képzési útmutatóban és az elméleti tárgyak hallgatása során megismert szempontokat; az elemzésekben tükröződjének az elméletben tanultak,
- hitelesség, tárgyszerűség,
- pozitív attitűd: a pozitívumokból történő kiindulás, negatív vélemény esetén is megalapozott, etikusan, tapintatosan megfogalmazott vélemény, a személyiségi jogok tiszteletben tartása, a kategorikus, túlzó, leegyszerűsítő vélemény kerülése,
- szakszerűség, szakmai nyelv használata, nyelvi igényesség,
- javasolt, hogy a hospitálási napló kézírással készüljön, több féléven keresztül vezethető füzetben vagy előre nyomtatott táblázatos formát is lehet használni összefűzve (cetlik, különálló lapok nem felelnek meg), illetve
- tartalmaznia kell
 - a pedagógus nevét,
 - az óralátogatás helyét,
 - a tantárgyat,
 - az óra témáját,
 - az osztályt,
 - a dátumot.

Célszerű egy 3 oszlopos táblázatot használni, melynek fő oszlopa az óra menete, a másik két oszlop pedig az adott tevékenységek idejét és a hozzáfűzött megjegyzéseinket tartalmazza.

Az óra menetének leírásában ismertetjük, hogy a különböző órai tevékenységek a tanulási szakasz mely szakaszában történnek, milyen utasítások hangzanak el, és a megvalósításnak mely módját választotta a tanító, illetve milyen módszereket alkalmazott a tanulók differenciálására, értékelésére.

Hospitálási füzet oldalának ajánlott sablonja

Pedagógus neve:		
Óralátogatás helye:		
Tantárgy:		
Az óra témája:		
Osztály:		
Dátum:		
Az óra menete	Tevékenység ideje	Megjegyzések

Forrás: GYTKI

E) Tervezet- és vázletsablonok

A nevelési-oktatási folyamatok tudatos tervezése és elemzése szempontjából elengedhetetlen a mindenre kiterjedő, a didaktikai és szaktudományos rétegekbe is mélyfúrást végző kutatómunka, a felkészülés a nevelési-oktatási folyamatok, pedagógiai helyzetek tervezésére, kialakítására.

Ezért a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karán olyan tervezet- és vázlatsablonokat használunk, amik az óra részeit leíró táblázatos forma elkészítése előtt **részletes alapozó- és kutatótevékenységre ösztönzi hallgatóinkat**, amivel **feltárják a tanulócsoport, a gyermekek tudományosan követhetető viszonyulását a tervezett tananyaghoz**.

A tanóra alapadatain és a tervezéshez és tanulásirányításhoz felhasznált szakirodalomlistán túl részletes szaktudományos elemzést kell készítenie hallgatóinknak. A tervezet- és vázlatsablonok ehhez igazodnak, fejezeteik előre meghatározott struktúrát adnak a hallgatónak.

I. Szaktudományos, elméleti alapozó tevékenység:

1. A tanítandó korosztály jellemzői: korosztály fejlődéslélektani, szociálpszichológiai és pedagógiai jellemzése, csoportprofil alkotása.
2. A tananyaghoz kapcsolódó rövid szaktudományos háttérelmzés.
3. Tananyaghoz kapcsolódó szakdidaktikai háttérelmzés:
 - a) Tanulói megelőző tapasztalat/tudás.
 - b) Tantárgyi, kerettantervi kapcsolatok. Az ismeretszintetizálás lehetőségei: tantárgyi, kerettantervi kapcsolatok, erkölcsi értékek.
 - c) Az óra feladat- és célrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, érzelmek; a tanítandó ismeretek (értékek, fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése; differenciálás lehetőségei.

Az óra menetét kidolgozó táblázatos részben természetesen a tanítói és tanulói tevékenységek tervezéséhez hozzá kell rendelnie a hallgatóknak a tervezett munkaformákat, módszereket és felhasznált, előkészített eszközöket.

Tervezet sablonja

Időkeret	Az óra menete, tanítói-tanulói tevé- kenységek	NEVELÉSI-OKTATÁSI STRATÉGIA		
		Munkaforma	Módszer	Eszköz
	Szervezési feladatok			
8:00-8:01	Köszöntés, bemutat- kozás			
	Ismétlés			
	Ráhangolás			
	Célkitűzés, átvezetés			
	Az óra anyagának fel- dolgozása			
				
	Ismétlés, összefogla- lás, levezetés Értékelés, az óra zá- rása			

Forrás: GYTKI

A **Tervezetek és Vázlatok formai követelményei** megegyeznek a szakdolgozati útmutatóban kihirdetetthez: a Times New Roman betűtípus, 12-es betűméret és a szimpla sortáv. A végleges tervezet feltöltési formátuma pdf.

A mintatanterv szerint **7. félévben** elvégzendő egyéni iskolai szakmai gyakorla-
tok (*Egyéni iskolai szakmai gyakorlat az általános iskola 1-4. évfolyamán, Egyéni
iskolai szakmai gyakorlat az általános iskola (4)5-6. évfolyamán*), és a **8. félév-
ben** esedékes **alsó tagozatos** összefüggő gyakorlat (*Összefüggő szakmai gya-
korlat 1-4. osztályban*) alatt a hallgatónak elegendő **vázlatot** írnia a tervező fo-
lyamat során. Ezekről a kurzusoktól eltekintve minden tanítási gyakorlati kurzus
során óratervezeteket kell készítenie hallgatóinknak.

Mi a különbség a tervezetek és óravázlatok tartalmi követelményei között?

	Óratervezet	Óravázlat
fejléc, célok, feladatok	✓	✓
szaktudományos elemzés	✓	✓
feladatok pontos meghatározása	✓	✓
módszerek, munkaformák, eszközök, idő-terv	✓	✓
részmozzanatok részletes leírása	✓	
részmozzanatok vázlatos leírása		✓
utasítások, kérdések, közlések részletes leírása	✓	
utasítások, kérdések vázlatos leírása	✓	✓
várt válaszok leírása	✓	
a feladatok megoldása	✓	✓
szemléltetőanyagok tervezése	✓	✓
szemléltetőanyagok mellékelése, táblakép	✓	

Forrás: saját szerkesztés

A gyakorlatvezetői munka, mentorálás szempontjából elengedhetetlen, hogy a hallgató küldje el az elkészült tervezetet 5 munkanappal a tanítás előtt a gyakorlatvezetőnek.

Így lesz elegendő idő arra, hogy a mentor ellenőrizni tudja a tervezetet, vázlatot, illetve fel tudja hívni a hallgató figyelmét az esetlegesen előfordulható nehézségekre, javításokat kérhessen, majd jóváhagyhassa az óra tervezetét, vázlatát.

F) Pedagógiai naplók

A hallgatók a tanulmányi idejük alatt pedagógiai naplót készítenek a gyakorlati kurzusok keretében, amihez formanyomtatványt biztosítunk valamennyi félévben a kurzus Teams-színterén. A pedagógiai naplóban rögzítik hallgatóink tapasztalataikat, melyeket intézménylátogatás, óralátogatások és a tanítási gyakorlat alapján szereznek.

A pedagógiai napló a teljesített hospitálási, illetve tanítási gyakorlat alapadatai és ütemezése után a következő fő részekből áll.

1. Intézményismereti beszámoló

A hallgatók számot adnak arról, hogy az intézményi alapdokumentumok és a személyes intézménylátogatás alapján milyen mélyrehatóan tudják egy köznevelési intézmény szervezeti kultúráját, működését feltárni.

2. Osztályok/tanulócsoportok bemutatása

A látogatott osztályok, tanulócsoportok adatszerű és leíró ismertetése.

3. Személyi és tárgyi feltételek bemutatása

A látogatott osztályok, tanulócsoportokkal foglalkozó pedagógusok, pedagógiai asszisztensek, fejlesztő pedagógusok bemutatása, a pedagógiai szerepek feltérképezése, továbbá az osztály nevelési környezetének (egész intézmény, de közelebbről az osztály által használt tantermek, tanulási és közösségi terek), az osztály/tanulócsoport által használt tanulást segítő eszközök (tankönyvek, tankönyvcsaládok, hagyományos és IKT eszközök, demonstrációs eszközök) bemutatása.

4. Hospitálás során tett megfigyelések

Az óralátogatások során készített jegyzetek, pedagógiai kompetenciákra fókuszáló didaktikai megfigyelések.

5. Önreflexió

A hallgatók szakmai felkészítésében elengedhetetlen a reflektív szemlélet kialakítása. Ezt segíti elő a pedagógiai napló ezen pontja, ahol a

hallgatóknak saját megfigyeléseik és tanítási gyakorlatuk tapasztalatait kell megfogalmazniuk, mely által reflektivitásuk, további szakmai fejlődésük, önképzésük további motivációt, megerősítést kap.

A **pedagógiai napló formai követelményei** a szakdolgozati útmutatót követik: Times New Roman betűtípus, betűstílusa normál (az instrukciók maradjanak félkövéren), 12-es betűméret és a szimpla sortáv. A pedagógiai napló terjedelme maximum 15 oldal. A végleges pedagógiai napló feltöltési formátuma pdf.

G) Értékelőlapok

A gyakorlatvezető folyamatosan értékeli a hallgató tervező és elemző, illetve tanítási gyakorlatát, és a félév végén írásban értékeli a hallgató tevékenységét, valamint javaslatot tesz az érdemjegyre. A **hospitálási, illetve tanítási gyakorlatok lezárásaként** a gyakorlatvezető és az intézmény vezetője kiállítja az értékelőlapot, ami egyben a szakmai gyakorlat teljesítésének, a gyakorlólhelyen előírt feladatok elvégzésének igazolása is.

A hospitálási gyakorlatokhoz kapcsolódó értékelőlapokon két-, illetve háromfokozatú minősítést ad a gyakorlatvezető. **Kétfokozatú minősítés a gyakorlat mennyiségi teljesítését, háromfokozatú értékelés a hospitálási gyakorlat minőségi munkáját (ütemterv, konzultáció, pedagógiai napló) értékeli.**

A tanítási gyakorlatok értékelőlapjain az előzővel megegyező háromfokozatú minősítés mellett **a hallgató tanítási gyakorlatát a pedagógus kompetenciák mentén ötfokozatú minősítéssel értékeli a gyakorlatvezető.** Ezen felül **szöveges értékeléssel** is bemutatja a hallgató munkáját, fejlődését, illetve további fejlesztendő területeit. Ez a szöveges értékelés támpont mind az egyetem gyakorlati oktatója, mind a hallgató számára a további gyakorlatok szervezése, fejlesztési feladatok tervezése szempontjából. Ez a minősítés **ajánlás** a hallgató kurzusát lezáró félév végi jegyéhez.

Értékelőlap sablonja

A pedagógus kompetenciák szerinti értékelés		Értékelés
1.	Szakmaiság, szaktudományos, szaktárgyi, NAT szerinti tudás (elméleti tudás).	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
2.	Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításuk (felkészülés, írásbeli munka színvonala, szervezőképesség).	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
3.	A tanulás támogatása (gyakorlati feladat megvalósítása)	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
4.	A gyermek személyiségének fejlesztése, a különleges bánásmód, módszertani felkészültség.	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
5.	A tanulócsoporthoz, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése (nevelői magatartás, attitűd).	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
6.	Pedagógiai folyamatok és a gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése (értékelési módja).	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
7.	A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselése és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
8.	Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás (kapcsolatteremtő képesség, metakommunikáció).	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
9.	Elkötelezettség és felelősségvállalás a szakmai fejlődésért (önreflexió megfogalmazása és tartalma).	elégtelen (1) / elégséges (2) / közepes (3) / jó (4) / jeles (5)
Tanítási gyakorlat ütemterve, konzultáció a gyakorlatvezetővel, pedagógiai napló		nem felelt meg / megfelelt / jól megfelelt
Kiegészítő szöveges értékelés:		

Ajánlott érdemjegy (betűvel és számmal):

Forrás: GYTKI

A végső érdemjegyet a gyakorlati oktató állapítja meg és rögzíti a Neptun-rendszerben, figyelembe véve a gyakorlatvezetői visszajelzéseket, a beérkezett értékelés(ek)e)t, a hallgató írásos munkáját és a pedagógusi tevékenységét.

A gyakorlatok minősítésének összetevői

- előkészítő és elemző munkában való aktív részvétel,
- óratervezetek, ill. vázlatok rendszeres elkészítése,
- hallgatói tanítások,
- óráelemzés, saját és hallgatótárs tevékenységének szakmai reflexiója, önreflexió, valamint
- a tematikában/kurzusleírásban meghatározott feladatok teljesítése, pedagógiai napló.

Az évközi jegyet a szorgalmi időszak utolsó napjáig kell megszerezni, amihez vala-mennyi tervezetet és vázlatot le kell adni a meghatározott ütemezés és határidők szerint.

H) Záróportfólió

Hallgatóink tanulmányaik lezárásaként a záróvizsgára portfólió összeállításával is készülnek. **A záróportfólió gerincét a záróvizsga B-tételsora adja.** Célja a pedagógusjelölt szakmai életútjának, fejlődésének, kompetenciáinak bemutatása. Ugyanakkor a portfólió a fejlődés, reflexió, önértékelés fontos eszköze is.

Alapelvek a portfólió összeállításához

Hitelesség	Valós tevékenységek bemutatása (hospitálási és tanítási gyakorlatok)
Rendszeresség	Logikus, jól tagolt szerkezet (tételekre bontás)
Kompetenciaalapúság	Szakmai tevékenység bemutatása a pedagógus-kompetenciák mentán.
Szakmaiság	Szakmai szempontú megközelítés, hivatkozások
Reflexió	Saját pedagógiai gyakorlat értékelése

Míg a záróvizsgán az A-tétel bemutatásával a feladat az elméleti alapok kidolgozása, előadása, a B-tétel célja az elmélet, tudomány alátámasztása, illusztrálása a gyakorlatból vett példákkal.

A portfólióba többek között a következő produktumok, dokumentumfajták kerülhetnek:

Saját készítésű segédeszközök

- szemléltetőeszközök, SNI-segédeszközök, feladatlapok, ppt-k, Wordwall-feladatok stb.

Tanóra menete

- Releváns tervezettrészletek
- Részletek hospitálási jegyzetekből (óra- és intézménylátogatások)
- Projekttervek
- Napközis tervek
- Tanulmányi kirándulás terve

Önreflexiók

Tanulói munkák

- Alkotások vizuális kultúra, technika órán, írásbeli munkák

Fotók

- Iskolai dekorációk, táblaképek, gyermekekről osztályról (arc kitakarva)

Dokumentumok

- Releváns pontok a Pedagógiai programból, Házirendből, Éves munkatervből, Tanmenetből, Tematikus tervből

A gyakorlatokhoz, szakmai tevékenységhez kapcsolódó házi dolgozatok, tevékenységek

Továbbképzés- és konferencia-tanúsítványok

A Záróvizsga aktuális A és B-tételsora a Kar [honlapján](#) található.

6.4 A gyakorlatvezető helye és szerepe

A tanítójelölt hallgatók gyakorlati képzésében kulcsfontosságú szerepet játszanak a tanítási gyakorlat irányításával megbízott gyakorlati oktatók, szakmai gyakorlatot koordináló gyakorlatvezetők, mentorok.

A gyakorlatvezetők, mentorok kiemelkedő szakmai, pedagógiai felkészültségük alapján hivatottak arra, hogy a tanítójelölteket az iskola oktató-nevelő tevékenységébe, a pedagógus mesterségébe közvetlen példamutatással és útmutatással beavassák.

A gyakorlatvezető, mentor feladatai a tanítójelöltek tanítási gyakorlatának irányításában:

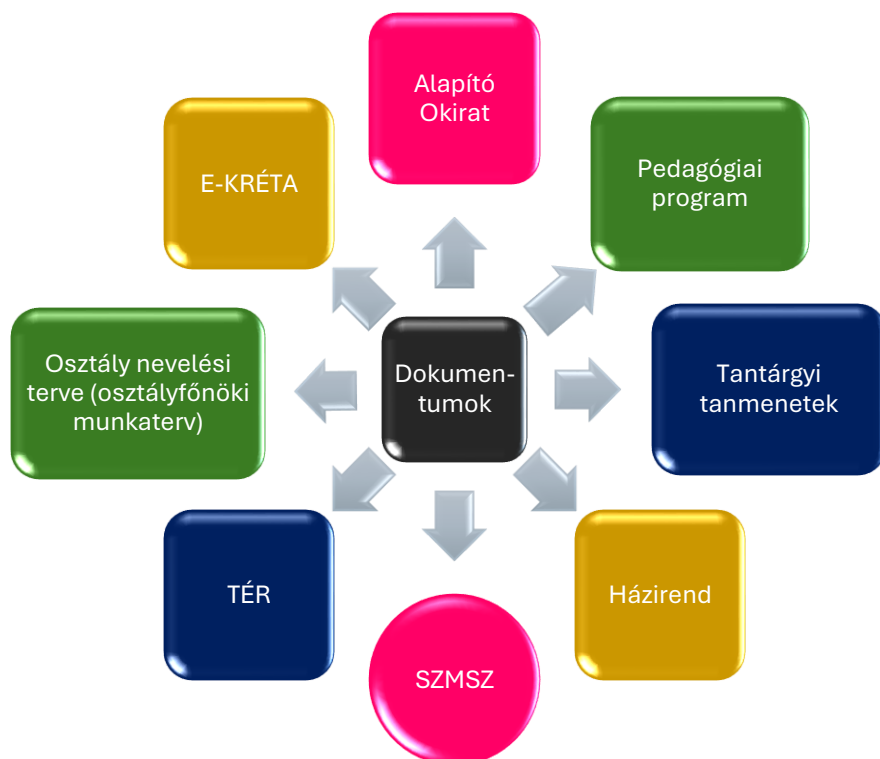
- **irányítja** a hozzá beosztott tanítójelölt iskolai tanítási tevékenységét,
- a szaktárgyi tanítási gyakorlat keretében **eligazítja** a jelöltet a tantervek, tanmenetek, tankönyvek, segédanyagok és eszközök használatában, tájékoztatja őket az iskola helyi tantervéről, a tanítói munka sajátosságairól és a saját nevelői felfogásáról, tájékozódik a jelölt szakmai, módszertani elképzeléseiről,
- a tanítójelölt bevonásával **idő- és feladattervet készít** a beosztott hallgató gyakorló tevékenységéről,
- **segíti** a hallgatót a célirányos óramegfigyelések és feljegyzések, a zárótanítási jegyzőkönyvek készítésének, az iskolai dokumentumok kezelésének kérdéseiben,
- rendszeresen **megbeszéléseket tart** a tanítójelölttel a tanítói munkával, a gyakorlással és a hospitálásokkal kapcsolatos tapasztalatokról, feladatokról,
- a tanítójelölt tanítási óráin **jelen van**,
- segíti a tanítójelöltet az önálló tanításra való felkészülésben, a tanórák didaktikai módszertani tervezésében, elemző-értékelő megbeszéléseken a hallgatóval együtt **feltárja** a tanóra szakmai-pedagógiai tapasztalatait,
- a gyakorlatvezető, mentor a gyakorlás során folyamatosan **ellenőrzi és értékeli** a jelölt szakmai ismeretek gyakorlati alkalmazásában való készségét, pedagógiai felkészültségét, a diákokkal való együttműködését,
- a tanítási gyakorlat alapján **minősítést készít** a jelölt munkájáról,

- az egyenkénti minősítésben **jellemzi** a jelölt szakmai, módszertani, pedagógiai felkészültségét, oktató-nevelő munkája hatékonyságát, tanítói magatartását, **felméri** pedagógusi fejlődése lehetőségeit, illetve a jelölt teljesítményét értékeli.

A gyakorlatvezető, mentor előzetes felkészülését a hospitálási/tanítási gyakorlatra segíti az intézményi dokumentumok (kurzusleírások, tematikák) megismerése, a szakirodalmak tanulmányozása, valamint az osztály/tanulócsoport/gyermekek felkészítése.

A gyakorlatvezető, mentor a hallgatóval előkészül a tematikában, kurzusleírásban szereplő feladatok elvégzésére az **ütemezés megbeszélésével** és a **dokumentációk bemutatásával**.

Hallgató részére bemutatandó intézményi dokumentumok

A gyakorlatok programja a hallgató fokozatos fejlődését támogatja.

- 1) Hospitálás
- 2) Segítség a hospitálási füzet vezetésében
- 3) Hospitálási szempontok adása
- 4) Tanítási órák tartása
- 5) Előkészület, támogatás fontossága
- 6) Óratervezetek, vázlatok megírása: bemutatása 5 munkanappal a tanítás előtt
- 7) Tanulásszervezés, kommunikáció támogatása
- 8) A pedagógus egyéb tevékenységei (iskolai adminisztráció bemutatása, átbeszélése)
- 9) A hallgató bevonása a tanórán kívüli tevékenységekbe, programokba
- 10) Folyamatos elemzés, értékelés, visszacsatolás
- 11) Reflektivitás fejlesztése
- 12) Támogató, építő visszajelzések

A gyakorlatok minősítésének összetevői egyaránt figyelembe veszik az elméleti tudást és a nemcsak az órátartást jelentő gyakorlati munka megvalósítását.

Elméleti és gyakorlati tudás

Elméleti tudás	Gyakorlati munka megvalósítása
Szaktudományos felkészültség. A tematikában/kurzusleírásban meghatározott feladatok teljesítése. Tervezési feladatok. Az írásbeli munka színvonala, szervezőképesség. Előkészítő és elemző munkában való aktív részvétel. Valamennyi dokumentum (pl. tervezetek/vázlatok) időben való elkészítése. (Csak a gyakorlatvezető által jóváhagyott tervezet, vázlat alapján lehet tanítani.)	A hallgató tevékenységirányítása. Nevelői magatartás, attitűd. Személyiségfejlesztés módszerei. A tanulók értékelésének módja. Környezettudatos fejlesztés, magatartás. Kapcsolatteremtő képesség, metakommunikáció. Az önreflexió megfogalmazása és tartalma, tevékenységelemzés.

7. AZ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉS SZAKMAI GYAKORLATAI

FÜLÖPNÉ KÁNTOR JUDIT

Ahhoz, hogy a hallgatókat hatékonyan tudjuk támogatni, elengedhetetlen, hogy ismerjük a képzés egészének logikáját, azt a tudatosan felépített ívet, amiben a gyakorlatvezetők kísérői, mintái és értékelői a szakmai fejlődésnek.

7.1 Gyakorlattípusok egymásra épülése

A Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának óvodapedagógus-képzésében a gyakorlatok rendszere tudatosan felépített tanulási ívet követ. E folyamat során a hallgatók szerepe, tudása és pedagógiai kompetenciái fokozatosan alakulnak.

Az egymásra épülés logikája azt jelenti, hogy a hallgatók minden gyakorlatban egyre magasabb szinten dolgoznak azokon a pedagógiai kompetenciákon, amelyek az önálló szakmai jelenlét alapjául szolgálnak. A képzési ív a kezdeti megfigyelésből elvezet az önálló pedagógiai működésig.

A hallgatói fejlődés szakaszai

Orientációs fázis (1. félév)	az alapozó tapasztalatszerzés és megértés terepe
Tematikus gyakorlatok (2–5. félév)	a kipróbálás, elemzés, tervezés és értelmezés terepei
Összefüggő külső gyakorlat (6. félév)	a létrehozás, az önálló működés és a reflektív szintézis szakasza

Forrás: saját szerkesztés

A fejlődés módszertani alapját a [Bloom-taxonómia](#) jelenti.

A gyakorlatvezető szerepe a képzés során nem statikus, hanem a hallgató tanulási útjához igazodva folyamatosan változik. A gyakorlatvezetőnek látnia kell, hogy a különböző félévekben nemcsak a hallgatói teljesítmény szintje, hanem saját feladatai és fókuszai is más-más súllyal jelennek meg. A képzés tantervi logikája fokozatosságra épül. A hallgató a megfigyelésből indulva jut el az önálló, reflektív pedagógiai jelenlétig.

Az egyes félévekben mi a gyakorlat fő célja? Hogyan változik a hallgató önállósága? Miben tud a gyakorlatvezető a leghatékonyabban jelen lenni a kísérésben?

Félév	Gyakorlat fő célja	Hallgatói önállóság	Gyakorlatvezető fókusza
1. félév	Tájékozódás, megfigyelés, értelmezés	Még nem vezet tevékenységet. Megfigyel, kérdez, értelmez.	Biztonságos környezet teremtése , megfigyelési szempontok közös értelmezése, segítő beszélgetések.
2. félév	Első pedagógiai próbálkozások – játékvezetés, élményszerzés	Egyszerű játékokat, mesélést önállóan tervez és vezet, előre egyeztetve.	Bátorítás, alapreflexiók támogatása , részletes megbeszélések a tapasztalatokról.
3. félév	Tudatosabb részvétel, tevékenységvezetés fejlesztése	Önálló tevékenységek mellett már irányított tevékenységet is vezet, tervezési dokumentumokat készít.	Tervezés értelmezése, gyakorlati kivitelezés visszajelzése, fokozatos önállóság erősítése .

Félév	Gyakorlat fő célja	Hallgatói önállóság	Gyakorlatvezető fókusz
4. félév	Reflektív jelenlét, differenciálás	Komplexebb helyzeteket kezel, több napirendi egységet vezet, reflektál a döntéseire.	Reflexió mélyítése , célzott visszacsatolás, a saját pedagógiai hang keresésének támogatása.
5. félév	Komplex tevékenységek, tematikus tervezés	Saját sorozatokat, projekteket vezet, önálló napirendi tervezésben vesz részt.	Szakmai párbeszéd , döntések elemzése, felelősségvállalás megerősítése.
6. félév	Önálló pedagógiai működés, szintézis	Teljes napos jelenlét, reflektív szakmai működés.	Partneri visszajelzés , végső önreflexió megerősítése, elengedés és bátorítás.

A hallgatók évfolyamonkénti felkészültsége (bemeneti szempontok)

A gyakorlatvezetői munka egyik kulcsa, hogy a hallgatók felkészültségéhez illeszkedő, reális és támogató elvárásokat fogalmazzunk meg. Mivel a hallgatók bemeneti jellemzői (elméleti háttér, korábbi tapasztalatok, motiváció) különbözhetnek, a bemeneti jellemzők nem egységes követelményeket jelentenek, hanem tájékoztató pontokat. A bemeneti jellemzők ismerete segíti a gyakorlatvezetőt abban, hogy megfelelő elvárási szintet alakítson ki, reális keretek között támogassa a fejlődést, és megelőzze a túl korai túlterhelést vagy épp az alulértékelést.

A KRE PK képzési logikája alapján a hallgatói gyakorlatok rendszere tudatosan felépített tanulási ívet követ, amely a Bloom-taxonómia egymásra épülő kognitív szintjeihez igazodik. Ez a fokozatosság biztosítja, hogy a követelmények mindig illeszkedjenek a hallgató aktuális elméleti tudásához és gyakorlati tapasztalatához.

1. Orientációs fázis (1. félév)

A hallgatók ebben a fázisban pedagógiai és pszichológiai alapismeretekkel, valamint a játékpedagógia alapjaival ismerkednek. Hallgatói előismeretek tekintetében a megfigyelés az elsődleges fókusz, a pedagógiai térrel való ismerkedés szintjén. Ebben a fázisban a gyakorlatvezetőtől elvárt a biztonságos, befogadó környezet megteremtése és a közös értelmezés.

2. Tematikus gyakorlatok (2–5. félév)

Ezekben a félévekben a hallgatók már részletesen tanulják az általános pedagógiát, didaktikát, fejlődéslélektant és a különböző szakmódszertanokat (anyanyelvi, vizuális, ének-zene, mozgás, irodalmi, matematikai, környezeti nevelés).

A **2. és 3. félévben** rendelkeznek az alapozó játékpedagógiai tapasztalattal, a kísérő részvétel és a fokozatos bevonódás kezdete jellemzi a munkájukat, először próbálhatnak vezetni rövid tevékenységeket.

A **4. és 5. félévben** a differenciálás pedagógiája és az alkalmazott pedagógia áll a fókuszban, ami magában foglalja az önálló tevékenységek kipróbálását és a fokozott reflektív feladatokat. A hallgatótól elvárt a komplex helyzetek elemzése és az önreflexió elindulása. A támogatás ekkor már a célzott fejlesztő megbeszélésekre és a mentori hozzáállásra irányul.

3. Összefüggő külső gyakorlat (6. félév)

Ebben a záró félévben a hallgatók elméletileg a zárófoglalkozás és a portfólió elkészítésének folyamatával foglalkoznak. A gyakorlati követelmény a teljes önállóság, az egyéni stílus és nevelői identitás formálódása. A hallgatótól a Bloom-taxonómia szerint az értékelés és alkotás kognitív szintje elvárható. A gyakorlatvezető itt már szakmai partnerként vesz részt.

A bemeneti jellemzők és a hozzájuk illeszkedő, ajánlott gyakorlatvezetői támogatási fókuszok tájékoztató keretet adnak a hallgatóval való együttműködéshez. A hallgatói felkészültségről szóló táblázat bemutatja a hallgatók tanulmányi előzményeit, összefoglalja a korábbi gyakorlati tapasztalataikat, kiemeli az elméleti felkészültség fókuszait, és javaslatokat ad a gyakorlatvezetői támogatás fókuszára. A táblázat nem tér ki minden hallgatott kurzusra, a gyakorlat szempontjából aktuálisan releváns elemeket tekinti át.

A táblázat nem helyettesíti a személyes megismerést és a gyakorlatvezetői érzékenységet, de hasznos eligazodási keretet nyújt a hallgatóval való közös munka elindításához.

Hallgatói felkészültség félévenként - tájékozódást segítő összefoglaló

Félév	Jellemző tanulmányi tartalom	Kapcsolódó gyakorlat	Hallgatói előismeretek	Javasolt gyakorlatvezetői támogatás
1. félév	Pedagógiai és pszichológiai alapismeretek, játékpedagógia alapjai	Attitűdformáló gyakorlat I. Óvodai gyakorlat I.	Elméleti ismeretek szintjén ismerkednek a pedagógiai térrel, megfigyelés az elsődleges fókusz.	Biztonságos, befogadó környezet, közös értelmezés, segítő beszélgetések.
2. félév	Általános pedagógia és didaktika, fejlődéslélektan, anyanyelvi nevelés módszertana, bábjáték, vizuális nevelés és módszertana, ének-zenei nevelés és módszertana, játék pedagógiája és módszertana, a mozgás élettana	Óvodai gyakorlat II. (Játék)	Alapozó játékpedagógiai tapasztalat, kísérő részvétel, fokozatos bevonódás kezdete.	Részletes visszajelzések, világos feladatkeretek, megfigyelési szempontok.
3. félév	Neveléstudomány, óvodapedagógia, személyiséglélektan, irodalmi nevelés módszertana, matematikai nevelés módszertana, környezeti nevelés és módszertana, testnevelés és óvodai mozgás módszertana, munkajellegű tevékenységek és módszertanuk	Óvodai gyakorlat III. (Vizuális nevelés, Ének-zene)	Kisebbségi gyakorlati tapasztalatok, először próbálhatnak vezetni rövid tevékenységeket.	Közös előkészítés, próbalehetőségek, folyamatos megerősítés.

Félév	Jellemző tanulmányi tartalom	Kapcsolódó gyakorlat	Hallgatói előismeretek	Javasolt gyakorlatvezetői támogatás
4. félév	Differenciálás pedagógiája, pedagógiai szociálpszichológia, szak módszertanok (tevékenységi területek szerinti folytatás)	Óvodai gyakorlat IV. (Mesélés, mozgás)	Önálló tevékenységek kipróbálása, fokozott reflektív feladatok.	Visszacsatolás, célzott fejlesztő megbeszélések, önreflexió támogatása.
5. félév	Digitális kultúra az óvodában, gyógypedagógiai ismeretek és inklúzió, alkalmazott pedagógia, személyiségfejlődési zavarok, gyermekvédelem	Óvodai gyakorlat V. (Külső világ tevékeny megismerése)	Komplex helyzetek elemzése, differenciálás és önreflexió elindulása.	Mentori hozzáállás, összetettebb nevelési szituációk átbeszélése.
6. félév	Összefüggő gyakorlat, zárófoglalkozás, portfólió, szakdolgozati konzultáció, zárótevékenység	Összefüggő óvodai gyakorlat Óvodai zárófoglalkozás	Teljes önállóság, egyéni stílus és nevelői identitás formálódása.	Szakmai partnerként való kísérés, reflexív értékelési párbeszéd.

Forrás: saját szerkesztés

7.2 Kapcsolattartási pontok, felületek, dokumentumtárak

A gyakorlatvezetői szerep akkor működik gördülékenyen, ha világos, hogy kihez lehet fordulni kérdés, bizonytalanság vagy nehézség esetén. A gyakorlatvezető és a képző intézmény közötti kapcsolat elsősorban a hallgatón keresztül valósul meg, de emellett többféle tájékoztató és kapcsolattartási pont is rendelkezésre áll.

- **A képzést vezető oktató**

A Gyakorlati és Továbbképzési Intézet kijelölt oktatói, aki az adott évfolyam vagy félév gyakorlatainak szervezéséért, lebonyolításáért és szakmaiságáért felelnek. Ők tartják a kapcsolatot az óvodákkal, és koordinálják a hallgatói gyakorlat elhelyezést, valamint segítenek a dokumentáció értelmezésében. Az ő nevük szerepel a hallgatói tájékoztatókban is.

A gyakorlatvezetők kezelik a kurzusok online felületeit. Ezeken a felületeken érhetők el az aktuális határidők, a gyakorlati dokumentumok sablonjai (pl. pedagógiai napló, értékelőlap), és ez lesz ezen dokumentumok benyújtásának felülete is. A hallgatók a kurzus felvételével automatikusan bekerülnek a csoportba.

A hivatalos online felületek segítenek abban, hogy a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet minden képzési helyen mindig naprakészen és egységes módon dolgozhasson.

A képzést vezető oktatók minden félév elején gyakorlati tájékoztatót tartanak a hallgatóknak és a gyakorlatvezetőknek. Ezeken a tájékoztatókon mutatják be az adott félévre vonatkozó speciális információkat, dátumokat, értékelési szempontokat.

- **Az óvodapedagógus alapképzési szak szakfelelőse**

A szakfelelős felel az adott szakterület vagy modul szakmai tartalmáért. Hozzá a képzést vezető oktatón keresztül lehet fordulni.

- **A hallgató mint közvetítő**

A hallgató a gyakorlatvezető elsődleges kapcsolattartója, rajta keresztül történik a legtöbb információcsere a felsőoktatási intézménnyel, többek között a dokumentumok átadása során.

7.3 A gyakorlat menete – adminisztráció és határidők

Az óvodapedagógus hallgatók gyakorlati képzésének sikere nagymértékben múlik a keretrendszer átláthatóságán és az adminisztráció pontos, következetes kezelésén. A gyakorlatvezető adminisztratív feladatai szorosan összefonódnak a hallgatók gyakorlati tanulásával, hiszen a dokumentumok nem csupán igazoló iratok, hanem a fejlődést segítő eszközök.

A gyakorlat megkezdésének alapfeltételei és keretei

A hallgatói gyakorlat teljesítése minden esetben a szorgalmi időszak naptári kereteihez igazodik, és sem korábban, sem később nem végezhető el. A hallgató kizárólag akkor kezdheti meg a gyakorlatát, ha az adott kurzust felvette a Naptun rendszerben és levelező képzésen vagy az összefüggő gyakorlatnál a Gyakorlati és Továbbképzési Intézet elfogadta a befogadó nyilatkozatot. A nappali munkarendben az 1-5. féléves gyakorlatokat az Intézet szervezi órarendi keretek között. A gyakorlatvezető támogatása, visszajelzése és hitelesítése hozza működésbe ezeket az eszközöket.

Ütemezés és határidők a munkarendek szerint

A gyakorlat ütemezése és a dokumentumok leadási határideje a hallgató munkarendjétől függően eltérő elveket követ.

- **Nappali munkarend**

A nappali munkarendben tanuló hallgatók gyakorlatának beosztását a képzést vezető oktató végzi központilag. A gyakorlat *általában* a szorgalmi időszak első hetében kezdődik, és előre kijelölt képzési napokon történik biztosítva, hogy a hallgatónak ne legyen más órarendi kötelezettsége. A dokumentumok benyújtásának határideje (néhány kivétellel, mint például a Befogadó nyilatkozat) a szorgalmi időszak utolsó napja.

- **Levelező munkarend és az összefüggő szakmai gyakorlat**

A levelező munkarend esetében és az utolsó féléves összefüggő szakmai gyakorlatnál a hallgató egyéni egyeztetés alapján választja ki a gyakorlat pontos időpontját a gyakorlatvezető és az óvoda egyetértésével, a képzést vezető oktató jóváhagyásával. A befogadó nyilatkozatban a választott intézmény nyilatkozik fogadási szándékáról, a gyakorlatvezető személyéről és a biztosított gyakorlati időről. A befogadó nyilatkozatot a GYTKI hagyja jóvá.

Fontos szempont, hogy a gyakorlatnak egybefüggő időszakban kell megvalósulnia (például hétfőtől péntekig), és munkaszüneti nap vagy ünnepnap nem eshet bele ebbe az időszakba. A teljesítést követő és igazoló dokumentumok benyújtásának határideje a gyakorlat utolsó napját követő ötödik munkanap, de legkésőbb a szorgalmi időszak utolsó napja. Ennek a határidőnek a betartása elengedhetetlen, mivel magában foglalja az gyakorlatvezető által végzett értékelési és hitelesítési feladatokat is.

Szakmai gyakorlat technikai szakaszai

Forrás: saját szerkesztés

Dokumentáció

A hallgató által vezetett dokumentumok (például pedagógiai napló, tervezetek) a tanulási folyamat részei. Céljuk a tanulástámogatás, nem pusztán igazolás és adminisztráció. Segítik a reflexiót, az önálló gondolkodást és a szakmai fejlődés értékelését.

A dokumentumkezelésre vonatkozóan a GYTKI egységes szabályokat alkalmaz.

- A hallgató a dokumentumokat a Neptun-kurzus felvétele után kapja meg. A sablonok elérhetők a félév Teams-csoportjában, és ide történik a dokumentumok feltöltése is.
- A dokumentáció csak akkor tekinthető teljesítettnek, ha a gyakorlatvezető hitelesítette az összes vonatkozó részt, beleértve a jelenlétet és az értékelést is.
- A dokumentumok eredeti példányait a hallgató tárolja, de azok hitelességéért a gyakorlatvezető felel.

A dokumentumok vezetése során a gyakorlatvezető aktív részvételére van szükség a tartalom kialakításában és a minőség biztosításában.

Adminisztratív irányelvek a felelős működéshez

A hallgatói gyakorlatok adminisztrációja akkor működik gördülékenyen, ha a dokumentumkezelés és a benyújtási folyamat szabályozott. Az [5.1 fejezetben](#) szereplő adminisztrációs és dokumentumkezelési irányok mellett az alábbiakban bemutatjuk a legfontosabb, minden félévre érvényes operatív szabályokat, amelyek segítik a gyakorlatvezetőt a következetes eljárásban.

1. Befogadó nyilatkozat és értékelő lap

Ezek a dokumentumok rögzítik a gyakorlat megkezdését, illetve lezárását. Kulcsfontosságú a pontos kitöltés, az aláírás és a bélyegző, ami a dokumentum hitelességét igazolja. Az értékelő lap és a befogadó nyilatkozat kétoldalas formában nyomtatva fogadható el.

A **befogadó nyilatkozat** a hallgató gyakorlatának hivatalos elismerését rögzíti az intézmény részéről. Ez igazolja, hogy az óvoda fogadja a hallgatót a Neptunban rögzített időszakban, és vállalja a gyakorlatvezetést.

A hallgató feladata, hogy töltsse ki a szürke háttérrel jelölt információkat, és előzetesen egyeztesse azt az intézménnyel. A kitöltött dokumentumot ki kell nyomtatnia, és el kell juttatnia az intézményvezetőhöz és gyakorlatvezetőhöz aláírásra. Ezután a szkennelt, színes, kétoldalas változatot pdf formátumban feltölti a Teamsbe a gyakorlat megkezdése előtt.

A Teams-felületen a hallgatónak kell nyomon követnie a dokumentum státuszát, reagálnia kell azonnal a szükséges változtatások elvégzésével.

A gyakorlatvezető feladata, hogy ellenőrizze az adatok megfelelőségét (időszak, név, adatok), valamint alá kell írnia és bélyegzővel ellátnia a dokumentumot. Ha az intézményvezető is aláíró, célszerű egyeztetni az aláírások sorrendjét és módját. A gyakorlatvezető példányt nem őriz, de javasolt, hogy egy másolatot lefotózzon vagy elmentsen.

Tipikus hibák és ellenőrző szempontok:

- elmaradt aláírás vagy bélyegző,
- hiányos vagy hibás személyes adatok (pl. Neptun-kód, gyakorlattípus),
- hiányos vagy hibás személyes adatok,
- egyszerű fekete-fehér nyomtatás és szkennelés - csak színes és kétoldalas változat fogadható el.

Az **értékelő lap** a félév végén készülő kötelező dokumentum, ami a hallgató gyakorlati tevékenységét a pedagógus kulcskompetenciák mentén értékeli. A gyakorlatvezető e dokumentumon keresztül összegzi a hallgató teljesítményét, szakmai fejlődését, valamint megfogalmazza a pedagógiai erősségeket és a fejlesztendő területeket.

A hallgatónak nincs tartalmi kitöltési feladata, de ő nyomtatja ki a dokumentumot, előkészíti aláírásra, és a gyakorlat lezárása után gondoskodik a dokumentum szkenneléséről. A színes, kétoldalas pdf formátumú dokumentumot a Teams felületre tölti fel, levelező munkarendben a gyakorlat befejezését követő

ötödik munkanapjáig, de legkésőbb a szorgalmi időszak utolsó napjáig, nappali munkarendben a szorgalmi időszak utolsó napjáig.

A gyakorlatvezető minden egyes pedagóguskompetenciához megadja az értékelési szintet (jeles – jó – közepes – elégséges – elégtelen). A lap végén található szöveges értékelés lehetőséget ad a hallgató teljesítményének összefoglalására, pozitívumok kiemelésére és továbblépési javaslatok megfogalmazására. A dokumentumot a gyakorlatvezető aláírja, és az intézmény bélyegzőjével látja el.

Tipikus hibák és ellenőrző szempontok:

- hiányzó vagy hibás intézményi adatok,
- hiányzó vagy hibás hallgatói adatok,
- elmaradt értékelési szintek egyes kompetenciák mellett,
- hiányzik az összegző szöveges értékelés,
- elmaradt aláírás, dátum vagy bélyegző,
- a hallgató nem tölti fel időben a Teams felületre.

2. Pedagógiai napló és tervezetek

Már előre érdemes megismerni az adott félévhez tartozó dokumentumsablonokat. A napló és a tervezetek esetében a gyakorlatvezető írásbeli véleményezést végez. Ez történhet kézzel vagy elektronikus korrektúrával. A véleményezés célja nem csupán a formai ellenőrzés, hanem a gondolkodási folyamat támogatása is.

A **pedagógiai napló** a hallgató önreflexióját és szakmai fejlődését rögzíti a gyakorlat során. A hallgató ebben a dokumentumban értelmezi a tapasztalatait, megfogalmazza saját nevelői válaszait, kérdéseit, valamint a gyakorlati helyzetekhez kapcsolódó gondolatait. A napló célja nem csupán az események leírása, hanem azok elemzése és értelmezése is – a fejlődési folyamat részeként.

A hallgató a gyakorlat ideje alatt folyamatosan vezeti a hospitálási jegyzeteit kézzel, ezek alapján írja meg a pedagógiai naplót digitális formában, az egyetem által biztosított sablon alapján. A dokumentumot korrektúrával ellátva,

változatlan formában, pdf formátumban kell feltöltenie a Teams felületre a gyakorlatvezetői javítást követően haladéktalanul, de legkésőbb a szorgalmi időszak utolsó napjáig.

A gyakorlatvezető a naplót átolvassa, és visszajelzést ad - szóban és írásban is. A dokumentum korrektúrázását vagy kézzel, vagy digitálisan (pl. megjegyzések, javítások) végzi el, amelyet a hallgatónak úgy kell feltöltenie, hogy az összes visszajelzés látható maradjon. A gyakorlatvezető értékelése nemcsak formai, hanem tartalmi vonatkozásban is fontos: megerősítheti a hallgatót gondolkodásában, kérdéseket vethet fel, vagy irányokat javasolhat a további reflexióhoz.

Tipikus hibák és ellenőrző szempontok például:

- a napló csak eseményleírást tartalmaz, nincs benne reflexió,
- a hallgató nem használja a sablont, vagy nem tölti ki minden részét, esetleg töröl kitöltendő részeket,
- a hallgató az összegző, dokumentumelemző részeknél csak másol, nem lényeget emel ki,
- a korrektúrázás hiányzik vagy nem olvasható a feltöltött dokumentumban,
- a hallgató a dokumentumot módosítja a korrektúra után - ez nem megengedett.

A **tervezet** célja, hogy a hallgató előzetesen megtervezze az óvodai tevékenységét, és tudatosan átgondolja annak célját, menetét, eszközeit, módszereit, valamint az óvodai környezethez és a gyermekcsoporthoz való illeszkedését. A tervezet egy tanulási segédeszköz, nem a tökéletességet, hanem a gondolkodás mélységét tükrözi.

A hallgatónak az előzetes hospitálási megfigyelések alapján kell elkészítenie a tervezetet a sablon szerint. Fontos, hogy reálisan illeszkedjen az adott gyermekcsoport életébe, és tartalmazza a célkitűzéseket, módszereket, differenciálási lehetőségeket, valamint az eszközhasználatot és a pedagógusi reflexiókat. A végleges dokumentumot a gyakorlatvezető korrektúrával látja el, ezt követően a hallgató változatlan formában, pdf dokumentumként tölti fel a Teams felületre.

A gyakorlatvezető a tervezetet előzetesen áttekinti, javaslatokat fogalmaz meg a pedagógiai szándék pontosítására, a módszerek és eszközök alkalmazására, illetve a gyermekcsoporthoz való illeszkedésre. A korrektúrázás során kiemelheti a következetességet, koherenciát, valamint azokat az elemeket, amelyek a hallgató gondolkodásában még megerősítést igényelnek. Az értékelés célja, hogy segítse a hallgatót önálló, reflektív pedagógussá válni.

Tipikus hibák és ellenőrző szempontok:

- a cél, a feladat és a tevékenység nem áll összhangban egymással,
- nincs utalás a gyermekcsoport sajátosságaira, vagy ezek nem érvényesülnek,
- általános, sablonos megfogalmazások,
- hiányzik a reflexió, vagy nem olvasható a korrektúra,
- a hallgató a javítás után módosítja a dokumentumot - ez nem megengedett.

3. A nappali munkarendű négyhasábos előkészületi füzet

A négyhasábos előkészületi füzet célja egyrészt, hogy a hallgatók a gyakorlat során folyamatosan tudatosítsák és dokumentálják saját pedagógiai tanulási folyamatukat, másrészt a közösségi tanulás támogatása az egymással való kommunikáció és tapasztalat-megosztás során. A dokumentum segít átlátni a pedagógiai munka teljességét a tervezéstől az értékelésig, és támogatja az ön-reflexió kialakulását, valamint a fejlődés nyomon követését. Egyúttal biztosítja a gyakorlatra való felkészülés állandó dokumentálását. A nappali munkarendű hallgatók számára a füzet vezetése kötelező, a gyakorlat csoportos teljesítési részéhez kapcsolódva.

Előkészítő füzet tartalmi egységei

Előkészületi vázlat	egyéni tervezés
Megfigyelés	társ által vezetett tevékenység részletes megfigyelése
Értékelés és értelmezés	a megfigyelések tudatos feldolgozása, önálló reflexió és kérdések
Kiegészítő értékelések	gyakorlatvezetőtől vagy társaktól származó visszajelzések

Forrás: GYTKI

A hallgatónak kötelessége a négyhasábos előkészületi füzet pontos, naprakész vezetése minden gyakorlati alkalomhoz kapcsolódóan. A dokumentumban rögzíteni kell az előzetes előkészületeket, a megfigyelt tevékenységeket, a szempont szerinti és önálló megfigyeléseket, valamint a társaktól és a gyakorlatvezetőtől érkező visszajelzéseket. A füzet vezetése a hallgatói jelenlét igazolásának feltétele: amennyiben a dokumentáció nem naprakész, az adott óra – és így a teljes képzési nap – hiányzásnak minősül.

A gyakorlatvezető feladata a négyhasábos füzet rendszeres ellenőrzése, a tartalmi teljesség, szakmai megalapozottság és naprakézség szempontjából. A visszajelzések célja a hallgatók szakmai fejlődésének támogatása, a dokumentálás és önreflexió minőségének fejlesztése. A gyakorlatvezető jelzései segítik a hallgatót abban, hogy pontosabban lássa pedagógiai szerepét és annak alakulását a gyakorlat során.

A négyhasábos előkészületi füzet tartalmi szerkezete

1. hasáb Előkészületi vázlat	2. hasáb Megfigyelési hasáb	3. hasáb Értékelő–elemző hasáb	4. hasáb Kiegészítő értékelések
Célja, hogy a hallgató minden csoportos képzési alkalomra előzetesen, vázlat szinten tervezzen egy tevékenységet az adott témához.	Ebben a hasáiban a hallgató annak a tevékenységnek a részletes megfigyelését rögzíti, amelyet ő maga is megtervezett az első hasáiban.	Ebben a hasáiban a hallgató értékeli és elemzi az előző oszlopban rögzített megfigyeléseit. <u>A második hasábal párhuzamosan, ugyanabban az időben készül.</u>	Ebben a hasáiban a hallgató rögzíti az értékelő órársz során elhangzott további megfigyeléseket és visszajelzéseket, amelyek a gyakorlatvezetőtől vagy a hallgatótársaktól származnak.
Ez lehetőséget ad a rendszeres gyakorlásra, és segíti a tudatos felkészülést. Az előkészületi részben a hallgatók megosztják egymással ötleteiket, így a közösségi tanulás hatékony formája is megvalósul. A beszélgetés során olyan hallgatók is hasznos visszajelzéseket kapnak, akik épp nem vezetnek tevékenységet, de később dolgoznak hasonló tartalommal.	Ezáltal össze tudja vetni saját ötletét azzal, amit egy másik hallgató valósított meg ugyanaból a tartalomból. A cél az, hogy fokozatosan megtanuljon szakmai szempontok szerint megfigyelni egy óvodai tevékenységet. A megfigyelés legyen minél részletesebb és pontosabb.	Ehhez mindenki kap egy saját megfigyelési szempontot, amelyet a gyakorlatvezető ad meg előzetesen (a tervezet-sablon végén szereplő listából kiválasztva). Emellett minden más észrevételt, kérdést, felismerést is le kell jegyezni, lehetőleg közvetlenül az adott megfigyelési részhez kapcsolva.	Ezek lehetnek kiegészítések, megerősítések, új szempontok, esetleg kritikai észrevételek. Ez a hasáb fontos kiegészítője az önreflexiónak, és segít abban is, hogy a hallgató megtanuljon nyitottan viszonyulni mások visszajelzéseihez.

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉS SZAKMAI GYAKORLATAI

1. hasáb Előkészületi vázlat	2. hasáb Megfigyelési hasáb	3. hasáb Értékelő–elemző hasáb	4. hasáb Kiegészítő értékelések
Az is fontos, hogy minden hallgató a társai ötleteit is feljegyezze, így egy-egy témához idővel értékes ötletgyűjteménye alakul ki.	Fontos szempontok: időkeretek, szervezés, pedagógiai kommunikáció, gyermekek reakciói, eszközhasználat, módszerek.	Az önálló reflexiók segítenek a saját szakmai látásmód fejlesztésében.	A négy hasábot együtt olvasva a hallgató átlátja a teljes folyamatot a tervezéstől az értékelésig, és gyakorlati tapasztalatokkal alátámasztott ötletgyűjteményt is kialakíthat.
Minden témához legalább három egyéni ötletet kell megfogalmazni.	Minden megfigyelt mozzanatot szükséges lejegyezni.	A cél a megfigyelések tudatos feldolgozása, értelmezése.	Ez segíti a jövőbeni tudatos tervezést, és rávilágít arra is, hogy egy jó ötlet megvalósítása során milyen kihívásokkal kell számolni.
Tipikus hiba: a hallgató nem készített előkészületi vázlatot.	Tipikus hiba: a megfigyelt tevékenység leírása hiányos vagy pontatlan (időkeretek, a pedagógus/hallgató kommunikációja, stb.).	Tipikus hiba: a hallgató nem figyelte meg pontosan a kapott szempontot, nem rögzítette önálló megfigyeléseit, vagy nem a megfelelő helyre írta be azokat.	Tipikus hiba: a társaktól vagy a gyakorlatvezetőtől érkező megfigyeléseket nem jegyezte le.

Forrás: saját szerkesztés

Dokumentumtípusok és használatuk - Általános szabályok

Dokumentum neve	Mikor készül el?	Ki tölti ki?	Gyakorlatvezető feladata	Formai követelmények	Hol kell leadni?
Befogadó nyilatkozat	A gyakorlat megkezdése előtt	Hallgató + intézmény	Ellenőriz, aláír, bélyegez	Színes, kétoldalas, PDF formátum	Neptun és Teams
Értékelő lap	A gyakorlat lezárásakor Levelező munkarenden a dokumentumok ellenőrzése és értékelés után. Nappali munkarenden a gyakorlati ciklus (szorgalmi időszak) végén.	Gyakorlatvezető	Kitölti, aláírja, bélyegzi	Színes, kétoldalas, PDF formátum	Teams
Hospitálási füzet	A gyakorlat során folyamatosan	Hallgató (kézzel vezeti)	A hallgató kérésére ellenőrizhető	Kézírással, papíralapú	Nem kell feltölteni
Pedagógiai napló	A gyakorlat után öt munkanappal bezárólag.	Hallgató (sablon alapján)	Szóban visszajelez, korrektúráz, írásban is véleményez	PDF formátum, javítva, változatlanul feltöltve	Teams

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉS SZAKMAI GYAKORLATAI

Dokumentum neve	Mikor készül el?	Ki tölti ki?	Gyakorlatvezető feladata	Formai követelmények	Hol kell leadni?
Tervezet	A gyakorlat során (a tevékenység megvalósítása előtt)	Hallgató (sablon alapján)	Előzetesen megbeszéli, visszajelez, korrektúráz	PDF formátum, javítva, változatlanul feltöltve	Teams
Ütemterv	Gyakorlat megkezdése előtt (csak Összefüggő gyakorlat!)	Hallgató + gyakorlatvezető közösen	Jóváhagy, ellenjegyez	PDF formátum, sablon alapján	Teams
Négy hasábos előkészületi füzet	Nappali munkarenden, folyamatosan Levelező munkarenden ennek vezetése nem releváns	Hallgató	Hetente ellenőriz	Kézírással, papíralapú	

Forrás: saját szerkesztés

Megjegyzés:

A tervezetekkel azonos formai szabályok vonatkoznak a pedagógiai naplóra is: korrektúrázva, pdf-ben, változatlanul kell feltölteni a Teams felületre. Az értékelő lapot kétoldalas formátumban kell kinyomtatni, ez valamennyi félévre érvényes előírás.

7.4 Útmutatás az értékelési szempontrendszerek használatához

A fejlesztő értékelés gyakorlatban való alkalmazásához a KRE PK minden félévre részletes, Bloom-taxonómiához igazított értékelési szempontrendszereket dolgozott ki. Ezek a táblázatok a kézikönyv mellékletében találhatók, és a [4. fejezetben](#) bemutatott elméleti alapokat fordítják le operatív követelményekre.

A szempontrendszerek funkciója

A félévenként eltérő, dokumentum-specifikus értékelési táblázatok (l. [2. mellékletek](#)) segítik a gyakorlatvezetőt abban, hogy lássa, melyik kognitív szint (emlékezés, alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás) érhető el az adott félévben például egy jeles (5), vagy elégséges (2) minősítéssel.

1. Tervezetek értékelése

A tervezeteknél a Bloom-taxonómia magasabb szintjei (alkalmazás, elemzés, értékelés, alkotás) jelennek meg. A mellékletben a tervezet értékelésekor szempontok szerepelnek, mint például a cél-tartalom illeszkedés és a differenciálás félévenkénti elvárásai.

2. Pedagógiai naplók értékelése

A naplónál a fókusz a reflektivitás szintjén és a tények/értelmezés elválasztásán van. A táblázatok bemutatják, hogyan változik a reflexiós mélység az 1. félév egyszerű leírásaitól az utolsó félév önreflexív, önazonos gondolkodásmódjáig.

3. Összegző értékelő lap

Ezek a táblázatok a pedagógus kompetenciákat (pl. attitűd, kommunikáció, közösségalkotás) mérik félévenként, segítve az összegző szöveges indoklás megalapozását.

Ezek a szempontrendszerek a gyakorlati iránytűt teszik teljessé, biztosítva az objektivitást és a fejlesztő visszajelzések egységes minőségét. A részletes, félévenkénti, a [Mellékletben](#) látható táblázatok segítik a hallgatói teljesítmény szempontonkénti értelmezését.

Az értékelés támogatása érdekében a [4. mellékletben](#) bemutatunk Gyakorlatvezetői fókuszlapokat is, ezek segítségével féléves bontásban fogalmazunk

meg megfigyelési szempontokat és mintamondatokat. Ezek összhangban vannak a bemutatott képzési és értékelési logikával, de természetesen orientáló jellegűek, nem helyettesítik és nem korlátozzák a gyakorlatvezetők szakmai kompetenciáit.

Szintén a mellékletben találnak egy valós hallgatói teljesítésen és dokumentáción alapuló minta-értékelést ([5. melléklet](#)).

8. KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE FOGLALKOZÁSOK MENTORÁLÁSA ÓVODAVEZETŐI SZEMMEL

SZOVA ZSUZSANNA ESZTER

Az óvodai nevelés fő ismérve a játékba ágyazottság, játékokon keresztül való fejlődés és fejlesztés. Ezen fejlesztés során a gyermekeket komplex módon neveljük, az életkori sajátosságaikhoz igazodva, tapasztalatokra és élményekre épített tevékenységrendszerben formálódik az egyéniségük, személyiségük. Ebben a folyamatban kiemelt szerepet tölt be a külső világ tevékeny megismerése tevékenységi kör, mely az óvodai nevelés egyik alapvető nevelési területe.

A külső világ tevékeny megismerése során a gyermekek közvetlen tapasztalatokon keresztül ismerik meg az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetet. A megismerés nem elvont fogalmak elsajátítását jelenti, hanem érzékeléshez, cselekvéshez és érzelmi élményekhez kötődik, melyek során előtérbe kerül a megfigyelés, kérdezés, közös gondolkodás és a tapasztalati tanulás is.

Korunkban kiemelt szerepe van a környezeti nevelésnek és a fenntarthatóságra való nevelésnek. Az óvodai keretben végzett nevelés kiemelt felelőssége, hogy a gyermekek számára már három éves kortól kezdve megalapozza a környezet iránt való nyitottságot, annak szeretetét, az érte való felelősségvállalást és pozitív attitűdöt alakítson ki bennük. A külső világ tevékeny megismerése foglalkozások ehhez pedagógiai keretet biztosítanak, hiszen **élményszerűen kapcsolja össze a gyermekek tapasztalatait a nevelési célokkal**, ugyanakkor elmondható, hogy a környezeti- és fenntarthatóságra való nevelés nem csak ezekben a tevékenységekben jelennek meg, hanem komplex módon, az egész óvodai nevelést át kell, hogy hassák.

A fejezet célja, hogy az elmélet oldaláról is bemutassa, az óvodai nevelésben milyen jelentősége van a külső világ tevékeny megismerése foglalkozásoknak, azok szakmai megvalósításának. Emellett kiemelt hangsúlyt helyez arra, hogy az óvodavezetők milyen mentoráló szerepe van, mely a pedagógusok szakmai

fejlődésének támogatásán keresztül hozzájárul az intézményi nevelőmunka minőségének fejlesztéséhez.

8.1 A külső világ tevékeny megismerése az Óvodai nevelés országos alapprogramjában

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (továbbiakban: ÓNOAP, Alapprogram) alapdokumentumként határozza meg az óvodai nevelés céljait, feladatait és alapelveit. (Magyar Közlöny, 2025) Az ÓNOAP szemlélete szerint az óvodai nevelés a gyermek testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítését egységes folyamatként értelmezi, amelyben a nevelési területek nem különülnek el me-reven egymástól, hanem kölcsönhatásban működnek. A külső világ tevékeny megismerése külön fejlesztési területként jelenik meg, megfogalmazza azt a keretrendszert, amiben ezeket a foglalkozásokat értelmezniük kell a pedagógusoknak. A tevékenységi kör komplex módon, a többi tevékenységgel együtt jelenik meg.

A külső világ tevékeny megismerése az Alapprogramban is tapasztalati úton való ismeretszerzésként jelenik meg, mely során „a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól” (Magyar Közlöny, 2025, p. 2137) szerez új ismereteket a gyermek, és ezek az ismeretek a környezetében való és életkorának megfelelő biztos eligazodást és tájékozódást nyújtják számára.

Az Alapprogram kiemelt szerepet jelentőséget tulajdonít a pedagógusok szerepvállalásának, miszerint: „Az óvodapedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.” (Magyar Közlöny, 2025, p. 2137) Ebben az értelmezésben a pedagógus nem kizárólag tudásközlő szerepben jelenik meg, hanem a tanulási folyamat irányítójaként és támogatójaként. Ez a szemlélet különösen fontos a külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó foglalkozások esetében, ahol a gyermek aktív részvétele alapfeltétel. Nagyon fontos kiemelni, hogy az Alapprogram nem ismeretanyagokat határoz meg, hanem

fejlesztési irányokat, amelyek mentén az óvodapedagógus szakmai autonómiával alakíthatja a nevelési folyamatot.

Ahogy fentebb is említettem, az ÓNOAP számos téren összekapcsolja a különböző nevelési területeket, a külső világ tevékeny megismerése különösen az érzelmi, erkölcsi és közösségi neveléshez, valamint az értelmi fejlesztéshez kapcsolódik.

Az ÓNOAP intézményi szintű felelősséget is megfogalmaz. Az óvodai nevelés minősége nem csupán az egyes pedagógusok munkáján múlik, hanem az intézmény szakmai kultúráján, vezetői irányításán és támogató rendszerén is. Ebben a kontextusban értelmezhető az óvodavezető szerepe, aki biztosítja a nevelési elvek érvényesülését, és támogatja a pedagógusokat a szakmai megvalósításban.

8.2 A külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó foglalkozások tervezése és megvalósítása

A tervezés pedagógiai jelentősége

A külső világ tevékeny megismerését szolgáló foglalkozások tervezése tudatos pedagógiai gondolkodást igényel. A tervezési folyamat során az óvodapedagógusnak figyelembe kell vennie a nevelési célokat, a gyermekek életkori sajátosságait, valamint az aktuális csoportösszetételt. A tervezés nem csupán adminisztratív feladat, hanem egy olyan rugalmas keret, amely biztosítja a tapasztalatok egymásra épülését és a folyamatosságot, miközben teret enged a spontán gyermeki érdeklődésnek.

„A tervszerűség elvének érvényesítésekor az óvodapedagógus a „Mit, mikor, miért teszek?” kérdésre válaszol.” (Kovács & Bakosi, 2004, p. 220) A tervszerűség és a tudatosság szorosan összekapcsolódik, a tervezés során vett céloknak, eszközöknek, eljárásoknak és a várható eredményeknek az elért eredmények elemzéséből kell tudatosan megjelenniük. A tervezés során fontos szempont a folyamatosság és a rendszeresség. A külső világ megismerése nem alkalm-szerű tevékenység, hanem az óvodai élet egészét átszövő nevelési terület. A

tudatos tervezés biztosítja, hogy a gyermekek tapasztalatai egymásra épüljenek, és fokozatosan mélyüljenek el.

Módszertani alapelvek

A foglalkozások módszertani megközelítésében az aktivitás és az élményszerűség alapvető követelmény. A gyermekek megismerési folyamata akkor a legeredményesebb, ha közvetlen tapasztalatokon alapul. A megfigyelés, a kísérletezés, a beszélgetés és a közös gondolkodás mind olyan módszerek, amelyek támogatják a gyermek aktív részvételét.

A módszerválasztás során fontos a játékoság megőrzése. Az óvodáskorú gyermek számára a játék az elsődleges tevékenységi forma, ezért a külső világ megismerését szolgáló foglalkozásoknak is játékos keretek között kell megvalósulniuk. A pedagógus feladata, hogy a tanulási helyzeteket úgy alakítsa ki, hogy azok illeszkedjenek a gyermek természetes tevékenységéhez. A megismerés folyamata a gyermeki kíváncsiságra épít. A pedagógusnak olyan környezetet kell teremtenie, ahol a gyermek minden érzékszervével (látás, hallás, tapintás, szaglás) részt vehet a folyamatban.

A módszer megválasztásakor a pedagógusnak mérlegelnie kell a csoport aktuális fejlettségét:

- **Kérdéskultúra:** A zárt, eldöntendő kérdések helyett a nyitott kérdések ("Mit gondolsz, miért...", "Hogyan tudnánk megmérni...") alkalmazása javasolt, melyek gondolkodásra és véleménynyilvánításra ösztönöznek.
- **Közös gondolkodás:** A pedagógus partnerként vesz részt a felfedezésben, segítve a tapasztalatok verbalizálását, azaz a látottak szavakba öntését.
- **IKT eszközök használata:** A modern módszertan részét képezheti a digitális eszközök (mikroszkóp, fényképezőgép) célzott használata, de ezek sosem helyettesíthetik a természetben való közvetlen kintlételet.

Differenciálás és egyéni bánásmód

A külső világ megismerése során különösen fontos az egyéni különbségek figyelembevétele. A gyermekek eltérő tapasztalati háttérrel, érdeklődéssel és fejlődési ütemmel rendelkeznek. A differenciálás lehetőséget teremt arra, hogy minden gyermek saját képességeihez mérten kapcsolódjon be a tevékenységekbe.

A pedagógus differenciálhat a feladatok nehézségi szintjében, az alkalmazott eszközökben, valamint a gyermekek bevonásának módjában. Az egyéni bánásmód biztosítása hozzájárul a gyermek sikerélményéhez, amely alapvető feltétele a tanulási motiváció fenntartásának.

8.3 Mentorálás óvodavezetői szemmel

A mentorálás fogalma és pedagógiai jelentősége

A mentorálás fogalmát nagyon sokrétűen értelmezik. Ha megnézzük a fogalom eredetét, akkor már a bibliai szövegekben is találkozhatunk a mentori szerepkörrel, mentor és mentorált viszonyulásokkal is. Ezek közül talán a legismertebb Jézus és a 12 tanítványának a kapcsolata, Máté evangéliumában olvashatjuk, hogy miként váltak Jézus követőivé, mentoráltjaivá az első tanítványok.

„Amikor a Galileai-tenger partján járt, meglátott két testvért, Simont, akit Péternek hívtak, és testvérét, Andrást, amint hálójukat a tengerbe vetették, mivel halászok voltak. Így szólt hozzájuk: Jöjjetek utánam, és én emberhalászokká teszek titeket. Ők pedig azonnal otthagyták hálójukat, és követték őt. Miután továbbment onnan, meglátott két másik testvért, Jakabot, Zebedeus fiát és testvérét, Jánost, amint a hajóban apjukkal, Zebedeussal együtt rendezgették hálójukat, és őket is elhívta. Ők pedig azonnal otthagyták a hajót és apjukat, és követték őt.”

(Mt 4,18-22.)

A Biblián kívül a mentor személye megjelenik az Odüsszeiában is, az Idegen Szavak és Kifejezések Szótára szerint a mentor idősebb tanácsadó, pártfogó, atyai jóbarát jelentésekkel bír, és az Odüsszeiában szereplő Mentórról kapta a nevét. (Bakos, 2002, p. 411)

Di Blasio - Paku – Marton (2013) által írt, *A mentor mint kapuőr a tanári professzió kialakításában* című írásban lévő meghatározás szerint a mentor személye

„Olyan tapasztalt személy, aki segítséget nyújt a tapasztalatlanabb személynek. Személye bizalmat ébreszt, modellértékű és a szakmai fejlesztésben meggyőződés-formáló”. A meghatározás mellett a dokumentum kitér a jó mentor-mentorált kapcsolatot is bemutatja, mint kölcsönös bizalmon és tiszteleten alapuló interperszonális kapcsolat.

Amikor megnézzük a különböző definíciókat, akkor láthatjuk, hogy a mentor-mentorált kapcsolatban mindig van tudásátadás a mentor részéről. Eszerint a mentorálás a pedagógiai gyakorlatban olyan támogató szakmai folyamatként értelmezhető, amelynek célja a pedagógus szakmai fejlődésének elősegítése.

Az óvodavezető mint szakmai mentor

Az óvodavezetőnek sokrétű a mentorálási feladata. Az óvodavezető intézményi szinten felelős a nevelőmunka minőségéért, ezért szerepe túlmutat az adminisztratív feladatokon. A vezető, mint szakmai mentor támogatja a pedagógusokat abban, hogy tudatosan és reflektíven végezzék munkájukat. A pályakezdő, illetve magasabb pedagógus minősítési fokozatba lépő kollégák mentorálása kiemelt fontosságú, ugyanakkor fontos az is, hogy a többi kolléga számára is folyamatos reflektivitással legyen jelen a hétköznapiakban. A mentoráló vezető ismeri az intézmény pedagógiai programját, az ÓNOAP elvárásait, valamint a nevelőtestület szakmai sajátosságait. Fontos azt is hangsúlyozni, hogy a gyermekek számára a pedagógus is mentor, így abban is mentorálni kell a kollégákat, hogy ők maguk is jó mentorokká válhassanak a gyermekek számára.

Lord, Atkinson és Mitchell (2008) munkájukban a mentoráláshoz szükséges alapvető képességeket a szakmaiságra, a jellemre és az általános készségekre vonatkozóan határozták meg.

Mentoráláshoz szükséges alapvető képességek

Szakmaiságra vonatkozó tulajdonságok	Jellemben megmutatkozó tulajdonságok	Készségek
szakértelem tapasztalat gyakorlati sikeresség	bizalom tisztelet megközelíthetőség empátia rugalmasság öntudatosság	meghallgatás kommunikációs készségek interperszonális készségek

Forrás: saját szerkesztés Lord, Atkinson és Mitchell (2008) alapján

Ezen tulajdonságok jól szemléltetik azt, hogy nem elég a mentornak nagytudásúnak és tapasztalttnak lennie, hanem szükséges az is, hogy a mentoráltjaival, intézményvezető esetén a beosztottakkal, egy olyan kölcsönös kapcsolatot alakítson ki, amelyek bizalmon és tiszteleten alapszanak, nem elhanyagolva a megközelíthetőséget, az empátiát, a rugalmasságot és az öntudatosságot sem. Ahhoz, hogy valaki jó mentor lehessen, szükség van a kommunikációs képességek fejlettségére, folyamatos fejlődésére, valamint arra is, hogy meg tudja hallgatni a másik felet.

A mentorálás folyamata

Az oktatáspolitikai és az oktatásszervezési 2011. évi CXCV. törvény, a 2023. évi LII. törvény, a 401/2023. (VIII.30.) Kormányrendelet, valamint a 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet alapján keretet biztosít az óvodavezetőnek abban, hogy mely területeken, milyen mentorálási feladatokról kell rendelkezni.

A 2023. évi LII. törvény 80. § [Neveléssel-oktatással lekötött munkaidő] részében meghatározza, hogy a pedagógusoknak feladata „*ea) a gyakornok mentorálását, eb) nem gyakorló köznevelési intézményben a pedagógusjelöltek mentorálását, illetve ec) a teljesítményértékelési fejlesztési eszközként*

meghatározott pedagógusmentorálást” a neveléssel-oktatással lekötött időben és azon felül is ellátni.

A mentori folyamatban nagyon fontos, hogy a gyakornok pedagógiai tevékenységére, pedagóguskompetenciáinak fejlesztésére és a pedagógus attitűd formálására is ki kell terjednie. A különböző feladatoknak a súlyozottságát minden esetben a gyakornok egyéni igényeihez, és szükségleteihez kell igazítani. A mentor számára vannak olyan feladatok, amelyeket a mentorlás egy-egy szakaszához köthetően kell végezni, azonban vannak olyan feladatok is, amelyeknek a teljes mentori tevékenységben meg kell jelenniük. A mentorálás első fázisában a mentor-mentorált kapcsolat kialakításán van a fókusz, a mentorált személyének megismerése mellett nagyon fontos a szakmai felkészültség színvonalának a megismerése. Az első fázishoz tartozik a gyakornok kollégák felé való bemutatása, az intézményt meghatározó dokumentumok és működési rend megismertetése. Az első fázis mentori feladatai közé tartozik még a közös munkaterv összeállítása, az együttműködés kialakítása, valamint az egyéni fejlődési terv elkészítése is. (Kotschy, Sallai & Szőke-Milinte, 2016)

A teljes gyakornoki időre kiterjed a mentor folyamatos támogatása, a rendszeres konzultációk, kölcsönös hospitálások és azok megbeszélése is. A felmerülő problémákra, nehézségekre való megoldás keresése is folyamatos, valamint a portfólió folyamatos gazdagítása, színesítése is. A gyakornoki időszak lezárásának kiemelt része a gyakornok minősítővizsgára való felkészítése. (Kotschy, Sallai & Szőke-Milinte, 2016)

A mentorálás során alkalmazott eszközök közül kiemelném a hospitálást, a szakmai konzultációt, valamint a reflektív megbeszélést. A hospitálás lehetőséget ad arra, hogy az óvodavezető közvetlen tapasztalatokat szerezzen a foglalkozás megvalósításáról. A megfigyelés során fontos, hogy előre meghatározott szempontok mentén történjen az értékelés.

A foglalkozást követő megbeszélés során a pedagógus saját élményeinek és tapasztalatainak megfogalmazása kap elsődleges szerepet. A mentoráló vezető visszajelzése támogató jellegű, és az erősségek kiemelésére épül. A fejlesztési lehetőségek közös megfogalmazása hozzájárul a pedagógus szakmai fejlődéséhez és motivációjához.

8.4 A külső világ tevékeny megismerése foglalkozások gyakorlati megjelenése a mentorálás tükrében

A gyakorlatban a külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó foglalkozások mentorálása strukturált folyamatként valósul meg. A kijelölt mentor mellett az intézmény igazgatója is részt vesz a folyamatban. Az óvoda vezetője előzetes egyeztetés során támogatja a pedagógust a foglalkozás céljainak és módszereinek megfogalmazásában. A felkészülési szakaszban bemutatja az intézmény sajátosságait, környezeti nevelés terén mutatott lehetőségeit, eszközkészletét, illetve azoknak a módszertanilag is helyes használatát. (Az igazgatónak, mint minden óvodai tevékenységi téren, módszertanilag igen felkészültnek, szakszerűnek kell lennie, és az intézményben megvalósuló különböző tevékenységekhez kapcsolódó eszközkészletet is ismernie kell. A külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó foglalkozások esetében az óvodavezető mentoráló tevékenysége hozzájárul ahhoz, hogy a pedagógusok módszertani kultúrája fejlődjön, és a foglalkozások valóban élményszerűek és gyermekközpontúak legyenek. A mentorált tervezési szakaszában külön hangsúlyt kap az elméleti háttér tudatosítása és az ÓNOAP-hoz való illeszkedés, ezt mind a mentor, mind az igazgató tudatosítja, ellenőrzi.

A külső világ tevékeny megismerése foglalkozás megvalósítása során a gyermekek aktivitása, érdeklődése és bevonódása kerül a megfigyelés középpontjába. A mentorálás célja nem a hibák keresése, hanem annak feltárása, hogy a pedagógus milyen módon segíti a gyermekek megismerési folyamatát. A reflektív megbeszélés során a pedagógus lehetőséget kap arra, hogy tudatosítsa saját pedagógiai döntéseit, és fejlesztési irányokat jelöljön ki. A mentor szerepe a megbeszélésen kulcsfontosságú. A reflektív beszélgetés során megjelennek pedagógiai-pszichológiai és szaktárgyi szempontok is. Kiemelendő, hogy az értékelésben minden esetben a látogatott foglalkozás tervezésével és megtartásával kapcsolatosan kell észrevételeket, tapasztalatokat megfogalmazni, és ezeket minden esetben alá kell támasztani. Fontos az is, hogy a mentor elemzése, értékelése után a mentorálnak minden esetben lehetőséget kell biztosítani, hogy reflektáljon az értékelésben elhangzottakra. (Kotschy, Sallai & Szőke-Milinte, 2016, p. 26)

A vezető támogatja a pedagógusokat az önreflexióban, segíti a szakmai dilemmák feldolgozását, és ösztönzi az innovatív megoldások alkalmazását.

A jó gyakorlatok megosztása intézményi szinten hozzájárul a nevelőtestület szakmai fejlődéséhez. Az óvodavezető mentoráló tevékenysége így nemcsak egyéni, hanem közösségi szinten is erősíti a szakmai minőséget. Ezen túlmenően az intézményi szakmai diszkusszió lehetőséget teremt arra, hogy megismerjük a kollégák módszertani felkészültségét, pedagógiai munkáját és biztosítja, hogy a pedagógusok segítséget kérjenek az esetleges elakadásaikhoz, nehézségeikhez.

8.5 Összegzés

A külső világ tevékeny megismerése az óvodai nevelés egyik alapvető és komplex nevelési területe, amely meghatározó szerepet játszik a gyermek személyiségének fejlődésében. Az elméleti megközelítések és az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja egyaránt alátámasztják, hogy az óvodáskorú gyermekek megismerése elsősorban tapasztalati, cselekvéses és érzelmileg megalapozott folyamat, amelynek természetes közege a játék és az élményszerű tevékenység.

A külső világ tevékeny megismerése nem csupán az értelmi fejlődést támogatja, hanem szoros kapcsolatban áll az érzelmi, szociális és erkölcsi neveléssel is. A gyermekek közvetlen tapasztalataikon keresztül ismerkednek meg természeti és társadalmi környezetükkel, miközben fejlődik kommunikációjuk, együttműködési képességük és környezettudatos szemléletük. A környezeti nevelés és a fenntarthatóságra nevelés óvodáskori megalapozása hosszú távon meghatározó a gyermekek felelős gondolkodásának és attitűdjének kialakulásában. A foglalkozások szakmai megvalósítása tudatos tervezést, módszertani felkészültséget és reflektív pedagógusi attitűdöt igényel, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevétele mellett. Az Alapprogram nem konkrét ismeretanyagot, hanem fejlesztési irányokat határoz meg, ezzel teret biztosítva az óvodapedagógus szakmai autonómiájának. Az óvodavezető mentoráló szerepe kulcsfontosságú abban, hogy ezek az elvek a gyakorlatban is érvényesüljenek.

A vezetői támogatás hozzájárul a pedagógusok szakmai fejlődéséhez, és ezáltal az óvodai nevelés minőségének folyamatos javításához.

Összességében megállapítható, hogy a külső világ tevékeny megismerése az óvodai nevelés meghatározó területe, amely megfelelő pedagógiai szemlélettel és tudatos vezetői támogatással hatékonyan járul hozzá a gyermekek harmonikus fejlődéséhez és a minőségi óvodai nevelés megvalósításához.

MELLÉKLET

1. melléklet Gyakorlatvezetők gyakran ismételt kérdései

Kérdezz-felelek a gyakorlati képzés megújításáról

„Harminc éve vagyok a pályán, pontosan látom egy hallgatón, hogy alkalmas-e vagy sem. Miért kell nekem most ezeket a bonyolult értékelési táblázatokat böngésznem, és miért veszik el tőlem a szakmai döntés szabadságát?”

Az Ön évtizedes tapasztalata a képzés legnagyobb értéke, és a rendszer nem helyettesíteni, hanem láthatóvá tenni kívánja ezt a tudást. A kézikönyv nem korlátozza a szakmai autonómiáját, Ön továbbra is a saját nevelői stílusa és értékrendje szerint vezetheti a hallgatót. A táblázatok és szempontrendszerek abban segítenek, hogy a megérzései és szakmai ítéletei objektív, a hallgató számára is érthető és visszakövethető formát kapjanak. Ez nem bizalmatlanság az egyetem részéről, hanem egy közös szakmai nyelv, amely megvédi Önt is a szubjektív vitáktól.

„Ez a rengeteg papírmunka – tervezet-korrektúra, pedagógiai napló véleményezés, Teams-feltöltés – csak a gyerekektől veszi el az időt. Miért kell mindent írásba foglalni, miért nem elég a szóbeli visszajelzés?”

A szóbeli visszajelzés pótolhatatlan, de a hallgató szakmai fejlődéséhez elengedhetetlen az írásbeliség, mert ez kényszeríti ki a mélyebb reflexiót. A dokumentumok nem „papírok”, hanem a tanulás eszközei. Hogy az Ön munkáját megkönnyítsük, a mellékletekben található fókuszlapok konkrét mintamondatokat kínálnak, így az értékelés megfogalmazása nem plusz teher, hanem egy kész szókészlet kreatív használata lesz. A digitális adminisztráció (Teams) pedig éppen azt szolgálja, hogy ne kelljen papírokat őrizgetnie és postáznia; minden egy helyen, biztonságosan elérhető.

„Már megint ez a Bloom-taxonómia... Úgy tűnik, az egyetem elméleti buborékban él. Mire jó ez az óvodai csoportban, ahol minden nap más és minden gyerek egyéniség?”

A Bloom-taxonómia a kézikönyvben nem egy száraz elmélet, hanem egy gyakorlati iránytű. Segít abban, hogy ne várjuk el ugyanazt egy elsőféléves hallgatótól, mint egy végzőstől. Önnek ez egy védőháló, mert pontosan meghatározza, mi az a szint, ami egy adott félévben reálisan elvárható (pl. csak megfigyelés vagy már önálló alkotás), így elkerülhető a hallgató korai túlterhelése vagy alulértékelése. Ezáltal az Ön értékelése nem általánosságokon („ügyes volt”), hanem a hallgató gondolkodási szintjének pontos meghatározásán alapul.

„Olyan érzésem van, mintha az egyetem a körmömre akarna nézni. Minden javításomat látják a PDF-ben, minden döntésemet indokolnom kell. Miért lett ilyen szoros a kontroll?”

A cél nem az ellenőrzés, hanem a közös szakmai felelősségvállalás. A korrektúrák láthatósága a hallgatót segíti: látja a saját fejlődési ívét a tervezéstől a megvalósításig. Az egyetem és az óvoda közötti híd Ön. Azzal, hogy látjuk a folyamatot, hatékonyabban tudjuk támogatni Önt is, ha esetleg egy hallgatóval probléma adódna. Ön ebben a rendszerben nem egy ellenőrzött végrehajtó, hanem a pedagógusképzés alakító szereplője, akinek a véleménye érték a pedagógus előmeneteli rendszerben is.

„Azt mondják, egységesíteni kell a praxist Budapesten és Kecskeméten is. Félő, hogy emiatt elvesznek a helyi sajátosságok és az egyéni módszereim.”

Az egységesítés a minőségi minimumokra vonatkozik (pl. határidők, etikai elvárások, értékelési skálák), nem pedig az Ön egyéni pedagógiai varázsára. A hallgatónak joga van ahhoz, hogy bárhol is végzi a gyakorlatát, ugyanazok a világos szabályok vonatkozzanak rá. Az Ön egyéni módszerei, „műhelytitkai”

továbbra is a képzés szerves részei, hiszen a hallgató az Ön hitelen jelenlétéből tanul a legtöbbet. A rendszer a „kottát” adja közösen, de a hangszerelés és a játékstílus az Ön kezében marad.

„Túlságosan nagy a hallgató felelőssége ebben a rendszerben (neki kell feltöltenie, készülnie, kérdeznie). Mi van, ha passzív marad, és nekem kell az adminisztrációval küzdenem?”

A kézikönyv világosan rögzíti, hogy a hallgató felel a dokumentumok előkészítéséért és benyújtásáért. Önnek nem feladata a hallgató helyett adminisztrálni. Sőt, ha a hallgató nem készül el időben a tervezettel, Önnek joga van (sőt kötelessége!) nem engedni őt tevékenységet vezetni, hiszen a gyermekek biztonsága és a szakmai színvonal az első. A rendszer tehát éppen az Ön tekintélyét erősíti meg: a gyakorlat csak akkor érvényes, ha a hallgató együttműködő, pontos és etikailag is megfelel az elvárásoknak.

„Azt írják, a hallgató nem oszthat meg képet, videót az óvodai életről a közösségi médiában. Én eddig megengedtem nekik, hadd büszkélkedjenek a munkájukkal. Miért ez a nagy szigor?”

Ez a szigor nem a hallgató ellen szól, hanem a gyermekek, a szülők és az intézmény védelmét szolgálja. A jogszabályi háttér (Nkt.) és az etikai alapszabályok szerint a titoktartás kötelező. A kézikönyv egyértelműen rögzíti, hogy a hallgató nem oszthat meg semmilyen belső információt vagy vizuális tartalmat az intézményvezető írásos engedélye nélkül. Ez a gyakorlatvezetőt is védi, így elkerülhető, hogy egy meggondolatlan poszt miatt az Ön csoportja vagy az óvoda rossz hírbe kerüljön vagy jogi vitába bonyolódjon.

„A kézikönyv szerint ha a tervezet nem készül el két nappal korábban, vagy nem üti meg az elégséges szintet, meg kell tiltanom a tevékenységvezetést. Nem túl drasztikus ez? Elmegy a hallgató kedve az egésztől.”

Éppen ellenkezőleg, a hallgató szakmai tartását erősítjük ezzel. A gyermekek biztonsága és jólléte mindig elsődleges. Egy rosszul átgondolt, szakmailag hiányos tevékenység veszélyezteti a csoport nyugalmaát. Azzal, hogy megköveteljük a minimumszintet és a határidőt, a hallgatót a felelős pedagógusi munkára neveljük. A gyakorlatvezetőnek joga és kötelessége is nemet mondani, ha a dokumentáció hiányos, mert Ön felel a csoportban folyó munkáért.

„Nekem ne mondják meg, mit írjak a végére. Én látom, ha valaki jó pedagógus lesz, nem kellenek ehhez a Bloom-szintek és a fókuszlapok.”

A kézikönyv nem korlátozza az Ön szakmai ítélőképességét, sőt, a gyakorlatvezetői autonómiát alapértéknek tekintik. A Gyakorlatvezetői fókuszlapok (7. melléklet) csupán segédeszközök, olyan mintamondatokat kínálnak, amelyek segítenek az Ön tapasztalatát a képzés logikájára (pl. 4. félév: tempókezelés, 5. félév: exploráció) lefordítani. Ha Ön látja a tehetséget, ezek a szempontok segítenek azt szakmailag is alátámasztani az Értékelő lapon, így a hallgató pontosan fogja tudni, miért kapott kiváló minősítést.

„Miért kell nekem a hallgató Pedagógiai naplóját korrektúráznom? Régen csak elolvastuk, megbeszéltük, és kész. Ez a digitális jegyzetelés csak púp a hátamon.”

A beszélgetés továbbra is alapvető, de az írásos visszajelzés (korrektúra) teszi a hallgató számára láthatóvá és maradandóvá a fejlődést. A pedagógiai napló célja nem az események leírása, hanem az elemzés és értelmezés. Azzal, hogy Ön a naplóba beleírja a megjegyzéseit, a hallgató rákényszerül arra,

hogy szembenézzen a saját döntéseivel és a szakmai következményekkel. Ez a módszer biztosítja, hogy a hallgató ne módosíthassa utólag az Ön javításait, így a dokumentum hiteles marad.

„Aggódok, hogy a hallgatók túlságosan ránk telepednek ezzel a sok elvárással. Mi van, ha a hallgató nem együttműködő, de az egyetem elvárja, hogy mindenáron átengedjem?”

A rendszer a szakmaiság mellé áll ebben a kérdésben. A kézikönyv rögzíti, hogy a hallgató személyesen felelős a felkészültségéért és az adminisztrációért. Ha a hallgató passzív, tiszteletlen vagy nem fejlődik, az a szakmai-etikai alapszabályok megsértése, és ez hatással kell, hogy legyen az értékelésére. A gyakorlatvezető jogosult visszajelzést adni a jelenlét minőségéről, és csak pedagógiaiilag vállalható teljesítmény esetén kell hitelesítenie a gyakorlatot. Ön a szakmai szűrő, az egyetem az Ön reális, akár kritikus értékelésére számít.

„Azt hallottam, Budapesten és Kecskeméten is ugyanazokat a táblázatokat kell használni. De hiszen minden óvoda más, minden pedagógus egyéniség!”

Az óvodák egyedisége és az Ön nevelői stílusa megismételhetetlen érték a hallgató számára. Az egységesítés nem a pedagógiai munkára, hanem az értékelés minőségére és az adminisztratív keretekre vonatkozik. Ez azt biztosítja, hogy a hallgató kompetenciáit mindenhol ugyanazon standardok (pl. Bloom-taxonómia) mentén mérjék. Ez a hallgatónak jogbiztonságot, Önnek pedig egy olyan szakmai közösséget ad, ahol a budapesti és kecskeméti kollégákkal közös nyelvet beszélhetnek.

„Mi van akkor, ha a hallgató papíron (a tervezetben) zseniális, de az óvodai csoportban, a gyerekek között „láthatatlan”? Minden rubrikát kitölt, de nincs meg benne az a tűz, az a jelenlét, amit én harminc év alatt megszoktam.”

Ez egy nagyon fontos megfigyelés, amely a jelenlét minőségére irányul. A kézikönyv szerint a jelenlét nem csupán fizikai megjelenést jelent, hanem szakmai felkészültséget és aktív részvételt is. Ha a hallgató érzelmileg vagy pedagógiaileg „láthatatlan”, az a nevelői attitűd hiányosságát jelzi. Ebben az esetben a fejlesztő értékelés során ne a dokumentumot dicsérjük, hanem kérdezzünk rá a gyermeki válaszreakciók értelmezésére. A Bloom-taxonómia szerint hiába van meg a „megértés” szintje a papíron, ha az „alkalmazás” és a „beavatkozás” elmarad, a teljesítmény nem jeles.

„A hallgató digitális kultúrát is tanul az egyetemen. Nem furcsa az, hogy én tanítom őt a szakmára, miközben ő talán sokkal jobban kezeli a technikai eszközöket, mint én? Ez nem borítja fel a tekintélyemet?”

Éppen ellenkezőleg: ez a szakmai partneri viszony és a közösségi tanulás alapja lehet. A kézikönyv szerint a gyakorlatvezető híd a képzés és a valóság között. Használja ki a hallgató digitális kompetenciáit, és kérje meg, hogy mutasson új ötleteket az adminisztrációhoz vagy a szemléltetéshez. Ezzel nem a tekintélye vesz el, hanem tanuló közösséget hoz létre, ahol Őn a pedagógiai bölcsességet, a hallgató pedig a modern eszközöket adja a közösbe.

„Mi a teendő, ha a hallgató kritizálja az én módszereimet, mert az egyetemen valami mást, valami „modernebbet” hallott? Rosszul esik, hogy a saját csoportomban kérdőjelezi meg a munkámat.”

A kézikönyv etikai elvárásként rögzíti, hogy a hallgatónak kerülnie kell a bírálatot más pedagógusok munkájáról. Ugyanakkor a

reflexív szemlélet lényege, hogy a kritikus meglátásokat kérdéssé kell formálni. Ha a hallgató megkérdőjelezi egy módszerét, ne védekezzen, hanem kérdezzen vissza: „Ön szerint milyen pedagógiai elv érvényesülne jobban egy másik megoldással?”. Ezzel a hallgatót az elmélet és gyakorlat integrációjára készíti, Ön pedig megőrzi modell-szerepét.

„Néha úgy érzem, túl szigorú vagyok. Ha egy hallgató kedves, szeretik a gyerekek, de szakmailag gyenge a tervezete, hajlamos vagyok „jófejségből”, „bízattásból” jobb jegyet adni. Miért baj ez, ha a végén úgysí belejön?”

Az emberséges hangvétel alapfeltétel, de a szakmai-etikai felelősség azt diktálja, hogy a minősítés hiteles legyen. Ha a tervezet nem éri el az elégséges szintet, a hallgató nem vezethet tevékenységet, mert a gyermekek fejlődése és biztonsága elsődleges. A „jófejségből” vagy „bízattásból” adott jegy hamis énképet épít a hallgatóban, és megfosztja őt a valódi fejlesztő visszajelzéstől, amely a hibákból való tanulásra ösztönözné. A hiteles értékelés a hallgató hosszú távú érdeke.

„Van-e szabadságom abban, hogy ha látom, a hallgató egy zseniális pedagógusjelölt, eltekintsek bizonyos formai szabályoktól, és hagyjam, hogy teljesen szárnyaljon, akár a tantervi fókuszokon kívül is?”

A gyakorlatvezetőnek van pedagógiai autonómiája, és saját nevelői stílusa szerint alakíthatja a közös munkát. Ha a hallgató eléri az alkotás (Bloom 6.) szintjét, bátorítsa az innovatív, egyéni megoldásokat. Azonban a kézikönyv hangsúlyozza a fokozatosságot: a „szárnyalás” sem írhatja felül a dokumentációs fegyelmet (pl. tervezet leadása), mert a szakmai tudatosság része, hogy a tehetség mögött is ott legyen az átgondolt tervezés.

„A hallgató naplójában azt olvasom, hogy szorongott, amikor odaállt a gyerekek elé. Nekem nem ez a dolgom, hogy pszichológus legyek, nem? Én szakmát akarok tanítani.”

Nem kell pszichológusnak lennie, de a mentori szerep része az érzelmi biztonság nyújtása. A hallgató akkor fejlődik, ha mer hibázni és kérdezni. Ha a hallgató azonosítja a szorongását, az a reflexív szemlélet jele. Segítsen neki ezt szakmai kérdéssé fordítani: „Mi okozta a bizonytalanságot: a módszer ismeretének hiánya vagy a csoport figyelmének lanyhulása?”. Így az érzelemből szakmai tapasztalat lesz.

„Mi van akkor, ha sejtem, hogy egy hallgató írásbeli munkáját (pl. a tervezetét vagy a naplóját) valaki más készítette el, de nem tudom bizonyítani?”

Az Ön feladata a dokumentumok szakmai és tartalmi ellenőrzése, és a hitelesítés (aláírás) csak akkor történhet meg, ha a dokumentum pedagógiailag vállalható és valós adatokat tartalmaz. Ha a leírt szöveg és a hallgató gyakorlati jelenléte vagy szóbeli megnyilvánulása között szakadék tátong, hívja segítségül a Bloom-taxonómiát. Egy személyes megbeszélésen kérdezzen rá a választott módszerek „miértjeire”. Ha a hallgató papíron az „elemzés” vagy „értékelés” szintjén mozog, de szóban nem tudja megindokolni a döntéseit, akkor az adott kompetenciát nem érte el. Ne feledje, a nappali tagozatosoknál a négyhasábos füzet kézzel írt, helyszíni rögzítése éppen a folyamatos, saját munkát hivatott biztosítani, amit Önnek hetente ellenőriznie kell. A gyanúját jelezheti a kurzus oktatójának is, hiszen az őszinte, hiteles dokumentáció a szakmai-etikai alapszabvány része.

„Mi van akkor, ha egy hallgató teljesítménye nagyon kiegyenlítetlen. Néha zseniálisan sziporkázik, néha meg mintha nem is ő lenne, akár az írásbeliségben, akár a csoportban?”

A kézikönyv az értékelési skálán külön nevesíti ezt a jelenséget, a 3-as (Közepes) minősítés pontosan arra a hallgatóra vonatkozik, akinek a „teljesítménye nem következetes”. A pedagógiai munka stabilitást és kiszámíthatóságot igényel a gyermekek biztonsága érdekében. A kiegyenlítetlenség okait a fejlesztő értékelés keretében érdemes feltárni. Használja a reflexív szemléletet, és kérdezzen rá, a hallgató hogyan látja saját hullámmozgását. Segítsen neki felismerni, hogy a „sziporkázás” mögött milyen tudatosság áll, és mi okozza a visszaesést. Az Ön mentori szerepe itt a szakmai tartás és felelősségvállalás megerősítése, hogy a hallgató megértse: a pedagógiai jelenlét nem pillanatnyi ihlet, hanem folyamatos, felkészült állapot.

„Mi van akkor, ha a hallgató mindent az elvárások szerint, „patikamérlegesen” teljesít, de semmi pluszt nem tesz bele, nem látom rajta az elköteleződést (pl. nem jön a nem kötelező kirándulásra, bár az eszközei gyönyörűek)?”

A képzés célja nemcsak a technikák elsajátítása, hanem a szakmai identitás és pályaaorientáció kialakítása. Az értékelési szempontrendszerben (főleg az 1. félévben és a záró szakaszban) kiemelt helyen szerepel a „pályaidentitás, motiváció” és az „óvodapedagógusi szereppel kapcsolatos attitűd”. Bár formailag a hallgató nem kötelezhető a tanterven kívüli programokra, a 5-ös (Jeles) minősítés elvárása a „kiemelkedő”, „fejlesztési igényt tükröző” és „kezdemenyező” attitűd. Ha a hallgató csak a minimumot hozza, az összegző értékelésnél jelezheti, hogy a szakmai elköteleződése még formális. A visszajelzésben világosítsa fel, hogy az óvodapedagógus a nevelési közösség tagja, ahol a jelenlét minősége és az együttműködő, segítőkész attitűd alapvető szakmai mérce.

„A hallgató velem nagyon udvarias, de a dajka nénivel vagy a pedagógiai asszisztenssel lekezelő, levegőnek nézi őket, vagy utasítgatja őket. Mit kezdjek ezzel, ha a szakmai munkája egyébként rendben van?”

Az óvodapedagógusi hivatás alapja az együttműködés. A kézikönyv szerint a hallgató a nevelési közösség tagja, ami magában foglalja a kollégákkal való etikus és tiszteletteljes kapcsolattartást. Az „Összegző értékelés” 5. szempontja kifejezetten méri az együttműködést és csapatmunkát. Ha a hallgató csak a feletteseivel partner, de a segítő munkatársakkal nem, az súlyos attitűdbeli hiba. A fejlesztő értékelés során jelezni kell neki, hogy az óvoda egy organikus egység, ahol a dajka munkája éppolyan fontos a gyermekek jólléte szempontjából, mint az övé, és a szakmai jeles osztályzathoz a közösségi attitűdnek is példamutatónak kell lennie.

„A hallgató annyira meg akar felelni a gyerekeknek, hogy mindent megenged nekik, „haverkodik” velük, és nem tartja be a csoport szabályait, mert ő akar lenni a „kedvenc”. Ezzel viszont felborítja az én nevelési rendemet. Hogyan fegyelmezzem, hogy ne törjem le a lelkesedését?”

A kézikönyv hangsúlyozza, hogy a gyakorlatvezető az óvodai csoport szakmai munkájának első számú felelőse, és a hallgató jelenléte nem veszélyeztetheti a csoport harmóniáját. A hallgatónak meg kell értenie, hogy a pedagógusi szerep nem népszerűségi verseny, hanem modellnyújtás. Használja a Bloom-taxonómiát: a hallgató jelenleg a „megértés” szintjén van (szeretik a gyerekek), de el kell jutnia az „alkalmazásig”, ahol a szeretetet a következetes szabályrendszerrel ötvözi. Aszszertíven tisztázni kell, hogy az ő biztonságát is a csoportszabályok adják, és csak akkor tudunk szakmai fejlődésről beszélni, ha képes a határokat is képviselni.

„A hallgató folyton a telefonját vagy a laptopját bújja a csoportszobában. Azt mondja, csak a megfigyeléseit rögzíti a digitális naplóba vagy az egyetemi Teams-re, de közben nem látja, mi történik a gyerekekkel. Mit tegyek?”

A kézikönyv világosan megfogalmazza, hogy a jelenlét nem csupán fizikai ottlét, hanem aktív részvétel. Bár a digitális adminisztráció fontos, a nappali munkarendben a négyhasábos füzet, és mindkét munkarendben a Hospitálási füzet vezetése kézzel történik, éppen azért, hogy a hallgató a gyerekek között maradjon. Tisztázni kell vele, hogy a technikai eszközök használata a csoportszobában (kivéve, ha az a tevékenység része) zavarja a pedagógusi jelenlétet. Kérje meg, hogy a megfigyeléseit először gyors jegyzetekben rögzítse, és a mélyebb elemzést a délutáni értékelő órán vagy otthon végezze el.

„Van egy hallgatóm, aki mindent szóról szóra megtanult az egyetemen, a tervezetei hibátlanok. De ha valami nem a terv szerint alakul a csoportban – például sír egy gyerek, vagy elmegy a figyelem –, lefagy és pánikba esik. Aztán sírva fakad az értékelésnél, ha megemlítem a hibát.”

Ez a hallgató a Bloom-szintek közül elakadt az „emlékezés/megértés” szintjén, és nem tud továbblépni a „szintézis és alkotás” felé, amihez rugalmasság kellene. A kézikönyv szerint a gyakorlat a hibázás és az újratervezés terepe. A fejlesztő értékelés során hangsúlyozza: nem a „tökéletes bemutatót” várja el, hanem a pedagógiai érzékenységet és a reflexiót. Segítsen neki abban, hogy a kudarcot ne személyes tragédiának, hanem szakmai tapasztalatnak élje meg. Használja a „kreatív önkorrekció” fogalmát: a jó pedagógus nem az, akinél nincs hiba, hanem az, aki tudja, hogyan reagáljon rá.

2. melléklet Értékelőlapok - Óvodapedagógus alapképzési szak

2.1 melléklet Tervezetek értékelése

Tervezet értékelése - 2. félév (Óvodai gyakorlat II.)

A második félév során a hallgató először készít teljes értékű nevelési tervezetet. Az értékelés célja, hogy visszajelzést adjon a hallgató tervezési gondolkodásának strukturáltságáról, a nevelési célok és eszközök összhangjáról, valamint arról, hogy a hallgató képes-e a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítani elképzeléseit. A reflektív gondolkodás itt még kezdeti szinten jelenik meg, elsősorban abban, hogy a hallgató képes-e megindokolni választásait. A Bloom-taxonómia alapján az elemzés és alkalmazás szintjének elérése a cél, reflektív kiegészítésekkel.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. A tervezés szerkezeti felépítése	Hiányos vagy rendezetlen szerkezet, követetetlen felépítés.	A szerkezet részben azonosítható, de nem következetes.	A tervezet szerkezete nagy vonalakban felismerhető.	A szerkezet világos, az elvárt egységeket tartalmazza.	A szerkezet logikus, jól átlátható és következetes.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	A célok és tartalmak nem alkotnak egységet, nem pedagógiai logika szerint rendezettek.	A célok és tartalmak kapcsolata esetleges, formai.	A célok és tartalmak kapcsolatát törekszik érvényesíteni.	A célok világosak és a tartalmakhoz illeszkednek.	A célok és tartalmak összhangja tudatosan felépített, életkorspecifikus.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	A tevékenységek nem igazodnak az óvodapedagógiai alapelvekhez.	A tevékenységek részben pedagógiai-lag indokolhatóak.	A tervezet törekszik a pedagógiai megalapozottságra.	A tevékenységek indokolhatóak, a fejlesztési területhez illeszkednek.	A választott tevékenységek világosan tükrözik a pedagógiai szándékot.
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	Az eszközválasztás és módszertan nem illeszkedik a célokhoz.	Az eszközök és módszerek kiválasztása nem tudatos.	Az eszköz- és módszerválasztás részben indokolható.	Az eszközök és módszerek adekvátak és megindokolhatóak.	A választás reflektív, alkalmazkodik a gyermekcsoport sajátosságaihoz.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Az időkeret és szervezés realitása	Az időkeret irreális, a szervezés nem követhető.	Az időkeret formális, nem illeszkedik a tevékenységekhez.	A tervezet időkezelése részben követhető.	A szervezés és időkezelés reális, pedagógiaiailag megalapozott.	Az időkeret struktúrált, a szervezés rugalmas és gyermekközpontú.
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	Nem jelennek meg differenciálási szempontok.	A differenciálás említése formális.	Törekvés érzékelhető a differenciálásra.	A tervezet differenciálási lehetőségeket kínál.	A differenciálás tudatosan épül be a tervezésbe, konkrét példákkal.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	A gyermekek szerepe passzív, nincs aktivitás.	A gyermekaktivitás szándéka csak jelzés szintjén jelenik meg.	A gyermekek bevonása részben megoldott.	A gyermekek aktív részvételére való törekvés jól követhető.	A tervezet interaktív, gyermekközpontú, aktivitást biztosít.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	Nem jelenik meg a reflexió vagy indoklás.	Reflexiók nem kapcsolódnak a döntésekhez.	A választások részben megindokolhatóak.	A döntések indoklása követhető, reflektív elemeket is tartalmaz.	A tervezet gondolatmenete tudatos, és a hallgató reflektál saját döntéseire.
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	A szöveg nyelvtanilag pontatlan, nehezen értelmezhető.	A tervezet stílusa hétköznapi, nem szakmai.	A szöveg többnyire érthető, kisebb hibákkal.	A dokumentum szakmailag korrekt, nyelvileg rendezett.	A nyelvezet tudatos, stílusában illeszkedik a szakmai írásműfajhoz.

Tervezet értékelése - 3. félév (Óvodai gyakorlat III.)

A harmadik félévben a hallgató már gyakorlati tapasztalatokra alapozva készíti el nevelési tervezetét, amelyben meg kell jelenjen a gyermekek válaszreakcióira való érzékenység, az óvodai valósághoz illeszkedő szervezethez, valamint a reflektív tudatosság. A tervezet értékelésében központi szerepet kap az önálló gondolkodás és a döntések pedagógiai indoklása. A Bloom-taxonómia alapján az alkalmazás és elemzés szintje már önálló tervezői döntésekkel, reflektív indoklással és a gyermekközpontú szemlélet megjelenésével egészül ki.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. A tervezés szerkezeti felépítése	A szerkezet hiányos vagy logikátlan.	Az alapvető elemek megjelennek, de nem következetesen.	A szerkezet felismerhető, de nem minden elem elég részletes.	A tervezet világos szerkezetű, átlátható, az elvárásoknak megfelel.	A szerkezet következetes, logikus és összhangban van a pedagógiai tartalommal.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	A célok nem kapcsolódnak a választott tartalomhoz.	A kapcsolat formai, pedagógiai nem megalapozott.	A cél-tartalom illeszkedés megkísérelt, de részben sikerül csak.	A cél és tartalom jól illeszkedik egymáshoz, pedagógiai is indokolt.	A cél-tartalom kapcsolat világos, indokolt, és tükrözi a nevelési szándékot.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	A tevékenységek nem a gyermekek életkori sajátosságaihoz illeszkednek.	A megalapozottság formai, tartalmilag nem egyértelmű.	A tevékenységek többnyire illeszkednek a pedagógiai célokhoz.	A választott tevékenységek indokoltak és jól kapcsolódnak a célhoz.	A tervezés pedagógiai tudatosságot tükröz, a fejlesztési célokhoz igazodik.
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	A módszerek és eszközök nem pedagógiai indokoltak.	A választás nem következetes, részben formai.	Az eszközök és módszerek funkciója részben értelmezhető.	A módszerek és eszközök indokoltak, a célhoz illeszkednek.	A választás reflektív, gyermekcsoport-specifikus, alternatívákat is kínál.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Az időkeret és szervezés realitása	Az időkeret nem életszerű, a szervezés hiányos.	A szervezés formai, időarányai nem reálisak.	A szervezés követhető, de részben aránytalan.	Az időkeret reális, jól illeszkedik a tevékenységekhez.	A tervezés rugalmas, előrelátó, és tekintettel van a gyermekek tempójára.
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	Nem jelennek meg differenciálásra utaló jelek.	Csak általános szinten jelenik meg a differenciálás szándéka.	Kísérlet történik a differenciálásra, de nem mindig konkrét.	A tervezetben szerepel a differenciálás, érdemi példákkal.	A differenciálás a tervezés szerves része, pedagógiaileg indokolt módon jelenik meg.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	A gyermekek csak passzív befogadóként jelennek meg.	A gyermekaktivitás nem világos vagy formai.	A tervezet tartalmaz aktivitásra utaló elemeket.	A gyermekek aktív részvételét biztosító módok jól körvonalazhatók.	A gyermekek motivált, aktív részvétele a tevékenység vezérfonala.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	A tervezés nem tartalmaz indoklást, szakmai megfontolásokat.	Az indoklás formai, nem kapcsolódik a valós pedagógiai helyzethez.	A reflexiók megjelennek, de nem mindig elég mélyek.	A választások reflektáltak, a hallgató megindokolja döntéseit.	A reflexiók tudatosak, önálló gondolkodásmódra utalnak.
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	A dokumentum nehezen értelmezhető, pontatlan.	A szöveg érthető, de gyakori stiláris vagy nyelvtani hiba jellemzi.	A szöveg követhető, kisebb nyelvi hibákkal.	A dokumentum világos, szakmai nyelvezetet használ.	A nyelvezet érett, reflektív, a szakmai stílus következetes.

Tervezet értékelése - 4. félév (Óvodai gyakorlat IV.)

A negyedik félévben a hallgató már fokozott módszertani tudással készíti el tervezetét, különös tekintettel az óvodai művészeti nevelés tartalmaira. Az értékelés során kiemelt figyelmet kap a komplexitás, a gyermekek aktív bevonása és a hallgató döntéseinek reflexív indoklása. A Bloom-taxonómia szerint az elemzés és alkalmazás mellett az értékelés képessége is megjelenik, különösen a választott eszközök, módszerek és fejlesztési szándékok igazolásában.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. A tervezés szerkezeti felépítése	A szerkezet hiányos, nehezen értelmezhető.	A fő egységek megjelennek, de logikailag nem koherensek.	A szerkezet követhető, de nem mindig részletezett.	A szerkezet világos, tagolt, a tartalmakhoz illeszkedik.	A tervezet szerkezete átgondolt, világosan építkező és komplex.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	A célok és tartalmak között nincs érdemi kapcsolat.	A cél-tartalom illeszkedés formái.	Törekszik az illeszkedésre, de nem mindig indokolt.	A célok és tartalmak összehangoltak, és a gyermekek életkorához illeszkednek.	A cél-tartalom kapcsolat világosan mutatja a nevelési szándékot és komplexitást is tükröz.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	A választott tevékenységek nem kapcsolódnak a célhoz vagy fejlesztési területéhez.	A pedagógiai szándék nem mindig követhető.	A választott tevékenységek többnyire pedagógiaiilag megalapozottak.	A tevékenységek célzottan épülnek a pedagógiai alapelvekre.	A választások magas szintű módszertani tudatosságról tanúskodnak.
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	Az eszközök és módszerek nem támogatják a célokat.	A kiválasztás nem mindenhol indokolt.	Az eszközök és módszerek szerepe felismerhető, de nem mindig érvényesül.	A kiválasztás tudatos, a módszerek reflektáltak.	Az eszközválasztás kreatív, elméleti és gyakorlati szempontból is indokolt.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Az időkeret és szervezés realitása	Az időkeret nem életszerű, a szervezés nem koherens.	Az időarányok nem igazodnak a tevékenységek igényeihez.	A szervezés követhető, de részben aránytalan.	Az időkeret reális, szerkezetileg jól épül fel.	A szervezés rugalmas, differenciált és a gyermeki tempóhoz igazodik.
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	Nem utal differenciálásra.	A szándék megjelenik, de nem konkretizált.	Kísérletet tesz a differenciálásra, de csak általános szinten.	A differenciálás konkrét lehetőségeket tartalmaz.	A differenciálás reflektált, pedagógiai szinten indokolt és példaértékű.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	A gyermekek csak passzív befogadóként szerepelnek.	A gyermekek bevonása formai vagy esetleges.	Az aktivitás lehetőségei megjelennek, de nem mindig részletezettek.	A tervezet biztosítja a gyermekek aktív részvételét.	A gyermekek bevonása tudatosan, több szinten és eszközzel történik.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	Nem található reflexió vagy indoklás a döntések mögött.	Az indoklás általános vagy tankönyvszerű.	A reflektív szándék felismerhető, de nem mindenhol elmélyült.	A döntések indokoltak, és reflektív szempontokat is tartalmaznak.	A reflexiók önálló gondolkodást, pedagógiai érettséget mutatnak.
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	A szöveg követhetetlen, nyelvi hibáktól terhelt.	A szöveg nagy része hétköznapi nyelvezetű.	A szakmai nyelvezet részben jelen van, kisebb hibákkal.	A dokumentum nyelvíleg rendezett, szakmai stílusú.	A nyelvezet választékos, tudatos, reflektál a szakmai diskurzusra.

Tervezet értékelése - 5. félév (Óvodai gyakorlat V.)

Az ötödik félévben a hallgató már összetett nevelési helyzetek önálló tervezésére képes. A tervezetnek tükröznie kell a célok, tartalmak, módszerek és eszközök tudatos összekapcsolását, a gyermekek aktív bevonására irányuló szándékot, valamint a hallgató egyéni pedagógiai gondolkodásmódját. Az értékelés középpontjában az összefüggések felismerése, az indoklás minősége és a reflektív önállóság áll. A Bloom-taxonómia alapján az alkalmazás, elemzés és értékelés szintjeinek teljesülése a cél.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. A tervezés szerkezeti felépítése	A tervezet szerkezete rendezetlen vagy hiányos.	A főbb elemek megjelennek, de nem következetesek.	A szerkezet többnyire világos, de nem teljesen logikus.	A tervezet felépítése átlátható, pedagógiai szempontból jól szerkesztett.	A struktúra példaértékű, jól tükrözi a nevelési folyamat egészét.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	A célok nem tükrözik a választott tartalmat.	A kapcsolat formai, pedagógiai indoklás nélkül.	Törekszik a cél-tartalom kapcsolat megteremtésére.	A célok világosak, a tartalmakhoz és gyermekekhez igazodnak.	A célok és tartalmak mélyen összefüggnek, a nevelési szándék tudatos és differenciált.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	A tevékenységek nem indokoltak, nem illeszkednek a célhoz.	A kapcsolat formai, elméleti háttér nélkül.	A tevékenységek többnyire illeszkednek, de nem mindig átgondoltak.	A választások pedagógiai indokoltak, a gyermekekhez illeszkednek.	A tervezés során komplex pedagógiai gondolkodás érvényesül, több szempontot integrál.
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	A választott eszközök és módszerek nem adekvátak.	A kiválasztás nem következetes vagy nem indokolt.	A kiválasztás többnyire célszerű, de nem mindig illeszkedik a gyermekekhez.	Az eszközök és módszerek tudatosak és reflektáltak.	Az alkalmazás kreatív, gyermekek szabott, több alternatívát is megmutat.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Az időkeret és szervezés reálitása	Az időkeret nem reális, a szervezés követhetetlen.	A szervezés formai, a megvalósítás nem lenne kivitelezhető.	Az időkeret részben követhető, de nem mindenhol arányos.	A szervezés átgondolt, a gyermekek szükségleteihez illeszkedik.	Az időkezelés és szervezés kiemelkedően tudatos és gyermekközpontú.
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	Nem jelenik meg differenciálás.	Csak általános utalás történik, konkrét megvalósítás nélkül.	Törekvés van differenciálásra, de nem mindig megvalósítható.	A differenciálás konkrét és a gyermekekhez igazított.	A differenciálás tudatos, célirányos, és nevelési értéket képvisel.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	A gyermekek részvétele passzív, nem tudatosított.	Az aktivitás formai módon jelenik meg.	A gyermekek bevonása megkísérelt, de nem mindig következetes.	A gyermekek aktív bevonása jól körvonalazható.	A gyermekek motivált, önálló tevékenységét biztosító pedagógiai szemlélet dominál.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	Hiányzik az indoklás vagy reflektív elem.	Az indoklás általános, nem saját gondolatokra épül.	A reflektív gondolkodás jelen van, de nem teljes körű.	A döntések mögött világos pedagógiai megfontolás áll.	A reflexió mély, a hallgató saját pedagógiai stílusát is képes értelmezni.
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	A dokumentum nehezen értelmezhető.	A szöveg nyelvtanilag pontatlan, nem szakmai jellegű.	A szöveg érthető, de nyelvtanilag nem mindig korrekt.	A nyelvhasználat pontos, szakmai és következetes.	A dokumentum stílusa érett, reflektív és példaértékű.

Tervezet értékelése - 6. félév (Összefüggő óvodai gyakorlat)

A záró félévben a hallgató önállóan, komplex módon tervezi meg a nevelési folyamatokat. A tervezet értékelése során kiemelt szempont a szakmai önállóság, a reflektív tervezés, a gyermekekre reagáló rugalmasság és a pedagógiai döntések érett indoklása. A dokumentumnak tükröznie kell a hallgató nevelői identitásának formálódását, valamint azt, hogy képes a tervezett nevelési helyzeteket a valóság tükrében értelmezni. A Bloom-taxonómia alapján itt már az értékelés és alkotás kognitív szintjei is elvárhatók, különösen a választások indoklásában és az előrettekintő, alternatívákat felmutató gondolkodásban.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. A tervezés szerkezeti felépítése	A dokumentum rendezetlen, hiányos vagy követhetetlen.	A szerkezet formai, de nem logikusan felépített.	A szerkezet alapvetően megfelelő, de nem mindenhol átgondolt.	A szerkezet világos, pedagógiai szempontból átlátható és követhető.	A szerkezet példaértékű, a nevelési folyamat komplexitását is tükrözi.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	A célok nem kapcsolódnak a választott tartalomhoz vagy gyermekcsoporthoz.	A kapcsolat formai vagy nem pedagógiai indokolt.	A cél-tartalom illeszkedés törekvése megfigyelhető, de nem mindenhol sikeres.	A célok világosak, a tartalomhoz és gyermekekhez illeszkednek.	A cél-tartalom kapcsolat tudatos, reflektív és előremutató nevelési szándékot tükröz.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	A tevékenységek pedagógiai szempontból nem indokoltak.	A választások nem minden esetben kapcsolódnak fejlesztési célhoz.	A tevékenységek többnyire megfelelően illeszkednek a pedagógiai célokhoz.	A tevékenységek világosan kapcsolódnak az óvodai nevelés alapelveihez.	A választások komplex pedagógiai tudásról, módszertani rugalmasságról tanúskodnak.
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	Az eszközök nem kapcsolódnak a célhoz vagy tartalomhoz.	A kiválasztás formai vagy felszínes.	Az eszközök és módszerek pedagógiai többnyire indokoltak.	A kiválasztás tudatos, reflektál a gyermekek igényeire.	Az eszköz- és módszerkiválasztás kreatív, adaptív, alternatívákat is tartalmaz.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Az időkeret és szervezés reálitása	Az időkeret nem reális, a szervezés nem működőképes.	Az időarányok formaiak, a szervezés nem gyermeki tempóhoz illeszkedő.	Az időkezelés követhető, de nem mindig jól arányosított.	A szervezés reális, átgondolt, a megvalósíthatóság szempontjából korrekt.	Az időkeret rugalmas, reflektál a valós működésre, a gyermekek tempójára és szükségleteire.
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	Nem jelenik meg differenciálás.	A differenciálás említése formai, nem konkrét.	A differenciálásra törekvés érzékelhető, példákkal alátámasztva.	A differenciálás tudatos, konkrét gyermekekhez illeszkedik.	A differenciálás reflektív, a pedagógiai értékelés része is megjelenik.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	A gyermekek passzív szereplőként jelennek meg.	A gyermekek bevonása formai, nem következetes.	Az aktivitás lehetőségei felismerhetők.	A gyermekek részvétele tervezetten, több szinten biztosított.	A gyermekek aktív részvétele kulcs-eleme a tervezésnek, és reflektál a gyermekek egyéni sajátosságaira.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	A döntések mögött nem jelenik meg indoklás.	Az indoklás formai, nem önálló gondolkodást tükröz.	Reflektív elemek megjelennek, de nem mindenhol megalapozottak.	A döntések pedagógiailag indokoltak, a reflexió követhető.	A reflexiók érettebb gondolkodásra utalnak, megjelenik a szakmai önazonosság is.
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	A dokumentum nyelvi szempontból hibás, követhetetlen.	A nyelvezet nem következetes, a szakmai szókincs hiányos.	A szakmai nyelvhasználat felismerhető, de nem mindig pontos.	A dokumentum nyelvileg korrekt, szakmai stílusban íródott.	A szöveg választékos, pontos, reflektív - a szakmai identitás formálódását is kifejezi.

2.2 melléklet Pedagógiai napló értékelése

Pedagógiai napló értékelése - 1. félév (Hospitalás)

Az alábbi táblázat a pedagógiai napló értékelésének szempontjait és szintjeit tartalmazza az 1. félév során. A cél az, hogy a hallgató megfigyelései strukturáltak, hitelesen és egyre tudatosabb önreflexióval jelenjenek meg. Az értékelés Bloom-taxonómiai elvek mentén fokozatos fejlődést feltételez, ebben a félévben elsősorban a megfigyelés, értelmezés és kezdeti következtetések szintjéig.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	Nem veszi figyelembe a megadott szempontokat, tartalma nem kapcsolódik a gyakorlat céljaihoz.	A megfigyelés részben illeszkedik a szempontokhoz, de nem következetes, hiányos.	A szempontokat formailag követi, de az értelmezés még esetleges.	A szempontokat értelmezve, törekszik azok következetes alkalmazására.	A szempontokat értő módon kezeli, és megpróbálkozik önálló megfigyelési fókuszok megfigyelésével is.
2. Pontos megfigyelés és leírás	A leírt tartalom pontatlan, torzítja vagy kihagyja a megfigyelt eseményeket.	A megfigyelés részben rögzített, többnyire felszínes vagy pontatlan.	A megfigyelések értelmezhetőek, de még nem rendszerezettek.	A megfigyelések töreksenek a pontosságra, és már tartalmaznak pedagógiai szempontokat.	A megfigyelések rendezettek, és kezdődően képesek pedagógiai jelentést tulajdonítani egyes mozzanatoknak.
3. Tények és értelmezés elválasztása	Nem válik el a megfigyelés és értelmezés, gyakori a véleményezés vagy elnagyoltság.	A megfigyelések keverednek a reflexióval, de néhol már érzékelhető a különválasztás szándéka.	A megfigyelés és értelmezés formai szinten elkülönül, de tartalmilag még nem mindig világos.	A tényyszerűség és értelmezés elválasztása többnyire sikeres, de még nem tudatos.	Tudatos törekvés figyelhető meg a tények és saját értelmezés elkülönítésére, amelyek világosan elkülönülnek.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
4. Saját élmények azonosítása	Hiányzik a saját élmények megfogalmazása vagy azok értelmezhetetlenek.	A saját élmények csak utalásszinten jelennek meg.	A saját élmények megfogalmazódnak, de nem kapcsolódnak világosan a pedagógiai helyzethez.	A saját élmények azonosítása megtörténik, és kapcsolódnak a pedagógiai tapasztalatokhoz.	A hallgató képes érzelmi és szakmai élményeit összekapcsolni, és ezek alapján óvatosságot követeltetéseket megfogalmazni.
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	Nem jelennek meg pedagógiai kérdések vagy problémák.	A kérdések általánosak, nem kapcsolódnak konkrét megfigyeléshez.	Megfogalmaz kérdéseket, de azok nem vezetnek továbbgondolásra.	A megfogalmazott kérdések konkrétak, és kapcsolódnak saját megfigyeléséhez.	A kérdések világosan megmutatják a hallgató érdeklődési irányait és fejlődési pontjait.
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	Nem jelenik meg reflexió, vagy az csupán leíró jellegű.	A reflexió megjelenik, de nem következetes vagy nem világos.	Részleges reflexió érzékelhető, általános szinten.	A reflexiókban megjelennek személyes meglátások és fejlődési szándékok.	A reflexiók személyesek, hitelesek, és pedagógiai dilemmák felvetésére is utalnak, még ha nem teljesen kidolgozott formában is.
7. Elméleti összekapcsolás	Nem történik utalás sem elméleti hátterre, sem képzési tartalomra.	Általános utalás történik, de nem kapcsolódik a konkrét megfigyeléshez.	Elméleti utalás megjelenik, de csak érintőlegesen.	Törekvés figyelhető meg a tanult elméleti tartalmak megidézésére, de ezek még nem mindig pontosak.	Az elméleti kapcsolódások csírái megjelennek, jellemzően fogalomemlétesek vagy intuíciók formájában.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
8. A fejlődés tudatosítása	A fejlődésre nincs utalás, a tartalom pillanatképek sorozata.	Utólagos reflexiók utalnak fejlődési élményekre, de ezek nem tudatosak.	A fejlődésre való utalás megjelenik, de nem elemző módon.	Utólagos megjegyzéseiben utal a tanulási folyamatra, és érzékeli saját szerepét ebben.	A hallgató saját fejlődési ívéről kezd kialakítani egy képet, és képes néhány példával illusztrálni azt.
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	A szöveg rendezetlen, nehezen követhető, gyakoriak a nyelvtani hibák.	A szöveg részben szerkesztett, de sok az elütés, hiányzik a szerkezeti logika.	A szöveg szerkesztett, a hibák nem zavaróak.	A szöveg jól követhető, törekszik a szakmai nyelvhasználatra.	A szöveg nyelvileg korrekt, tömör, és a kifejezésmód fokozottan reflektál a tanult szakmai stílusjegyekre.

Pedagógiai napló értékelése - 2. félév (Óvodai gyakorlat II.)

A második félévben a hallgatók már nemcsak megfigyelési, hanem részvételi tapasztalatokkal is rendelkeznek. A pedagógiai napló célja, hogy a hallgatók képesek legyenek saját szerepük és élményeik értelmezésére, valamint dokumentumaik - például a tervezet - elemző feldolgozására. Az értékelés középpontjában a kezdeti pedagógiai döntések reflektív értelmezése és a tanult elméleti tartalmakhoz való kapcsolódás képessége áll. A táblázat a Bloom-taxonómia elemzés szintjéig terjedő elvárásait tükrözi, kezdődő következtetési és indoklási képességek mellett.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	Nem jelennek meg tudatosan használt szempontok a naplóban.	A megfigyelések szerkezete nem következetes, de a szempontokra való törekvés felismerhető.	A szempontok részben megjelennek, de nem minden tartalom kapcsolódik hozzájuk.	A megfigyelési szempontokat alkalmazza és igyekszik értelmezni is.	A szempontokhoz illeszkedő önálló megfigyeléseket fogalmaz meg, fejlődő elemző nyelvezettel.
2. Pontos megfigyelés és leírás	A megfigyelések pontatlanok, tévesen tükrözik a helyzeteket.	A leírások felületesek, több helyen következetlenek.	A megfigyelések részben pontosak, de nem elég részletezettek.	A megfigyelések világosak, pedagógiai szempontból értelmezhetőek.	A megfigyelések árnyaltak, és már kezdetleges pedagógiai jelentést is hordoznak.
3. Tények és értelmezés elválasztása	A napló keveri a megfigyelést és a reflexiót, ezek nem azonosíthatók.	Törekvés látható az elkülönítésre, de az nem következetes.	A megfigyelés és értelmezés külön szakaszban szerepel, de tartalmilag gyakran összemosódik.	A megfigyelések és értelmezések elkülönülnek, funkciójuk felismerhető.	A megfigyelés és értelmezés tudatosan elkülönül, mindkettő pedagógiai tartalommal bír.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
4. Saját élmények azonosítása	Hiányzik a személyes viszonyulás, az élmények nem kerülnek reflektálásra.	Rövid élményutalások megjelennek, de nem kapcsolódnak a tartalomhoz.	A személyes élmények felismerhetők, de nem kapcsolódnak reflexív tartalomhoz.	Saját élmények megfogalmazása és pedagógiai kapcsolása megjelenik.	Az élményeket tudatosan értelmezi, és pedagógiai jelentőséggel ruházza fel őket.
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	A hallgató nem fogalmaz meg pedagógiai kérdéseket vagy dilemmákat.	Általános megfogalmazású kérdések jelennek meg.	A kérdések megjelennek, de nem vezetnek értelmezéshez.	Konkrét, a tapasztalatokból fakadó kérdéseket vet fel.	Olyan kérdéseket fogalmaz meg, amelyek irányt mutatnak szakmai fejlődéséhez.
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	A dokumentum nem tartalmaz reflexiókat, csak leírásokat.	A reflexiók szórványosak, nem mindig kapcsolódnak tapasztalathoz.	Rendszeres reflexiók jelennek meg, de általánosak.	A reflexiók konkrétak, tapasztalati alapúak.	A reflexiók személyesek, önkritikusak, és fejlődési irányokat is jelölnek.
7. Elméleti összekapcsolás	Nem utal elméleti összefüggésekre vagy képzési tartalmakra.	Alapfogalmak megjelennek, de nem kapcsolódnak konkrét tapasztalathoz.	Kapcsolódik néhány elméleti elemhez, de nem értelmezi azokat.	A tapasztalatokhoz pedagógiai elméleteket is társít, törekszik az értelmezésre.	Tudatosan épít a tanult elméletekre, és alkalmazza őket reflexióiban.
8. A fejlődés tudatosítása	Nem utal saját fejlődésére, a napló eseményleírás marad.	Rövid megjegyzések utalnak tanulási élményre.	A fejlődési szempontok felismerhetők, de nem kerülnek kiemelésre.	A hallgató saját tanulási folyamatát is értelmezi.	Saját szakmai fejlődését példákkal támasztja alá, célokat is kijelöl.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	A szöveg nyelvtanilag hibás, rendezetlen.	A dokumentum formailag nem mindenhol követi az elvárásokat.	A szöveg nagyobb részt követhető és értelmezhető.	A dokumentum szerkezete világos, nyelvhasználata pontos.	A dokumentum stílusa igényes, a szakmai nyelvhasználat kezdeti szintjét hozza.

Pedagógiai napló értékelése - 3. félév (Óvodai gyakorlat III.)

A harmadik félév célja, hogy a hallgatók egyre önállóbban vegyenek részt a nevelési folyamatban, és képesek legyenek saját döntéseiket pedagógiai szempontból értelmezni. A napló fókuszában már nem csupán a megfigyelés és leírás, hanem a tapasztalatokból fakadó következtetések, érvelések és fejlődési dilemmák megfogalmazása áll. Az értékelés során a dokumentumokat - különösen a saját tervezetet - nem bemutatásként, hanem reflexiós forrásként kell kezelni. A Bloom-taxonómia alapján ebben a félévben elvárható az értelmezés, összehasonlítás, következtetésalkotás és fokozódó önreflexió megjelenése.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	Nem támaszkodik a megfigyelési szempontokra, megfigyelései esetlegések.	A szempontok megjelennek, de nem következtetések és nem reflektáltak.	A szempontokhoz való kapcsolódás formai, tartalmilag esetenként indokolt.	A szempontokat értelmezi, és azokra építve strukturálja megfigyeléseit.	A szempontokat pedagógiai szándékkal használja, és új szempontokat is képes megfogalmazni.
2. Pontos megfigyelés és leírás	A megfigyelések pontatlanok, vagy torzítják a valós helyzetet.	Többnyire felszínesek, leírók, hiányosak.	A leírások követhetők, de pedagógiai-lag nem eléggé részletezettek.	A megfigyelések pontosak, pedagógiai fókuszúak.	A megfigyelések árnyaltak, és a pedagógiai döntések háttérét is érzékeltetik.
3. Tények és értelmezés elválasztása	A napló keveri a megfigyelést és értelmezést, ezek nem különülnek el.	Az elkülönítés kísérlet szintjén jelenik meg.	Formailag különválasztott, de tartalmilag nem mindig világos.	Következetesen elválasztja a tényeket és értelmezést, és mindkét rész önálló tartalmat hordoz.	Az elkülönítés tudatos és reflektív, a két szint egymást kiegészítve jelenik meg.
4. Saját élmények azonosítása	Hiányzik vagy nem kapcsolódik a gyakorlathoz.	Csak felszínes vagy elnagyolt utalás szintjén jelenik meg.	Az élményeket megnevezi, de nem reflektál rájuk.	Az élményeket összekapcsolja a gyakorlati tapasztalatokkal.	Saját élményeit pedagógiai és személyes szinten is értelmezi, dilemmákat is megfogalmaz.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	Nem jelennek meg kérdések vagy problémák.	Általános, gyakran tankönyvszerű kérdések olvashatók.	Tapasztalati alapon megfogalmazott kérdések jelennek meg.	A kérdések a hallgató saját pedagógiai gondolkodását tükrözik.	A kérdések előremutatóak, fejlesztési lehetőségeket nyitnak meg.
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	Nem jelenik meg a reflexió, a dokumentum leíró jellegű.	A reflexiók felszínesek, gyakran ismétlődő jellegűek.	Megjelennek az értelmezések, de gyakran nem kapcsolódnak konkrét eseményhez.	A reflexiók konkrét tapasztalatokon alapulnak, önkritikusak.	A reflexiók mélyek, strukturáltak, fejlődési irányokat is kijelölnek.
7. Elméleti összekapcsolás	Hiányzik az elméleti háttérre való bármilyen utalás.	Általános elméleti fogalmak megjelennek, de nem kapcsolódnak konkrét gyakorlathoz.	Elméleti utalások olvashatók, de nem feltétlenül pontosak vagy érvényesek.	Az elméleti tartalom beépül az értelmezésbe, és a hallgató törekszik a tudatos használatára.	Több elméleti nézőpontot is képes integrálni, értelmezései elméleti alátámasztást kapnak.
8. A fejlődés tudatosítása	Nem reflektál saját fejlődési folyamatára.	A fejlődésre való utalás megjelenik, de nem világos.	A fejlődési ív felismerhető, de még nem koherens.	A tanulási folyamatot képes értelmezni, önálló fejlődési lépésekre utal.	Tudatos fejlődési narratívát alkot, példákkal és önértékeléssel alátámasztva.
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	A dokumentum rendezetlen, a szöveg nehezen értelmezhető.	A szöveg strukturálatlan, de követhető, több nyelvi hiba jellemzi.	A szerkesztés többnyire világos, kisebb hibák előfordulnak.	A szöveg jól szerkesztett, világos, szakmai nyelvezetet alkalmaz.	A dokumentum stílusa érett, nyelvilag pontos, reflektál a szakmai diskurzus normáira.

Pedagógiai napló értékelése - 4. félév (Óvodai gyakorlat IV.)

A negyedik félévben a hallgatók az óvodai nevelés művészeti tartalmain keresztül mélyítik el módszertani tudásukat. A naplóban megjelenő reflexióknak tükrözniük kell a hallgató tervezési, megvalósítási és értékelési folyamatokhoz való viszonyát, az önálló döntések indoklását és a gyermekek reagálásának pedagógiai értelmezését. A cél, hogy a hallgató tudatosítsa saját nevelői szerepét, és elméleti ismereteit a tapasztalatok tükrében képes legyen alkalmazni. Az értékelés középpontjában az értelmezés, elemzés és az önreflexió mellett megjelenik a gyermekek válaszreakcióinak értékelése is.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	Nem kapcsolódik a megadott szempontokhoz, hiányos vagy nem következetes.	Törekszik a szempontok alkalmazására, de nem reflektáltan.	A szempontokat formálisan követi, de pedagógiai tartalom kevésbé jelenik meg.	A megfigyelési szempontokat értelmezi és célzottan alkalmazza.	A szempontokat összekapcsolja saját pedagógiai kérdéseivel, önálló fókusz is kijelöl.
2. Pontos megfigyelés és leírás	A megfigyelés pontatlan, nem értelmezhető vagy zavaros.	A leírás következetlen, csak részben pedagógiai fókuszú.	A leírás követhető, de nem mindig árnyalt.	A megfigyelések pontosak és pedagógiaileg értelmezhetők.	A leírás részletes, gyermekközpontú, és nevelési összefüggéseket tükröz.
3. Tények és értelmezés elválasztása	A megfigyelés és értelmezés nem különül el, gyakran keveredik.	Az elkülönítés formai, de tartalmi szinten nem mindig egyértelmű.	A tények és értelmezés elkülönülnek, de az értelmezés nem mindig érdemi.	A két szint világosan elkülönül, funkciójuk értelmezhető.	A tényeket és az értelmezést komplex módon kezeli, tudatosan strukturálja a naplót.
4. Saját élmények azonosítása	Hiányzik, vagy csupán felületesen jelenik meg.	Rövid, elszigetelt utalások történnek, összefüggés nélkül.	Az élményeket felismeri, de pedagógiai értelmezésük nem jelenik meg.	Az élmények megfogalmazása konkrét és összekapcsolódik a helyzetekkel.	Az élményeket önismereti és pedagógiai szinten is értelmezi, reflexiói hitelek.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	Nem fogalmaz meg kérdéseket, nem érzékeli a problémákat.	Általános vagy másodlagos kérdések jelennek meg.	A kérdések a helyze-tekéből fakadnak, de nem mindig világosak.	Konkrét, szakmailag releváns kérdéseket vet fel.	A kérdések a saját gondolkodásának kulcstémáit tükrözik, fejlődési irányokat nyitnak meg.
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	A napló leíró jellegű, reflexió nem érzékelhető.	Reflexió előfordul, de nem következetes vagy önkritikus.	A reflexiók kapcsolódnak a saját élményekhez, de nem épülnek rendszerbe.	A reflexiók tudatosak, pedagógiai tartalmat hordoznak.	A reflexiók fejlődésorientáltak, önálló pedagógiai értelmezéseket is tartalmaznak.
7. Elméleti összekapcsolás	Hiányzik az elméleti utalás, vagy nem kapcsolódik a tapasztalatokhoz.	Általános fogalmak jelennek meg, de nem reflektáltak.	Elméleti fogalmakhoz kapcsolódik, de az értelmezés még nem pontos.	Törekszik a tapasztalatok elméleti alátámasztására.	Az elméletet alkalmazza, érvelésébe integrálja, saját gondolatokat kapcsol hozzá.
8. A fejlődés tudatosítása	A fejlődési folyamat nem jelenik meg, vagy esetleges.	Általános utalás történik, de nincs konkrét példázás.	Felismeri saját fejlődését, de nem reflektál célzottan.	A tanulási folyamat tudatos, a tapasztalatokból következtet.	Saját fejlődéséről árnyalt képet ad, szakmai célokat is megfogalmaz.
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	A szöveg rendezetlen, nyelvilag hibás, követhetetlen.	A szöveg formai szempontból nem egységes, nyelvi pontatlanságok jellemzik.	A szerkesztés többnyire megfelelő, a szöveg érthető.	A dokumentum jól szerkesztett, szakmai nyelvhasználat megjelenik.	A szöveg kifejező, igényes, a nyelvezet reflektív és tudatos.

Pedagógiai napló értékelése - 5. félév (Óvodai gyakorlat V.)

Az ötödik félév célja, hogy a hallgató egyre önállóbban működjön pedagógiai szerepében, és képes legyen tevékenységeit, döntéseit tudatosan értelmezni, reflektálni és fejlesztési irányokat megfogalmazni. A naplóban már nem csupán a megfigyelések, hanem az irányított pedagógiai jelenlét tapasztalatai is strukturált értelmezést igényelnek. A reflexióknak meg kell jeleníteniük a hallgató saját tanulási folyamatait, a gyermeki válaszok értékelését és az elméleti tudás tudatos alkalmazását. Az értékelés fókuszában az elemzés, érvelés, önreflexió és a szakmai identitás formálódásának követése áll.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	A megfigyelések nem kapcsolódnak szempontokhoz, rendezetlenek.	A szempontok alkalmazása formai, pedagógiai értelmezés nélkül.	A szempontokat alkalmazza, de nem mindig reflektált módon.	A szempontokat tudatosan és következetesen alkalmazza.	A szempontokat pedagógiai kérdésekkel ötvözi, és önálló elemző szempontokat is megfogalmaz.
2. Pontos megfigyelés és leírás	A megfigyelések hiányosak, pontatlanok, szubjektívek.	A megfigyelések gyakran leírók, de nem pedagógiai fókuszúak.	A leírások követhetők, részben pedagógiai szempontúak.	A megfigyelések pontosak, pedagógiaileg informatívak.	A megfigyelések árnyaltak, előrevetítik a hallgató nevelői stílusát is.
3. Tények és értelmezés elválasztása	A tények és értelmezések összemosódnak, nem különülnek el.	Kezdetleges törekvés látható az elkülönítésre, de nem tudatos.	A két szint elkülönül, de a funkciójuk nem mindig világos.	A megfigyelés és reflexió világosan elkülönül, egymást kiegészítik.	A szintek önálló tartalommal bírnak, és a reflexiók már mélyebb értelmezést is hordoznak.
4. Saját élmények azonosítása	A személyes viszonyulás hiányzik, vagy nem kapcsolódik a szakmai tartalomhoz.	Az élmények megjelennek, de elszigeteltek, következésmények nélkül.	Az élmények és a tanulási tapasztalatok felismerhetők, de még nem reflexívek.	Az élmények értelmezése konkrét, és a szakmai tanulási folyamat részévé válik.	Az élmények strukturált önreflexiót eredményeznek, amelyek pedagógiai fejlődést jeleznek.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	A hallgató nem fogalmaz meg kérdéseket, dilemmákat.	A kérdések általánosak, nem kapcsolódnak konkrét tapasztalathoz.	A kérdések jelen vannak, de nem visznek tovább értelmezésben.	A kérdések tapasztalatból indulnak ki, és szakmai gondolkodást mutatnak.	A kérdések elmélyültek, összetettek, és saját szakmai fejlődési irányokat jelölnek ki.
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	A dokumentum leíró, nem jelenik meg reflexió.	Reflexió előfordul, de általános és nem következetes.	A reflexiók konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódnak, de nem strukturáltak.	A reflexiók világosak, önkritikusak és pedagógiai kérdéseket érintenek.	A reflexiók mélyek, építkeznek, és hozzájárulnak a szakmai identitás alakulásához.
7. Elméleti összekapcsolás	Hiányzik az elméleti háttér alkalmazása vagy értelmezése.	Az elméleti utalások felszínesek, néha nem pontosak.	Elméleti tartalom megjelenik, de még nem konzisztens módon.	A tapasztalatokat pedagógiai elméletek segítségével értelmezi.	Az elmélet és gyakorlat integrációja tudatos, érvelése koherens, szakmailag megalapozott.
8. A fejlődés tudatosítása	Nem jelenik meg utalás a saját tanulási folyamatra.	A fejlődés felismerése szórványos, általános szintű.	A fejlődési folyamat elemei azonosíthatók, de nem rendszerezettek.	A tanulási tapasztalatokat értelmezi, és ezekre reflektál is.	Saját szakmai fejlődésének ívét világosan bemutatja, tudatos célokat jelöl ki.
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	A szöveg rendezetlen, pontatlan, a nyelvhasználat nem felel meg a szakmai írásműfajnak.	A dokumentum strukturálatlan, sok a nyelvtani hiba.	A szöveg követhető, de nyelvtanilag nem mindenhol pontos.	A dokumentum szakmai nyelvezetet használ, szerkesztett, világos.	A dokumentum igényes, a nyelvezet reflektív, a szerkezet strukturált és célirányos.

Pedagógiai napló értékelése - 6. félév (Összefüggő óvodai gyakorlat)

A záró félév célja, hogy a hallgató képes legyen teljes nevelési folyamatok önálló tervezésére, megvalósítására, értékelésére és reflektív elemzésére. A pedagógiai napló a komplex szakmai jelenlét dokumentuma, amelyben meg kell jelenniük a pedagógiai döntések indoklásának, az elmélet-gyakorlat integrációjának, a gyermeki válaszreakciók elemzésének és a saját nevelői szerep mélyebb értelmezésének. A hallgatótól elvárható, hogy naplójában strukturált, elemző, reflektív gondolkodásmódot alkalmazzon, és képes legyen saját szakmai fejlődését értelmezni, értékelni és jövőbeli célokat kijelölni.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	Nem követhető, hogy milyen szempont alapján történt a megfigyelés.	A szempontokat formai módon használja, de nem reflektál rájuk.	A szempontok alkalmazása következetlen, de pedagógiai tartalommal bír.	Tudatosan, célzottan alkalmazza a megfigyelési szempontokat.	A szempontokat rendszerszerűen alkalmazza, önálló szempontokat is generál a reflexióhoz.
2. Pontos megfigyelés és leírás	Pontatlan, hiányos megfigyelés, pedagógiai értéke nem érzékelhető.	A megfigyelés felszínes, inkonzisztens.	A megfigyelések részben pontosak, de nem mindenhol világosak.	A megfigyelések pontosak, árnyaltak, pedagógiai információkat hordoznak.	A leírások komplexek, a nevelési folyamat mélységeit is tükrözik.
3. Tények és értelmezés elválasztása	A tények és értelmezések összemosódnak, nehezen követhetők.	Az elkülönítés kísérleti, formai.	A két szint tartalmilag elkülönül, de nem reflektált módon.	A megfigyelés és értelmezés elkülönül, pedagógiai összefüggések megjelennek.	A két szintet reflektíven, komplexen kezeli, érett pedagógiai gondolkodás jellemzi.
4. Saját élmények azonosítása	Hiányoznak a személyes élmények, vagy felszínesek.	Az élmények említése nem kapcsolódik a nevelési helyzetekhez.	Az élmények megjelennek, de nem kerülnek feldolgozásra.	A saját élmények a szakmai folyamat részei, értelmezettek.	Az élményekből fejlődési dilemmákat és jövőbeli tanulási irányokat is azonosít.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	Nem jelennek meg kérdések vagy szakmai dilemmák.	A kérdések felszínesek, nem kapcsolódnak konkrét döntésekhez.	A kérdések konkrét tapasztalatból erednek, de nem viszik tovább a reflexiót.	A kérdések szakmai érettségről tanúskodnak, értelmezési lehetőségeket nyitnak.	A kérdések önreflexív, önazonos módon mutatják a hallgató gondolkodásmódját.
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	A reflexió hiányzik, vagy csak felszínesen jelenik meg.	A reflexiók sablonosak, nem épülnek be a gondolkodásba.	A reflexiók felismerhetők, de még nem konzisztensen alkalmazottak.	A reflexiók fejlődési ívet rajzolnak ki, konkrét helyzetekhez kötődnek.	A reflexiók mélyek, kritikusak, saját nevelői identitás formálódását is bemutatják.
7. Elméleti összefüggések kapcsolása	Nem jelennek meg elméleti kapcsolódások.	Általános pedagógiai fogalmak megjelennek, de nem tudatosan.	Az elméleti tartalom utalásszintű, de tapasztalathoz kapcsolódik.	A hallgató tudatosan alkalmazza az elméleti ismereteket.	Az elméleti háttérrel való gondolkodás autonóm, kreatív és indokolt.
8. A fejlődés tudatosítása	Nem történik utalás a saját szakmai fejlődésre.	A fejlődési folyamat szórványosan megjelenik, de nem rendszerezett.	A tanulási tapasztalatokat felismeri, de nem reflektál rájuk következetesen.	A fejlődési ívet követi, példákkal alátámasztva értelmezi saját tanulását.	Fejlődését mélyen értelmezi, önálló célokat és továbbfejlődési terveket fogalmaz meg.
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	A szöveg nehezen értelmezhető, nyelvtani és stílári hibákat tartalmaz.	A dokumentum formai szerkesztése gyenge, strukturálatlan.	A szöveg világos, de nem mindig precíz vagy szakmailag pontos.	A dokumentum jól szerkesztett, szakmai stílusban megfogalmazott.	A dokumentum kiemelkedően igényes, a nyelvezet, struktúra és tartalom harmonikus egységet alkot.

2.3 melléklet Összegző értékelő lapok

Összegző értékelés- 1. félév (Óvodai gyakorlat I.)

Az első féléves gyakorlat célja, hogy a hallgató betekintést nyerjen az óvodai nevelés mindennapjaiba, és képes legyen azokat szakmailag értelmezni. A hospitálás során tapasztalt jelenségek megfigyelése, lejegyzése és alapvető értelmezése áll a középpontban. Az értékelés fókuszában a hallgató érdeklődése, nyitottsága, megfigyelőképessége, alapvető együttműködése és tanulási motivációja áll. A Bloom-taxonómia szintjei közül elsősorban az emlékezés, megértés és a kezdődő alkalmazás jelenik meg. A magasabb szintű reflexió vagy tervezői gondolkodás még nem elvárás, de a jelei támogatóan értékelhetők.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Óvodapedagógusi szereppel kapcsolatos attitűd	Nem érdeklődik az óvodapedagógusi munka iránt, elutasító vagy zárkózott.	Érdeklődése felszínes, de nem zavaró a jelenléte.	Érdeklődést mutat, de még bizonytalan a szerepek értelmezésében.	Nyitottan, elfogadóan viszonyul az óvodapedagógusi szerephez.	Érdeklődése élénk, kérdez, kapcsolatot keres, a szerepek iránti érzékenység jelei mutatkoznak.
2. Óvodai élethelyzetek megfigyelése és értelmezése	Nem tud megfigyeléseket rögzíteni vagy értelmezni.	A megfigyelések pontatlanok, nehezen követhetők.	A megfigyelések alapvetően követhetők, de nem mindig értelmezettek.	A megfigyelések pontosak, és egyszerű szakmai értelmezést is ad mellé.	A megfigyelések árnyaltak, és kezdeményező kérdésekkel egészülnek ki.
3. Az óvodai gyermeki tevékenységek megértése	Nem tudja elkülöníteni a különböző tevékenységformákat.	Felismeri a főbb tevékenységtípusokat, de nem értelmezi azok célját.	Törekszik a megértésre, alapfogalmakban gondolkodik.	Képes a gyermeki tevékenységet pedagógiai szempontból megérteni.	Törekszik a gyermek nézőpontjának figyelembevételére is.
4. Kommunikációja és kapcsolatteremtő képessége	Nem kezdeményez kapcsolatot, kommunikációja zárt.	Kommunikációja passzív, de nem zavaró.	Alkalmazkodik a helyzetekhez, de nem kezdeményez.	Nyitott, érdeklődő, udvarias, a gyermekekhez és felnőttekhez egyaránt illeszkedően viszonyul.	Kapcsolatteremtő képessége jó, visszajelzésekre érzékeny.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Együttműködés, csapatmunka	Nem működik együtt, elzárkózik a közösségi helyzetektől.	Törekszik a jelenlétre, de kevésbé aktív.	Elfogadja a rá bízott feladatokat, jelen van a közös helyzetekben.	Aktívan részt vesz az együttműködésben, segítőkész.	Motivált, figyelmes, kérdez, tudatosan tanul másoktól.
6. Szakmai fejlődéshez való viszony	Nem mutat tanulási szándékot, nem fogad el visszajelzést.	Visszajelzés hatására is nehezen mozdul el.	Törekszik a visszajelzések befogadására, de még nem mindig építkezik belőlük.	Kifejezetten tanulni vágyik, elfogadja és mérlegeli a szakmai iránymutatást.	Kérdez, visszacsatol, önállóan reflektál tanulási tapasztalataira is.
7. A gyermekekhez való viszonyulás	Távolságtartó, merev, vagy nem megfelelő a gyermekekkel való kapcsolata.	Félénk vagy bizonytalan a gyermekek környezetében.	Törekszik a kapcsolatteremtésre, de nem mindig következetes vagy természetes.	A gyermekekhez illeszkedően, elfogadóan viszonyul.	Kapcsolatépítése érzékeny, kezdeményező, a gyermekek reagálnak rá.
8. Az óvodai szabályrendszerhez való viszony	Figyelmen kívül hagyja az óvoda belső rendjét.	Törekszik annak betartására, de nem mindig következetes.	Alapvetően alkalmazkodik, de néha elbizonytalanodik.	Követi az óvoda normáit, szabályait.	Gyakorlati viselkedésével is támogatja az óvodai működés zökkenőmentességét.
9. Pályaidentitás, motiváció	Nem mutat érdeklődést az óvodapedagógusi pálya iránt.	Bizonytalan, de nyitott a megismerésre.	Motivációja hullámzó, de törekszik a pálya megértésére.	Érdeklődő, pályaismeretei fejlődnek, kérdez, gondolkodik.	Erősen motivált, a szerepek iránti érzékenység és elköteleződés jelei mutatkoznak.

Összegző értékelés- 2. félév (Óvodai gyakorlat II.)

A második féléves gyakorlat célja a játék és gondozás pedagógiai jelentőségének megértése, valamint az ezekben való részvétel támogatása. A hallgató a megfigyelések mellett már kezdeti szinten bekapcsolódik az óvodai élet menetébe, tapasztalatokat szerez a gyermekekkel való interakciókban, és tanulási helyzetek értelmezésében. Az értékelés során kiemelt szempont a részvételi hajlandóság, az elméleti háttér felismerése, valamint a gyermeki válaszok megfigyelése és elemzése. A Bloom-taxonómia alapján az alkalmazás és elemzés szintjei jelennek meg, reflektív törekvésekkel kiegészülve.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Szakmaiság, szaktudás	Nem ismeri fel a játék és gondozás pedagógiai jelentőségét.	Felismeri az alap helyzeteket, de nem tudja azokat értelmezni.	Tudatosodik benne a játék szerepe, de még nem stabil az elméleti hivatkozás.	Megfelelő elméleti háttérrel reflektál a játék és gondozás pedagógiai céljaira.	Önállóan és pontosan alkalmazza az elméletet a gyakorlati megfigyelések értelmezésében.
2. Tervezés és szervezés	Nem tud eligazodni a játék- és gondozási tevékenységek struktúrájában.	Csak irányítottan tud részt venni a tevékenységek előkészítésében.	Egyszerű helyzeteket képes megérteni és segíteni.	Aktívan részt vesz a szervezésben, érti a nevelési célokat.	Önálló ötletekkel járul hozzá az irányított játékhelyzetek alakításához.
3. Tanulás támogatása	Nem tud bekapcsolódni a játékhelyzetekbe.	Rövid ideig képes kapcsolódni, de bizonytalanul.	Irányítás mellett részben támogatni tudja a gyermek tanulási folyamatait.	Észreveszi a tanulási lehetőségeket, és megfelelően kapcsolódik.	Spontán helyzetekben is tudatosan támogatja a tanulást.
4. Személyiség-fejlesztés	Nem veszi észre a gyermekek egyéni szükségleteit.	Észreveszi az eltéréseket, de nem tud jól reagálni.	Figyelmes, empátikus, de még sok megerősítésre szorul.	Tudatosan jelen van, jól kapcsolódik a gyerekekhez.	Célzott jelenléttel támogatja a fejlődést és a jóllétet.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Közösségalkotás	Nehezen tud be- lépni a csoport éle- tébe.	Külső irányítással kapcsolódik a kö- zösségi folyamat- hoz.	Részt vesz a játék- ban és közösségi szokások gyakorlá- sában.	Következtesen je- len van a közösségi helyzetekben.	Aktív szereplő, aki erősíti a csoport együttműködését.
6. Értékelés	Nem tud visszajel- zést értelmezni.	Egyszerű visszacsá- tolásokat felismer, de nem tud követ- keztetni.	Kezdi felismerni a visszajelzés pedagó- giai szerepét.	Reflektál a vissza- csatolásokra és megpróbál tanulni belőlük.	Tudatosan elemzi, mit miért mondanak neki, és fejlesztésre használja.
7. Környezeti nevelés	Nem kapcsolódik a környezeti nevelés- hez.	Részt vesz benne, de nem látja a mé- lyebb céljait.	Elkötelezett, de még nem tudatos a sze- repe.	Tudatosan jelen van a fenntarthatósági értékek közvetítésé- ben.	Saját példamutatá- sával is nevel a kör- nyezettudatosságra.
8. Kommuniká- ció	Nehezen szólal meg, elbizonytala- nodik.	Alapvetően tud kap- csolódni, de vissza- húzódo.	Figyelmes, udvarias, de még nem kezde- ményező.	Tudatosan figyel, kérdő, visszacsá- tol.	Magabiztos, nyitott, édeklődo, jól alkal- mazkodik a helyzet- hez.
9. Önreflexió	Nem fogalmaz meg tanulási tapasztala- tokat.	Megemlít konkrét eseményeket, de nem értelmez.	Kezdetleges önrefle- xió megjelenik, sze- mélyes élmény alapján.	Értelmez pedagógiai helyzeteket, fejlő- dési irányokat keres.	Érzelmileg és szak- mailag is reflektív, tanulási stratégiát alakít.

Összegző értékelés- 3. félév (Óvodai gyakorlat III.)

A harmadik féléves gyakorlat középpontjában az óvodai művészeti nevelés (éneke-zene, vizuális nevelés) áll. A hallgatónak először van lehetősége arra, hogy önállóan vezessen gyermekcsoportban tevékenységet. Az értékelés során központi jelentőségű a módszertani tudatosság, a gyermekcsoportba való illeszkedés, a motiváló pedagógiai jelenlét, valamint a reflektív gondolkodás alakulása. A Bloom-taxonómia alkalmazás, elemzés és értékelés szintjei mentén az értékelés célja a pedagógiai önállóság és az alkotó tervezői gondolkodás megerősítése.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Felkészülés és tervezés	Nem nyújtott be tervezetet, vagy az nem értelmezhető.	A tervezet súlyosan hiányos, módszertanilag téves, nem reflektál a gyermekcsoportra.	A tervezet megfelel az alapvető elvárásoknak, de kevésbé reflektív.	Tartalmilag és módszertanilag átgondolt, jól illeszkedik a gyermekcsoportba.	Kiemelkedően tudatos, differenciált és reflektív tervezet, hiteles szakmai önállósággal.
2. Tevékenység-vezetés (éneke-zene, vizuális)	Nem vállalt vagy megszakította a tevékenységvezetést.	Bizonytalan, a gyermekek bevonása nem sikeres.	Biztonságosan vezet, kisebb pontatlanságokkal.	Tudatos, differenciált vezetés, a gyermekek aktívak.	Kreatív, motiváló, az egyéni sajátosságokra érzékenyen reagáló vezetés.
3. Módszertani tudatosság	Nem alkalmazott megfelelő szakmódszertant.	A módszerek alkalmazása esetleges, gyakran hibás.	Alkalmazott módszerek többnyire megfelelőek.	Módszertanilag indokolt döntéseket hoz.	Önállóan, rugalmasan és reflektíven alkalmaz módszertani eszközöket.
4. Kommunikáció és pedagógiai jelenlét	Zárt, szorongó vagy nem gyermekközpontú jelenlét.	Bizonytalan viselkedés, kevés interakció.	Elfogadó, következetes jelenlét, partneri viszony kezdetei.	Partneri, biztonságos jelenlét, következetes kommunikáció.	Hiteles, érzékeny, ösztönző pedagógiai jelenlét és nyelvhasználat.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Reflektív gondolkodás	Nem képes megfogalmazni gondolatait, nincs önreflexió.	Reflexiója felszínes, önkritika nélkül.	Reflektál, de általános szinten.	Képes önálló értelmezésre, fejlődési szempontok megfogalmazására.	Önreflexiója hiteles, mély, fejlődést támogató irányokat is jelöl.
6. Együttműködés és kommunikáció az óvodapedagógusokkal	Nem működik együtt, nem kezdeményez kapcsolatokat.	Kapcsolatai esetlegesek, nem következetes a jelenléte.	Alapvetően együttműködő, de passzívabb, kevésbé kezdeményező.	Tudatosan kommunikál, figyel, kérdez, beépíti az útmutatást.	Proaktív, érdeklődő, segítőkész, szakmailag partnerként jelenik meg.
7. A gyermekekkel való kapcsolat minősége	Kapcsolatteremtése hiányos vagy inadekvát.	Kapcsolódik, de zárkózott vagy túlságosan irányító.	Elfogadó, törekszik a bizalom kialakítására.	Természetes, figyelmes kapcsolatokat jellemzik.	Kapcsolatai hitelesek, a gyermekek szívesen fordulnak hozzá.
8. Helyzetelemzés, problémaérzékenység	Nem ismeri fel a pedagógiai helyzeteket.	Felismerések felszínesek, értelmezés nélkül.	Törekszik az értelmezésre, de nem mindig pontos.	Felismert helyzetekre pedagógiailag indokolt módon reagál.	Kiemelkedő érzékenységgel és reflektivitással elemzi a pedagógiai szituációkat.
9. Szakmai fejlődés és önreflexió	Nem fogad el visszajelzést, nem reflektál.	Reagál a visszajelzésekre, de nem építi be azokat.	Képes az önreflexióra, de általános szinten marad.	Fejlődését tudatosan nyomon követi, önálló reflexiókat is megfogalmaz.	Reflexiói mélyek, önálló tanulási célokat is kijelöl.

Összegző értékelés- 4. félév (Óvodai gyakorlat IV.)

A negyedik félévben a hallgató az anyanyelvi és mozgásos nevelés pedagógiai lehetőségeivel ismerkedik meg. A gyakorlat során egyre önállóbban vesz részt a gyermekekkel való közvetlen pedagógiai munkában, és fejlődő módszertani tudása mellett megjelenik saját pedagógiai stílusának alakulása is. Az értékelés célja, hogy visszajelzést adjon a hallgató alkalmazás-elemzés szintű teljesítményéről, miközben a szakmai önállóság és reflektív fejlődés támogatása is kiemelt szempont. A Bloom-taxonómia értelmében az alkalmazás, elemzés és kezdődő értékelés szintjei jellemzőek a hallgatói teljesítményre.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Szakmaiság, szaktudás	Nem tudja értelmezni az anyanyelvi és mozgásos tevékenységek pedagógiai szerepét.	Felidéz néhány alapelvet, de nem tudja azokat pedagógiai szituációkhoz kapcsolni.	Részben képes összekapcsolni az elméletet a megfigyelésekkel.	Tudatosan használja az elméleti tudást a tevékenységek céljainak értelmezésére.	Elmélyült, szakszerű ismereteket alkalmaz a megvalósításban és az értékelésben.
2. Tervezés és szervezés	Nem tud eligazodni az anyanyelvi és mozgásos tervezésben.	Külső segítséggel felismeri a tevékenység részeit.	Képes egyszerű foglalkozási terv elkészítésére, de még nem konzekvens.	Önállóan készít tervet, amely illeszkedik a csoporthoz és fejlesztési célokhoz.	Kreatívan és adaptívan tervezi a foglalkozásokat, képes differenciálni.
3. Tanulás támogatása	Nem tud reagálni a gyermekek tevékenységére.	Csak instrukciók alapján tud beavatkozni.	Figyel a gyermekekre és igyekszik segíteni, de még kevésbé rugalmas.	A gyermekek szükségleteire reflektálva segíti a tanulást.	Rugalmasan és érzékenyen segíti a gyermekek egyéni tanulási útját.
4. Személyiség-fejlesztés	Nem képes egyéni szempontokat figyelembe venni.	Törekszik az egyéni különbségek kezelésére, de nem következetes.	Empatikusan reagál, de még keresi a megfelelő eszközöket.	Tudatosan választ fejlesztési stratégiát az egyéni jellemzők alapján.	Differenciált, reflektív nevelői jelenlét jellemzi.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Közösségalkotás	Passzív a közösségi helyzetekben.	Részben követi a pedagógus mintát, de nem tud önállóan belépni.	Részt vesz a közösségi tevékenységek alakításában, elfogadott szereplő.	Jelenlétével aktívan támogatja a csoport normáinak erősítését.	Tudatosan befolyásolja a közösségi működést, vezetői attitűd is meg jelenik.
6. Értékelés	Nem képes visszajelzéseket adni.	Felismeri a visszajelzés szükségességét, de bizonytalan a formában.	Egyszerű visszacsatolásokat alkalmaz, követi a pedagógus mintát.	Tudatos, pozitív, motiváló visszajelzéseket ad.	Önálló, differenciált visszajelzésekkel támogatja a gyermek fejlődését.
7. Környezeti nevelés	Nem építi be a környezeti elemeket a tevékenységbe.	Külső irányítással vesz részt fenntartó tartalmak közvetítésében.	Tudatosan választ környezethez kapcsolódó eszközöket, témákat.	Jelenlétével modelálja a környezettudatosságot.	Tervszerűen és kreatívan alkalmazza a fenntarthatóság pedagógiáját.
8. Kommunikáció	Kommunikációja nem illeszkedik a pedagógiai helyzethez.	Alapvető szabálykövetéssel, de még kevés önreflexióval kapcsolódik.	Korrekt és partneri stílusú, de nem kezdeményező.	Tudatos, jól alkalmazkodó kommunikációs jelenlét.	Értő, vezető kommunikációs attitűddel rendelkezik, megbízható partner.
9. Önreflexió	Nem készít önreflexiót, vagy az nem értelmezhető.	Felszínes megállapításokat tesz, kevésbé konkrétan.	Képes konkrét helyzetekre reflektálni, de általánosít.	Fejlődő önreflexió, amely pedagógiai helyzetekből kiindulva építkezik.	Tudatos önfejlesztési igényt is megfogalmaz, reális önértékelésre képes.

Összegző értékelés- 5. félév (Óvodai gyakorlat V.)

Az ötödik félév középpontjában a környezeti nevelés és a matematikai tartalmak pedagógiai feldolgozása áll. A hallgatónak már képesnek kell lennie a fejlesztési célok tudatos tervezésére, a tanulási helyzetek alakítására, valamint a gyermekek egyéni jellemzőihez illeszkedő nevelői döntések meghozatalára. Az értékelés középpontjában az alkalmazás, elemzés és értékelés szintjei állnak a Bloom-taxonómia szerint, a pedagógiai érzékenység és reflektivitás további erősödésével.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Szakmai-ság, szaktudás	Nem tudja értelmezni a környezeti és matematikai tartalmak pedagógiai jelentőségét.	Részben ismeri a témákhoz kapcsolódó elméleti alapokat, de nem tudja alkalmazni.	Tudatosan használ néhány fogalmat, de nem mindig következetesen.	Szakszerűen értelmezi a fejlesztési célokat és nevelési elveket.	Önállóan, reflektíven és elmélyülten kapcsolja össze az elméletet a gyakorlattal.
2. Tervezés és szervezés	Nem tud logikus felépítésű tervet készíteni.	Részben követi a formai és tartalmi követelményeket, de hiányos.	A terv követhető, de nem minden elemében illeszkedik a gyermekek életkori sajátosságaihoz.	A terv tudatos, differenciálásra törekvő, illeszkedik a nevelési célokhoz.	A tervezés önálló, innovatív, reflektál a pedagógiai hatásokra is.
3. Tanulás támogatása	Nem képes a tanulást segítő interakciók kialakítására.	Külső segítséggel kapcsolódik a tanulási helyzetekhez.	Alapvetően követi a gyermekek reakcióit és igyekszik rájuk reagálni.	Tudatosan irányítja a tanulást, reflektál a gyermekek visszajelzéseire.	Rugalmasan, értő figyelemmel és magas fokú pedagógiai érzékenységgel támogatja a tanulást.
4. Személyiségfejlesztés	Nem képes a gyermekek egyéni jellemzőit beépíteni a munkájába.	Törekszik az egyéni eltérések figyelembevételére, de gyakran általánosít.	Alapvetően empátikus, de még nem tudatos a személyiségfejlesztés.	Pedagógiai döntéseiben megjelenik a személyiségfejlesztés tudatos szándéka.	Fejlesztési céljait differenciáltan és reflektíven valósítja meg.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Közösség- alakítás	Nem vesz részt aktívan a közösségi folyamatokban.	Követi a szabályokat, de nem kezdeményez közösségi helyzeteket.	Jelenléte kiszámítható és támogató, de visszafogott.	Aktívan segíti a közösségi normák kialakulását és megerősítését.	Példamutató jelenlétével közösségformáló szerepet tölt be.
6. Értékelés	Nem képes visszacsatolni a gyermekek fejlődéséről.	Általános megfogalmazásokat használ, konkrétumok nélkül.	Egyszerű helyzeteket értelmezni próbál, de nem tudatos a visszajelzés.	Fejlesztő céllal vizsgál, értelmezi a gyermek reakcióit.	Reflektív, differenciált értékelést alkalmaz, pedagógiai tudatossággal.
7. Környezeti nevelés	Nem jelenik meg nevelési célként a környezeti szemlélet.	Külső ösztönzés hatására kapcsolódik a fenntarthatósági tartalmakhoz.	Tudatosodik benne a környezeti nevelés pedagógiai jelentősége.	Célzott eszközökkel és megfigyelésekkel támogatja a környezeti érzékenyítést.	Hiteles, aktív és élményalapú környezeti nevelőként működik.
8. Kommunikáció	Kommunikációja nehezen követhető, zárkózott.	Igyekszik szakmai normák szerint kapcsolódni, de még nem stabil.	Kommunikációja elfogadható, részben tudatos.	Határozott, partneri, szituációhoz illeszkedő.	Kooperatív, értő, reflektív kommunikációs jelenléttel rendelkezik.
9. Önreflexió	Nem reflektál saját működésére.	Felszínes, következtetlen önreflexió jellemzi.	Törekszik a tapasztalatok értelmezésére, de még nem rendszerezett.	Reális, fejlődésre irányuló önreflexiókat készít.	Magas szintű önértékeléssel dolgozik, önálló fejlődési célokat is megfogalmaz.

Összegző értékelés- 6. félév (Összefüggő óvodai gyakorlat)

A hatodik félév, azaz az összefüggő egyéni szakmai gyakorlat a képzés lezáró eleme, amely során a hallgató a pedagógiai munka teljes spektrumában önállóan vesz részt. Az értékelés a komplex szakmai jelenlétet, a reflektív pedagógiai gondolkodást és az elmélet-gyakorlat összekapcsolásának minőségét vizsgálja. A Bloom-taxonómia alapján a hallgatótól az értékelés és az alkotás szintjén megvalósuló tudásalkalmazás is elvárható, különösen a saját nevelői gyakorlat értelmezése, fejlesztési irányainak kijelölése és a nevelői szerep önálló megformálása terén.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
1. Szakmai-ság, szaktudás	Nem alkalmazza az elméleti ismereteket a gyakorlatban.	Ismeretei hiányosak, döntései nem megalapozottak.	Alapvető elméleti fogalmakat helyesen használ, de még nem reflektív.	Tudatosan és következetesen épít a tanult elméletre.	Magas szinten, integrált módon alkalmazza az elméletet a nevelői gyakorlatban.
2. Tervezés és szervezés	Nem képes önálló pedagógiai tervezésre.	Tervei sablonosak, nehezen illeszkednek a helyzethez.	Képes követhető, életkornak megfelelő tervezésre.	Tervezése tudatos, reflektív, illeszkedik a csoporthoz és célokhoz.	Komplex nevelési folyamatokat önállóan és rugalmasan szervez, reflektív módon.
3. Tanulás támogatása	Nem képes tanulási helyzetek irányítására.	Segítséggel kapcsolódik a tanulást támogató interakciókhoz.	Alapvetően képes támogatni a gyermekek tanulását.	Tudatosan szervez tanulástámogató helyzeteket, figyelembe véve a gyermeki aktivitást.	Kreatívan, adaptívan, önállóan és differenciáltan támogatja a gyermekek tanulását.
4. Személyiségfejlesztés	Nem ismeri fel a gyermekek egyéni jellemzőit.	Törekszik rá, de nem tudja azt következetesen beépíteni.	Érzékenyen reagál, de még bizonytalan a módszerekben.	Fejlesztési céljai illeszkednek a gyermek személyiségéhez.	Személyre szabott nevelési stratégiákat tudatosan alkalmaz.

Értékelési szempont	1 Súlyosan hiányos	2 Hiányos	3 Részben megfelelő	4 Megfelelő	5 Kiváló
5. Közösség- alakítás	Nem tudja támogatni a gyermekcsoport működését.	Követi a szabályokat, de nem tud önállóan közösségi helyzetet alakítani.	Részt vesz és segíti a közösségi normák gyakorlását.	Tudatos jelenléttel formálja a közösségi működést.	Aktív, modelladó, csoportdinamikára érzékenyen reagáló nevelői attitűd jellemzi.
6. Értékelés	Nem reflektál a gyermekek fejlődésére.	Csak általános megfigyeléseket fogalmaz meg.	Törekszik a konkrét, pedagógiaileg értelmezhető visszajelzésekre.	Fejlődési irányokat értelmez és kommunikál.	Reflektív értékelési gyakorlatot alkalmaz, fejlesztési célokat is kijelöl.
7. Környezeti nevelés	Nem jelenik meg tudatosan a gyakorlatában.	Részben felismeri, de nem tudja pedagógiaileg megfogalmazni.	Tudatosodik benne a fenntarthatóság pedagógiai szerepe.	Jelenlétében a környezeti érzékenyítés közvetkező és hiteles.	Nevelői szerepe összefonódik a környezeti neveléssel, példaértékű.
8. Kommunikáció	Kommunikációja következetlen, kevésbé szakszerű.	Alapvetően korrekt, de nem reflektív.	Kommunikációja tudatosan felépített, de még bizonytalan.	Szakmailag koherens, helyzethez igazított.	Professzionális szintű, reflektív, partneri és támogató kommunikáció.
9. Önreflexió	Nem tudatosítja saját működését.	Reflexiója szűkszavú, általános.	Törekszik az önreflexióra, de még nem konzekvens.	Építő és fejlődésorientált reflexiót készít.	Önreflexiója mély, elemző, és szakmai identitásának része.

3. melléklet Értékelőalapok - Tanító alapképzési szak

3.1 melléklet Értékelési útmutató tervezetekhez

	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	Nagyon gyenge
<i>Életkori sajátosságok és csoportprofil figyelembevétele</i>	Kimagasló pedagógiai érzék az életkori jellemzőkhöz, csoport megismert szükségleteihez való igazodásban	Jó életkori érzékenység, igazodik a gyermekekhez	Általános megfelelés, az életkori jellemzőket és a csoportprofil helytállóan mutatja be, de néhol pontatlan az illesztés	Némi alkalmazkodás látható, de nem elég tudatos	A tanórai feladatok, módszerek és munkaformák nem illeszkednek az adott korosztályhoz, tanulócsoporthoz
<i>A tananyaghoz kapcsolódó szaktudományos háttér elemzése és alkalmazása a tervezés során</i>	Kiemelkedően állítja össze a szaktudományos hátteret és magasan fókuszáltan illeszti be a tervezett tanóra menetébe kimagasló, tudatos pedagógiai szelektálás után.	Jó érzékkel gyűjti egybe a szaktudományos sarokpontokat, azokat szelektálás után felhasználja tervezése során.	Általános háttérismeretek összeállítása, a tanóraba illesztés néhol pontatlan.	A szaktudományos háttér csak részben illeszkedik a tanóra anyagához, vagy a tanóra menetébe illesztés részleges.	Hiányzik a szaktudományos háttérelmézés, vagy nincs a tanóra menetébe illesztve.
<i>A tanulói megelőző tapasztalat, tudás és a tervezett oktatási-nevelési</i>	Kiemelkedő koherencia, a megelőző ismeretek profeszionális feltárása és a tervezés során	Tudatos összefüggések keresése, a tervezésben helyes felhasználás.	A megelőző ismeretek helyes feltárása, de nem mindig következetes a	A megelőző ismeretek feltárása hiányos, és/vagy részlegesen épít rájuk a hallgató.	A megelőző ismeretek feltárása hiányzik, és/vagy ettől

	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	Nagyon gyenge
<i>feladatok koherenciája</i>	erre tudatos didaktikai építkezés.		rájuk való építkezés a tervezés során.		függetlenül tervez a hallgató.
<i>Ismeretszintetizálás lehetőségei</i>	A hallgató maximális tudatossággal használja ki a tantárgyi, kerettantervi kapcsolódásokat, hozzáadott pedagógiai értéket hozva létre.	A hallgató helyesen tárja fel a tantárgyi, kerettantervi kapcsolódásokat, tartalmi szinten be is építi tervezésébe.	A hallgató ismeri a tantárgyi, kerettantervi kapcsolódásokat, formai szinten be is építi tervezésébe.	A hallgató említi a tantárgyi, kerettantervi kapcsolódásokat, de a tervezés során csak részben, vagy következtetetlenül építi be.	A hallgató nem (vagy hiányosan) említi tantárgyi, kerettantervi kapcsolódásokat, és/vagy nem építi be azokat tervezésébe.
<i>Cél-feladat-eszköz összhangja és szakmai megfelelősége</i>	Kiemelkedő koherencia, világos és megalapozott rendszerben.	Átgondolt és szakmailag helyes összekapcsolás.	A kapcsolat jellemzően megvan, de nem mindig következetes	Részleges összhang, de több logikai vagy szakmai hiba is van	Nem világos a cél, nincs kapcsolat a feladatokkal vagy az eszközökkel
<i>Tanulási és fejlődési folyamat tudatos értelmezése</i>	A tanulás komplex, fejlődési útvonalat mutató értelmezésben jelenik meg	Látható a célzott pedagógiai fejlesztési szándék	Vannak utalások, de nem teljesen reflektált	Csak formálisan jelenik meg a fejlődés	Nem derül ki, mi fejlődhet a gyermekekben
<i>A pedagógusjelölt kérdéskultúrája</i>	A megfogalmazott kérdések, utasítások kiemelkedően	A megfogalmazott kérdések, utasítások szakszerűek, a	A megfogalmazott kérdések, utasítások nem minden	A kérdések, utasítások megfogalmazásukban	A kérdéseket, utasításokat

	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	Nagyon gyenge
	szakszerűek, előremutatóak, a tanulási folyamatot kiemagaslóan támogatják.	tanulási folyamat-hoz illeszkedők.	esetben illeszkednek a tanulási folyamathoz.	pontatlanok, nem a pedagógiai helyzethez igazítottak.	nem tervezi meg a hallgató.
<i>A pedagógiai kommunikáció minősége (gyermeki és szaknyelv összehangolása)</i>	Kiemelkedően érzékeny, empátikus, hiteles kommunikációs stílus	Kiegyensúlyozott, gyermekhez illő nyelvhasználat	Részben gyermekközpontú, de kevéssé hiteles	Egysíkú vagy nehezen érthető kommunikáció	Nem életkornak megfelelő vagy túlságosan szakmai nyelvezet
<i>Szaktudományi eszköztár alkalmazása</i>	Változatos, rugalmas, célzott módszertani megoldások	Tudatos és releváns eszközhasználat	Megfelelő, de nem mindig illeszkedő eszközök	Kevésbé tudatos, szűkös módszertani választék	Hiányos, téves vagy mechanikus eszközhasználat
<i>Motiváció megtervezése és alternatívái</i>	Inspiráló, több alternatívát kínál, érzékeny motivációs terv	Tudatosan választott, illeszkedő motiváció	Megfelelő, de kissé egysíkú	Formális vagy hatástalan motiváció	Nincs motivációs rész
<i>Differenciálás és egyéni szükségletek kezelése</i>	Tudatosan és konkrétan épít a gyermeki különbségekre, differenciált	Jól látható érzékenység a gyermekek eltérő szükségleteire	Általános utalások, de kevéssé gyakorlati	Minimálisan próbál alkalmazkodni	Teljesen homogén szemlélet, figyelmen kívül

	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	Nagyon gyenge
	pedagógiai megoldásokkal.				hagyja a különbségeket
<i>Interakciók és együttműködés támogatása</i>	A társas tanulásra, kooperációra épülő, tudatosan tervezett dinamika	Tudatosan szervezi az interakciós lehetőségeket	Részben támogatja a társas helyzeteket	Elvileg lehetséges, de nem célzott	A gyermekek közötti kapcsolatok nincsenek megtervezve
<i>A tanóra felépítése, logikai és didaktikai koherenciája</i>	Kiemelkedően építő, gyermekközpon-tú és didaktikai-lag is tudatos struk-túra	Jól tagolt, fejlődő logikájú felépítés	Átlátható, de kissé egysíkú vagy elnagyolt	A szerkezet alapjai-ban rendben van, de hiányzik a didak-tikai tudatosság	A tevékenység szerkezete zava-ros vagy követ-hetetlen
<i>Időkezelés tudatos-sága és realitása</i>	Különösen érzé-keny, rugalmas és jól tervezett időke-zelés	Reális, gyermekek-hez igazított időterv	Alapvetően megfe-lelő, de feszes vagy lazán hagyott	Elvileg követhető, de nem veszi figye-lembe a gyermeki tempót	Az időbeosztás irreális vagy nem létezik
<i>Eszközválasztás célszerűsége</i>	Kiválóan illesztett, kreatív, pedagógiai-lag is releváns esz-kőztár	Tudatos és jól indo-kolt eszközválasz-tás	Alapvetően jó, de lehetne céltudato-sabb	Részben megfelelő, de nem indokolt vagy nem praktikus	Az eszköz nem il-leszkedik sem a célhoz és/vagy a korosztályhoz
<i>Gyermei önállós-ág és kreativitás lehetősége</i>	A tevékenység lé-nyege a gyermeki kezdeményezés,	Kifejezetten támo-gatja az önálló	Általánosan adott a tér, de nem kiemelt	Csak egyetlen pon-ton van lehetőség	A gyermekek tel-jesen passzív szereplők

	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	Nagyon gyenge
	alkotás és felfedezés támogatása	gondolkodást és kreatív cselekvést		egyéni megnyilvánulásra	
<i>Befogadó és reflektív pedagógiai szemlélet</i>	A befogadás pedagógiai hitvallásként szövi át a tevékenység egészét	Tudatos, reflektált befogadó szemlélet	Érzékelhető a nyitottság, de nem válik pedagógiai gyakorlattá	Csak utalás szintjén jelenik meg	Nincs jele inkluzív vagy elfogadó szándéknak
<i>Rugalmasság, alternatív utak, előre-látás</i>	Reflexív, adaptív gondolkodásmód jelenik meg a teljes tervben	Jól átgondolt alternatívák, gyermekre reagáló tervezés	Egy-két területen van rugalmasság	Minimálisan számol módosítási lehetőséggel	Semmilyen váratlan helyzetre nincs felkészülve
<i>Önálló gondolkodás és reflektív tervezői attitűd</i>	Egyedi, reflektált, átgondolt és hiteles pedagógiai tervezés	Megjelenik a hallgató saját pedagógiai gondolkodása	Vannak önálló elemek, de még nem koherens tervezői stílus	Erősen sablonos, kevésbé tükrözi a hallgató saját gondolkodását	Másolt, mechanikus, ötlettelen terv

3.2 melléklet Értékelési útmutató pedagógiai naplóhoz

	Kiváló	Jó	Közepes	Gyenge	Súlyosan hiányos
<i>Kitöltöttség aránya és arányossága</i>	Minden kötelező és opcionális rész gondosan kitöltve, példás részletességgel.	Minden rész kitöltött, néhány formai hiányosság előfordul.	A legtöbb rész kitöltve, de néhány rész tartalmilag gyenge vagy sablonos.	Jelentős hiányosságok, több fejezet részben vagy üresen maradt.	A napló súlyosan hiányos, több kötelező rész kimaradt.
<i>Nyelvhelyesség</i>	A napló nyelvtani hibáktól mentes, és magas szintű nyelvhasználatról tanúsít.	Néhány elírás vagy kisebb hiba előfordul, de alapvetően igényes.	Kevésbé zavaró hibák, de gyakori nyelvi pontatlanság	Több nyelvtani és helyesírási hiba zavarja az érthetőséget	Súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibák jellemzik.
<i>Formázás és áttekinthetőség</i>	Egységes, igényes megjelenés, adatvédelemre is ügyel.	Jól strukturált, világos tagolás, némi formai hiányossággal	Áttekinthető, de nem egységes; néhány formai hiba.	Csak minimális struktúra figyelhető meg, több rész nehezen követhető.	Nehezen olvasható, rendezetlen, hiányoznak a tagolások.
<i>Szakmai relevancia</i>	Kiemelkedően fókuszált, minden megfigyelés a szakmai célokat szolgálja.	A tartalom egyértelműen kapcsolódik a gyakorlat szakterületeihez.	Megfelel az elvárásoknak, de lehetne célzottabb.	Csak részben tükrözi a gyakorlat fókuszát, felszínes.	A tartalom alig kapcsolódik a gyakorlat céljaihoz.

	Kiváló	Jó	Közepes	Gyenge	Súlyosan hiányos
<i>Szakmai nyelv alkalmazása</i>	Magabiztos, kontextusba illesztett szaknyelv, kimagasló színvonalon.	Szakszerű, következetes nyelvhasználat, jól érthető	Megfelelő terminológia, néhány pontatlanság előfordul.	Kevés és pontatlan szakkifejezés, túl általános megfogalmazás.	Nem alkalmaz (vagy hibásan alkalmaz) szakkifejezéseket, laikus nyelvezet jellemző.
<i>Feldolgozás mélysége</i>	Mély, strukturált, összetett elemzések, több nézőpontból.	Részletes, elemző, következtetésekkel teli megfogalmazás	Mutat némi elméleti megértést, de hiányzik a mélység a gyakorlati tapasztalatokhoz való kapcsolásban.	Néhány megfigyelés már elemzésre törekszik, de hiányos.	Csak felszínes leírásokat tartalmaz.
<i>Önállóság</i>	Egyéni stílus, friss meglátások, önálló gondolkodás.	Saját nézőpont világosan megjelenik, releváns példákkal.	Saját tapasztalatok és gondolatok észlelhetők, de kevéssé kifejtettek.	Kevés egyéni gondolat, gyakran kliés megfogalmazás.	Erősen sablonos, másolásgyanús elemek is megjelenhetnek.
<i>Reflektivitás</i>	Mély önreflexió, hiteles önismereti elemekkel.	Rendszeresen vizsgáztató, önkritikus gondolatokkal kísért.	Szórványosan és felszínesen jelenik meg az önreflexió.	Minimális önreflexió, formális jellegű	Nincs jelen, csak eseményleírások szerepelnek.

	Kiváló	Jó	Közepes	Gyenge	Súlyosan hiányos
<i>Elméleti kapcsolódás</i>	Példás elméleti megalapozás, összekapcsolás és alkalmazás.	Tudatos kapcsolódás a tanult elméletekhez, alkalmazás szinten.	Megfelelő szintű elméleti integráció.	Elméleti hivatkozás megjelenik, de nem kapcsolódik szorosan.	Nem utal elméleti háttérre, nincs kapcsolódás.

4. melléklet Gyakorlatvezetői fókuszlapok

2. félév

Gyakorlatvezetői fókuszlap az értékeléshez

Óvodai gyakorlat II. - Játék

Ez a segédanyag a gyakorlatvezető értékelői fókuszát támogatja. Nem ismétli a képzés elméleti tartalmait, hanem az értékelés során felmerülő megfigyelési szempontokra, kérdésekre és megfogalmazható értékelő mondatokra koncentrálnak.

1. Szakmaiság

Gyakorlatvezetői fókusz - Alapvető játékpedagógiai fogalmak megjelenése - A tevékenység választásának indoklása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.): Miért ezt a játékot választotta? - Milyen életkori sajátosságra épített?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató fogalomhasználata pontatlan, a választott tevékenység pedagógiai indoklása nem volt felismerhető.
- 2:** A szakmai fogalmak megjelennek, de használatuk bizonytalan, az indoklás felszínes vagy nem következetes.
- 3:** Az alapvető játékpedagógiai fogalmak felismerhetők, de alkalmazásuk még nem minden esetben tudatos.
- 4:** A hallgató helyesen használ alapfogalmakat, és egyszerű pedagógiai indoklással támasztja alá döntéseit.
- 5:** A választott tevékenységet tudatos elméleti indoklással vezeti be, fogalomhasználata következetes és életkorspecifikus.

2. Tervezés

Gyakorlatvezetői fókusz - A tervezet tagoltsága és követhetősége - A cél - tartalom kapcsolat és az időkeretek realitása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.): Mi volt a tevékenység fő célja? Melyik részt érezte túl hosszúnak vagy rövidnek?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tervezet rendezetlen volt, a tevékenység célja és menete nem volt egyértelmű.
- 2:** A tervezet tartalmazta az alapvető elemeket, de azok kapcsolata nem volt logikus, az időtervezés irreálisnak bizonyult.
- 3:** A tervezet alapstruktúrája felismerhető volt, de egyes részek aránytalanok vagy kidolgozatlanok maradtak.
- 4:** A tervezet tagolt és követhető volt, a cél - tartalom kapcsolat többnyire világosan megjelent.
- 5:** A tervezet átlátható, jól szervezett és életkorspecifikus volt, az időkeretek reálisan támogatták a megvalósítást.

3. Tanulás támogatása

Gyakorlatvezetői fókusz - A gyermekek bevonódása - Reagálás a gyermekek jelzéseire

Kérdések a hallgatóhoz (pl.): Mikor voltak a gyermekek a legaktívabbak? Mit változtatna legközelebb?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A gyermekek passzívak maradtak, a hallgató nem tudta hatékonyan vezetni a tevékenységet.
- 2:** A hallgató részben támogatta a bevonódást, de a gyermekek csak korlátozottan kapcsolódtak be.
- 3:** A tervezett játék megvalósult, a gyermekek egy része aktívan részt vett a tevékenységben.
- 4:** A hallgató több gyermeket bevont, és a tevékenység során rugalmasan reagált a gyermekek jelzéseire.

5: A gyermekek motiváltak voltak, a hallgató érzékenyen támogatta aktivitásukat és önállóságukat.

4. Differenciálás

Gyakorlatvezetői fókusz - Egyéni különbségek észlelése - Egyszerű támogatási formák

Kérdések a hallgatóhoz (pl.): Kiknek volt könnyű, kiknek nehezebb a feladat? Hogyan segített annak, aki elakadt?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tevékenység nem kapcsolódott a gyermekek eltérő szükségleteihez.
- 2:** A hallgató felismerte a különbségeket, de nem tudott érdemben reagálni rájuk.
- 3:** Általános törekvés megjelent a differenciálásra, de a támogatás még nem volt célzott.
- 4:** A hallgató egyszerű, de következetes módon reagált az eltérő szükségletekre.
- 5:** Több gyermek eltérő igényeire is tudatosan és adekvát módon reagált.

5. Nevelői attitűd és közösség

Gyakorlatvezetői fókusz - Kapcsolatteremtés a csoporttal - Elfogadó, nyugodt jelenlét

Kérdések a hallgatóhoz (pl.): Hogyan élte meg a csoporttal való kapcsolatot? Mely helyzetekben volt bizonytalan?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató bizonytalan volt, nem tudott kapcsolatot teremteni a gyermekekkel.
- 2:** Törekedett a kapcsolatteremtésre, de nevelői jelenléte még erőtlennek bizonyult.
- 3:** Elfogadó attitűddel volt jelen, de nevelői magatartása még nem volt következetes.
- 4:** Nyugodt, hiteles jelenléttel támogatta a csoport működését.

5: Stabil, érzékeny nevelői attitűdje biztonságot adott a gyermekek számára.

6. Folyamatos értékelés és önreflexió

Gyakorlatvezetői fókusz - Saját működésre való visszatekintés - Egyszerű tanulságok megfogalmazása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.): Mi sikerült a legjobban? Mit csinálna másképp legközelebb?

Értékelési szintek - mintamondatok

1: A hallgató nem reflektált saját tevékenységére.

2: Önreflexiója általános megjegyzésekre korlátozódott.

3: Saját tapasztalatait megfogalmazta, de következtetései még felszínesek voltak.

4: Világos önreflexiót adott, és egyszerű fejlődési irányokat jelölt ki.

5: Tudatosan értékelte saját munkáját, és előremutató fejlődési szándékot fogalmazott meg.

Példa övid összegző mintaszövegre (2. félév)

A hallgató tervezete tagolt és követhető volt, a tevékenység megvalósítása során törekedett a gyermekek bevonására. Alapvető szakmai fogalmakat használt, döntéseit egyszerű indoklással támasztotta alá. Nevelői jelenléte elfogadó, együttműködő volt, önreflexiójában képes volt megfogalmazni saját erősségeit és fejlesztendő területeit. Munkája jó alapot teremt a következő félév további fejlődéséhez.

3. félév

Gyakorlatvezetői fókuszlap az értékeléshez

Óvodai gyakorlat III. - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc; Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Ez a segédanyag a gyakorlatvezető **értékelői fókuszát** támogatja a 3. félév során. Szerkezete és nyelvezete teljes mértékben megegyezik a 2. félév fókuszlapjával, a hangsúly azonban már a **tudatosabb pedagógiai indoklásokon, az ok - okozati gondolkodás megjelenésén és a következetesebb megvalósításon** van.

1. Szakmaiság

Gyakorlatvezetői fókusz - Pedagógiai és módszertani döntések indoklása - Tartalom és módszer összekapcsolása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Miért ezt a módszert választotta ehhez a tartalomhoz? - Hogyan kapcsolódik ez a gyermekek fejlődési szükségleteihez?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató szakmai indoklása hiányos vagy nem releváns, döntései mögött nem volt felismerhető pedagógiai megfontolás.
- 2:** A szakmai indoklás megjelenik, de felszínes, a tartalom és a módszer kapcsolata nem mindig világos.
- 3:** A hallgató egyszerű szakmai indoklást ad, a módszerválasztás és a tartalom kapcsolata többnyire felismerhető.
- 4:** A hallgató tudatosan kapcsolja össze a tartalmat és a módszert, döntéseit világos pedagógiai indoklással támasztja alá.
- 5:** A hallgató következetes, megalapozott szakmai gondolkodást mutat, indoklásai összhangban vannak a gyermekek szükségleteivel.

2. Tervezés

Gyakorlatvezetői fókuszt - Cél - tartalom kapcsolat tudatossága - A tevékenység logikus felépítése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan szolgálta a választott tartalom a kitűzött célt? - Mely pontokon volt szükség módosításra a megvalósítás során?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tervezet nem tükrözte a pedagógiai célt, a tevékenység felépítése esetleges volt.
- 2:** A cél és a tartalom megjelenik, de kapcsolatuk nem következetes.
- 3:** A cél - tartalom kapcsolat többnyire felismerhető, a tervezet alapvetően követhető.
- 4:** A tervezet tudatosan épít a cél - tartalom összhangjára, a tevékenység felépítése logikus.
- 5:** A tervezés átgondolt, következetes, a cél - tartalom kapcsolat világosan és végig érvényesül.

3. Tanulás támogatása

Gyakorlatvezetői fókuszt - Figyelemirányítás - Reagálás a gyermekek megnyilvánulásaira

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan irányította a gyermekek figyelmét? - Milyen gyermeki jelzésekre reagált tudatosan?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem tudta fenntartani a gyermekek figyelmét, reakcióikra nem adott választ.
- 2:** A figyelemirányítás részben sikerült, de a reagálás gyakran késedelmes vagy bizonytalan volt.
- 3:** A hallgató alapvetően képes volt irányítani a figyelmet, és reagált a gyermekek jelzéseire.
- 4:** Tudatos figyelemirányítással és rugalmas reagálással támogatta a tanulási folyamatot.

5: A hallgató érzékenyen, következetesen reagált a gyermekek megnyilvánulásaira, ezzel aktívan támogatta tanulásukat.

4. Differenciálás

Gyakorlatvezetői fókusz - Egyszerű, adekvát támogatás - A gyermekek eltérő működéséhez való alkalmazkodás

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Miben különbözött a gyermekek bevonódása?
- Hogyan alkalmazkodott ezekhez a különbségekhez?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem vette figyelembe a gyermekek közötti különbségeket.
- 2:** Felismerte a különbségeket, de támogatása nem volt adekvát.
- 3:** Egyszerű, helyzethez illeszkedő támogatást nyújtott az eltérő szükségletekhez.
- 4:** Tudatosan alkalmazkodott a gyermekek eltérő működéséhez.
- 5:** Következetesen és érzékenyen támogatta a különböző igényű gyermekeket.

5. Nevelői attitűd és közösség

Gyakorlatvezetői fókusz - Következetesebb nevelői jelenlét - Csoporthelyzetek tudatos kezelése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen helyzetekben érezte magát magabiztosnak? - Hogyan reagált közösségi konfliktusokra?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A nevelői jelenlét bizonytalan volt, a csoporthelyzetek kezelése nehézséget okozott.
- 2:** Törekedett a következetességre, de fellépése még nem volt stabil.
- 3:** Elfogadható, együttműködő nevelői jelenlétet mutatott.
- 4:** Következetes, nyugodt attitűddel kezelte a csoporthelyzeteket.
- 5:** Tudatos, hiteles nevelői jelenléte pozitívan hatott a csoport működésére.

6. Folyamatos értékelés és önreflexió

Gyakorlatvezetői fókusz - Ok - okozati összefüggések felismerése - Saját működés értelmezése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Miért úgy reagált, ahogy? - Milyen hatását látta ennek a gyermekeknél?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem tudta értelmezni saját döntéseit és azok hatását.
- 2:** Felismerte az eseményeket, de az ok - okozati összefüggések nem jelentek meg.
- 3:** Egyszerű ok - okozati összefüggéseket fogalmazott meg saját működésével kapcsolatban.
- 4:** Tudatosan elemezte döntéseit és azok hatását a gyermekekre.
- 5:** Reflektív gondolkodással, világos következtetéseket levonva értékelte saját pedagógiai működését.

Példa rövid összegző mintaszövegre (3. félév)

A hallgató pedagógiai döntéseit több esetben tudatos szakmai indoklással támasztotta alá. Tervezése alapvetően a cél - tartalom kapcsolat mentén épült fel, a megvalósítás során figyelembe vette a gyermekek jelzéseit. Nevelői jelenléte stabilabbá vált, önreflexiójában egyszerű ok - okozati összefüggéseket fogalmazott meg. Munkája a tudatosabb pedagógiai működés irányába mutat.

4. félév

Gyakorlatvezetői fókuszlap az értékeléshez

Óvodai gyakorlat IV. - Verselés, mesélés; Mozgás

Ez a segédanyag a gyakorlatvezető **értékelői fókuszát** támogatja a 4. félév során. Szerkezete és nyelvezete megegyezik a 2 - 3. félév fókuszlapjaival, ugyanakkor ebben a félévben már a **tevékenységek belső logikája, dramaturgiája, tempókezelése**, valamint az **elemző jellegű reflexió** kerül előtérbe.

1. Szakmaiság

Gyakorlatvezetői fókusz - Komplexebb szakmai magyarázatok megjelenése - A pedagógiai döntések több szempontú indoklása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen szakmai megfontolások alapján építette fel a tevékenységet? - Mely gyermekjellemzőket vette figyelembe a döntései során?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató szakmai indoklásai hiányosak vagy nem relevánsak, a döntések mögötti pedagógiai megfontolások nem voltak felismerhetők.
- 2:** A szakmai magyarázatok megjelennek, de többnyire felszínesek, egy-egy szempontot ragadnak meg.
- 3:** A hallgató egyszerű, de több elemre kiterjedő szakmai magyarázatot ad döntéseire.
- 4:** A hallgató pedagógiai döntéseit több szempontból indokolja, szakmai gondolkodása követhető.
- 5:** A hallgató komplex, koherens szakmai magyarázatokat fogalmaz meg, döntései tudatos pedagógiai szemléletet tükröznek.

2. Tervezés

Gyakorlatvezetői fókusz - A tevékenység belső íve és dramaturgiája - Időarányok és tempó tudatos kezelése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan építette fel a tevékenység kezdetét, csúcspontját és lezárását? - Mely részeknél volt szükség tempóváltásra?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tevékenység felépítése esetleges volt, a dramaturgiai ív nem volt felismerhető.
- 2:** A tevékenység szerkezete részben kirajzolódott, de az időarányok nem támogatták a megvalósítást.
- 3:** A tevékenység alapvető dramaturgiája felismerhető volt, a tempókezelés azonban még bizonytalan.
- 4:** A hallgató tudatosan alakította a tevékenység belső ívét és az időarányokat.
- 5:** A tevékenység felépítése átgondolt, dramaturgiája és tempókezelése jól szolgálta a gyermekek bevonódását.

3. Tanulás támogatása

Gyakorlatvezetői fókusz - A tanulási folyamat fenntartása - Dinamikus vezetés és alkalmazkodás

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan reagált, amikor csökkent a gyermekek figyelme? - Milyen eszközökkel tartotta fenn az aktivitást?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem tudta fenntartani a tanulási folyamatot, a gyermekek figyelme szétesett.
- 2:** Törekedett az aktivitás fenntartására, de reagálása gyakran késedelmes volt.
- 3:** A tanulási folyamat alapvetően működött, a hallgató időnként alkalmazkodott a gyermekek jelzéseire.
- 4:** Dinamikus vezetéssel és rugalmas reagálással támogatta a tanulási folyamatot.
- 5:** A hallgató tudatosan irányította a tanulási folyamatot, érzékenyen alkalmazkodva a csoport működéséhez.

4. Differenciálás

Gyakorlatvezetői fókus - Többféle gyermekre szabott megoldás - A támogatás tudatos variálása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen módon alkalmazkodott az eltérő tempóhoz? - Hogyan változtatta meg a támogatást a gyermekek reakciói alapján?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1: A hallgató nem alkalmazkodott a gyermekek eltérő szükségleteihez.
- 2: Felismerte a különbségeket, de megoldásai nem voltak célzottak.
- 3: Többféle, de még egyszerű differenciálási megoldást alkalmazott.
- 4: Tudatosan variálta a támogatási formákat a gyermekek igényeihez igazodva.
- 5: Több szempontot mérlegelve, rugalmasan és következetesen differenciált.

5. Nevelői attitűd és közösség

Gyakorlatvezetői fókus - Tudatos, helyzethez illeszkedő nevelői attitűd - Közösségi helyzetek kezelése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan alakította viselkedését a különböző helyzetekben? - Milyen eszközökkel segítette a csoport együttműködését?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1: A nevelői attitűd bizonytalan volt, a közösségi helyzetek kezelése nehézséget okozott.
- 2: Törekedett a helyzethez illeszkedő reagálásra, de viselkedése nem volt következetes.
- 3: Alapvetően megfelelő attitűddel kezelte a közösségi helyzeteket.
- 4: Tudatosan, a helyzethez illeszkedően irányította a közösségi folyamatokat.
- 5: Nevelői attitűdje következetes, hiteles volt, pozitívan hatott a közösség alakulására.

6. Folyamatos értékelés és önreflexió

Gyakorlatvezetői fókusz - Elemző megközelítés megjelenése - Saját pedagógiai működés több szempontú értelmezése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Miért volt hatékony vagy kevésbé hatékony az adott megoldás? - Milyen összefüggéseket lát saját döntései és a gyermekek reakciói között?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató reflexiója leíró jellegű maradt, elemzés nem jelent meg.
- 2:** Megjelentek értelmező elemek, de azok még nem voltak összefüggőek.
- 3:** A hallgató képes volt elemezni saját működését egy-egy szempont mentén.
- 4:** Több szempontot figyelembe véve elemezte pedagógiai döntéseit.
- 5:** Elemző, reflektív gondolkodással értelmezte saját pedagógiai működését.

Példa rövid összegző mintaszövegre (4. félév)

A hallgató tevékenységét tudatos pedagógiai megfontolások vezérelték. A tervezésben és a megvalósításban is megjelent a dramaturgiai ív és a tempókezelés szándéka. A tanulási folyamatot dinamikusan vezette, differenciálási megoldásai egyre tudatosabbá váltak. Önreflexiójában elemző módon értelmezte saját döntéseit, ami a szakmai fejlődés következő szintjét jelzi.

5. félév

Gyakorlatvezetői fókuszlap az értékeléshez

Óvodai gyakorlat V. - A külső világ tevékeny megismerése környezeti és matematikai tartalommal

Ez a segédanyag a gyakorlatvezető **értékelői fókuszát** támogatja az 5. félév során. Felépítése és nyelvezete megegyezik az előző félévek fókuszlapjaival, ebben a szakaszban azonban a hangsúly a **felfedezésre épülő tanulási folyamatok (exploráció), a tudatos kérdezéstechnikák**, valamint az **összetettebb pedagógiai döntések** megjelenésén van.

1. Szakmaiság

Gyakorlatvezetői fókusz - Pedagógiai jelenségek magyarázata, ok - okozati összefüggések feltárása - Elméleti ismeretek tudatos alkalmazása a gyakorlatban

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Miért ezt a megoldást tartotta megfelelőnek ebben a helyzetben? - Milyen pedagógiai hatást várt a választott megoldástól?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató szakmai magyarázatai hiányosak, a pedagógiai jelenségek értelmezése nem volt felismerhető.
- 2:** A szakmai indoklások megjelennek, de nem mutatnak világos ok - okozati összefüggéseket.
- 3:** A hallgató képes egyszerű pedagógiai jelenségmagyarázatra, indoklásai többnyire követhetők.
- 4:** Tudatosan értelmezi a pedagógiai helyzeteket, és döntéseit ok - okozati összefüggések mentén indokolja.
- 5:** A hallgató komplex pedagógiai gondolkodást mutat, jelenségmagyarázatai átgondoltak és szakmailag megalapozottak.

2. Tervezés

Gyakorlatvezetői fókusz - Az exploráció lépéseinek tudatos megtervezése - Nyitott, rugalmas tanulási folyamat kialakítása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan építette fel a felfedezés folyamatát? - Milyen alternatívákkal számolt a tervezés során?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tervezés nem támogatta a felfedezésen alapuló tanulást, a tevékenység irányítatlan maradt.
- 2:** Megjelent a felfedezés szándéka, de a tervezés nem volt kellően átgondolt.
- 3:** Az exploráció lépései felismerhetők voltak, de a folyamat még nem volt következetes.
- 4:** A hallgató tudatosan tervezte meg a felfedezés lépéseit, rugalmasan alkalmazkodva a gyermekek reakcióihoz.
- 5:** A tervezés komplex, több lehetséges kimenetellel számolt, és hatékonyan támogatta a tanulási folyamatot.

3. Tanulás támogatása

Gyakorlatvezetői fókusz - Kérdezéstechnika tudatos alkalmazása - Problémahelyzetek teremtése és kezelése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen kérdésekkel ösztönözte a gyermekek gondolkodását? - Hogyan reagált a váratlan megoldásokra?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató kevésbé támogatta a gyermekek gondolkodását, kérdései irányítatlanok voltak.
- 2:** Kérdései megjelentek, de inkább zárt jellegűek voltak, a problémahelyzetek nem bontakoztak ki.
- 3:** Alkalmazott nyitott kérdéseket, a gyermekek gondolkodása részben aktivizálódott.
- 4:** Tudatos kérdezéstechnikával és problémaszituációkkal támogatta az önálló gondolkodást.

5: Magas szinten facilitálta a tanulást, kérdései a gyermekek önálló felfedezését segítették.

4. Differenciálás

Gyakorlatvezetői fókusz - Tempó- és érdeklődésalapú differenciálás - A támogatás egyéni szükségletekhez igazítása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan alkalmazkodott az eltérő tempóhoz? - Milyen módon vette figyelembe a gyermekek érdeklődését?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tevékenység nem vette figyelembe az egyéni különbségeket.
- 2:** Felismerte az eltérő igényeket, de a támogatás nem volt célzott.
- 3:** Egyszerű, de adekvát differenciálási megoldásokat alkalmazott.
- 4:** Tudatosan alakította a támogatást a gyermekek tempójához és érdeklődéséhez.
- 5:** Finoman hangolt, személyre szabott differenciálást valósított meg.

5. Nevelői attitűd és közösség

Gyakorlatvezetői fókusz - Hiteles, reflektív pedagógiai jelenlét - Együttműködésre épülő közösségi helyzetek

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan támogatta a gyermekek együttműködését? - Milyen módon reagált a közösségi folyamatokra?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** Nevelői jelenléte bizonytalan volt, a közösségi helyzetek kezelése nehézséget okozott.
- 2:** Törekedett az együttműködés támogatására, de jelenléte még nem volt következetes.
- 3:** Hiteles, együttműködő attitűddel vett részt a csoport életében.
- 4:** Tudatos, reflektív jelenléttel támogatta a közösségi folyamatokat.
- 5:** Pedagógiai jelenléte mintát adott a gyermekek számára, pozitívan formálta a közösséget.

6. Folyamatos értékelés és önreflexió

Gyakorlatvezetői fókusz - Következtetések levonása a tapasztalatokból - Saját fejlődési irányok felismerése

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen tanulságokat vont le a tevékenységből?
- Miben látja saját szakmai fejlődését?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem tudott következtetéseket levonni saját tapasztalataiból.
- 2:** Megfogalmazott tanulságokat, de azok nem kapcsolódtak tudatos fejlődési irányhoz.
- 3:** Saját tapasztalataiból egyszerű következtetéseket vont le.
- 4:** Tudatosan értelmezte tapasztalatait, és felismerte saját fejlődési lehetőségeit.
- 5:** Reflektív gondolkodással világos fejlődési irányokat fogalmazott meg.

Példa rövid összegző mintaszövegre (5. félév)

A hallgató tevékenysége során tudatosan alkalmazta a felfedezésre épülő tanulási formákat, kérdéseivel ösztönözte a gyermekek gondolkodását. Pedagógiai döntéseit ok - okozati összefüggések mentén indokolta, differenciálási megoldásai egyre finomabbá váltak. Nevelői jelenléte hiteles és reflektív volt, önreflexiójában világos fejlődési irányokat jelölt ki. Munkája a komplexebb pedagógiai működés irányába mutat.

6. félév

Gyakorlatvezetői fókuszlap az értékeléshez

Óvodai összefüggő gyakorlat

Ez a segédanyag a gyakorlatvezető **összegző, diagnosztikus értékelői fókuszát** támogatja a 6. félév során. Felépítése és nyelvezete az előző félévek fókuszlapjaira épül, ugyanakkor ebben a záró szakaszban a hangsúly az **integrált, érett pedagógiai működésen**, a tudatos döntéshozatalon és a **szakmai identitás megjelenésén** van.

1. Szakmaiság

Gyakorlatvezetői fókusz - Integrált, érett szakmai gondolkodás - Elmélet és gyakorlat tudatos összekapcsolása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen szakmai elvek vezérelték a döntéseit? - Hogyan jelenik meg saját pedagógiai szemlélete a gyakorlatban?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató szakmai gondolkodása töredezett, az elméleti háttér és a gyakorlati döntések kapcsolata nem volt felismerhető.
- 2:** Az elméleti elemek megjelennek, de alkalmazásuk nem következetes.
- 3:** A hallgató képes az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására, szakmai gondolkodása alapvetően koherens.
- 4:** Tudatosan kapcsolja össze az elméletet és a gyakorlatot, döntései szakmailag megalapozottak.
- 5:** Integrált, érett szakmai gondolkodást mutat, pedagógiai döntései világos szakmai elveken alapulnak.

2. Tervezés

Gyakorlatvezetői fókusz - Komplex pedagógiai folyamatok tervezése - Alternatívák és rugalmas döntések

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen lehetséges kimenetekkel számolt a tervezés során? - Hogyan módosította a tervet a gyakorlatban?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A tervezés nem tükrözte a komplex pedagógiai folyamatokat, a tevékenység esetleges volt.
- 2:** A tervezésben megjelentek komplex elemek, de az alternatívák kezelése nem volt tudatos.
- 3:** A hallgató több lehetséges kimenettel számolt, de a megvalósítás során még bizonytalan volt.
- 4:** Tudatosan tervezett komplex folyamatokat, rugalmasan alkalmazkodott a helyzetekhez.
- 5:** A tervezés átfogó, alternatívákra épülő volt, hatékonyan támogatta a pedagógiai célokat.

3. Tanulás támogatása

Gyakorlatvezetői fókusz - Magas szintű facilitálás - A gyermekek önálló tanulásának támogatása

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Hogyan segítette a gyermekek önálló problémamegoldását? - Mikor és miért avatkozott be a tanulási folyamatba?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem tudta hatékonyan támogatni a tanulási folyamatot.
- 2:** Törekedett a támogatásra, de beavatkozásai nem voltak tudatosak.
- 3:** Alapvetően segítette a tanulást, de facilitáló szerepe még nem volt következetes.
- 4:** Magas szinten támogatta a gyermekek önálló tanulását, beavatkozásai tudatosak voltak.
- 5:** A tanulási folyamatot érzékenyen facilitálta, a gyermekek önállóságát maximálisan támogatta.

4. Differenciálás

Gyakorlatvezetői fókusz - Komplex, finoman hangolt differenciálás - Személyes pedagógiai döntések

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen egyéni szükségletekre reagált a tevékenység során? - Hogyan hozott pedagógiai döntéseket ezek alapján?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A differenciálás nem jelent meg a pedagógiai gyakorlatban.
- 2:** Felismerte az egyéni különbségeket, de reagálása nem volt adekvát.
- 3:** Tudatos, de még egyszerű differenciálási megoldásokat alkalmazott.
- 4:** Finoman hangolt, személyre szabott támogatást nyújtott.
- 5:** Komplex, érzékeny pedagógiai döntésekkel támogatta az egyéni fejlődést.

5. Nevelői attitűd és közösség

Gyakorlatvezetői fókusz - Érett, példamutató nevelői attitűd - Tudatos közösségépítő pedagógiai működés

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen pedagógiai értékek mentén működött a csoportban? - Hogyan formálta tudatosan a közösségi folyamatokat?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** Nevelői attitűdje bizonytalan volt, nem tudott stabil keretet adni a csoportnak.
- 2:** Törekedett a következetességre, de jelenléte nem volt mindig hiteles.
- 3:** Megbízható, együttműködő nevelői attitűddel volt jelen.
- 4:** Érett, következetes pedagógiai jelenléte biztonságot adott a gyermekeknek.
- 5:** Példamutató nevelői attitűdje tudatosan formálta a közösség működését.

6. Folyamatos értékelés és önreflexió

Gyakorlatvezetői fókusz - Diagnosztikus értékelés - Tudatos szakmai identitás és fejlődési terv

Kérdések a hallgatóhoz (pl.) - Milyen mintázatokat lát saját pedagógiai működésében? - Milyen további szakmai fejlődési célokat fogalmaz meg?

Értékelési szintek - mintamondatok

- 1:** A hallgató nem tudta értelmezni saját szakmai működését.
- 2:** Reflektált saját tapasztalataira, de következtetései nem voltak rendszer-szintűek.
- 3:** Felismerte saját erősségeit és fejlesztendő területeit.
- 4:** Tudatosan értékelte saját pedagógiai működését, és világos fejlődési irányokat jelölt ki.
- 5:** Érett szakmai identitással, átgondolt fejlődési tervvel értékelte saját munkáját.

Példa rövid összegző mintaszövegre (6. félév)

A hallgató integrált, érett pedagógiai működést mutatott. Pedagógiai döntéseit világos szakmai elvek mentén hozta meg, rugalmasan kezelte a komplex helyzeteket. Tanulástámogató szerepe facilitáló jellegű volt, differenciálási megoldásai finoman hangoltak. Nevelői attitűdje példamutató, önreflexiója diagnosztikus jellegű, tudatos szakmai identitást és további fejlődési irányokat tükröz.

5. melléklet Egy valós hallgatói értékelés - 4. félév

Valós hallgatói anyag értékelése a fokozatokra épülő értékelési rendszer segítségével

A gyakorlati értékelés szemlélete és lehetőségei – valós példa a fejlesztő visszajelzés alkalmazására

Az V. fejezet elméleti alapjainak (fejlesztő értékelés, Bloom-taxonómia) gyakorlati alkalmazását a Mellékletben (7. számú melléklet) található, egy **valós, 4. féléves hallgatói teljesítményen alapuló minta-értékelés** segítségével mutatjuk be. Ez a dokumentum nem csupán egy kitöltési minta, hanem egy gondolkodási keret is egyben, amely segít a gyakorlatvezetőnek abban, hogy a pedagógiai munka lényegét – a gondolkodást, a jelenlétet és a fejlődési törekvést – konkrét példákon keresztül értelmezzék.

A minta-értékelés célja és kontextusa

A minta-értékelés bemutatásával az a célunk, hogy láthatóvá tegyük, miként lehet az elméleti alapokra épülő értékelési szempontrendszert a gyakorlatban következetesen és hatékonyan alkalmazni.

1. **A 4. félév elvárásai (Kontextus):** A 4. féléves hallgató teljesítményét a Bloom-taxonómia szerint az alkalmazás és elemzés, valamint a kezdődő értékelés szintjei jellemzik. A hallgatótól elvárt a komplexebb helyzetek kezelése, a döntéseire való reflektálás, és a saját pedagógiai hang keresése. A minta-értékelés ezt a kontextust tartja szem előtt, amikor a hallgató mozgásos és anyanyelvi (mesélés) tervezeteit elemzi.
2. **Az értékelés felépítése:** A minta-értékelés négy fő elemből áll: mozgásos és mesélés tervezet elemzése, pedagógiai napló értékelése, és egy összegző értékelőlap, amely rögzíti a végső minősítést és a szöveges indoklást.

A strukturált értékelés előnyei

A részletesen kidolgozott, strukturált értékelés pedagógiai minőséget közvetít, és számos előnnyel jár a hallgató és az Ön munkája szempontjából is:

- **Objektivitás támogatása:** Az értékelés részekre, azaz konkrét szempontokra bontva történik, így pontosabban fókuszálható, árnyaltabban értékelhető a hallgatói teljesítmény.
- **Minőségi kritériumok világossága:** Már a tervezés és a dokumentumok elkészítése során egyértelművé teszi a minőségkritériumokat a hallgató számára.
- **Fejlődés követése:** Könnyen átláthatóvá válik a hallgató aktuális kompetencia-struktúrája, és lehetővé teszi a célzottabb, egyénre szabott fejlesztést.
- **Egységesítés:** Egységesíti az értékelés minőségét.

Az elméleti alapelvek gyakorlati tükröződése a minta-értékelésben

A minta-értékelés bemutatja, hogyan lehet a Bloom-szinteket és a fejlesztő visszajelzés elveit (5.5. pont) alkalmazni:

1. **Konkrét és példákkal alátámasztott visszajelzés:** Minden minősítéshez konkrét magyarázat tartozik, amely idézi a tervezetből vagy a naplóból a megfigyelt elemet.
 - *Példa:* A mozgástervezet 5-ös (Kiváló) minősítést kap az eszköz- és módszerválasztásra, az indoklás pedig konkrétan felsorolja az eszközöket ("babzsák, meserács, egyensúlyozó eszközök") és az alkalmazott, tudatos módszereket ("beszélgetés, magyarázat, bemutatás, játékos tevékenykedtetés").
2. **Fejlődésorientált megközelítés (alkotás/értékelés):** A visszajelzés célja a fejlődés irányának keresése a jelenlegi teljesítményben. Ahelyett, hogy a hiányosságokra fókuszálna, az **erősségekre épít**, és előre-mutató javaslatokat tesz.
 - *Példa:* Az önreflexió (9. szempont) 5-ös minősítést kap, mivel a hallgató árnyalt, őszinte és fejlődésorientált reflexiókat készít,

és reális célokat fogalmaz meg (pl. határozottság, szervezés előrelátása). Bár a napló szerint a spontán helyzetek kezelése még nem volt zökkenőmentes, az, hogy ezt felismeri és önállóan értelmezi, kiemelkedőnek számít.

3. **A reflexió és a szándék felismerése:** A gyakorlatvezető egyik kulcsfeladata a hallgató döntései mögött rejlő szándék és pedagógiai érzékenység felismerése és értelmezése. A minta-értékelés erre is példát mutat:
 - *Példa:* A mozgástervezet reflexiójánál (8. szempont) a gyakorlatvezető kiemeli, hogy a módszerek és vezényszavak tudatosak ("mint amikor egy kis maci elbújik az avarban"), ami azt jelzi, hogy a hallgató gondolkodásmódja már a tudatos értelmezés és döntés felé mozdul el.
4. **Az attitűd kiemelt szerepe:** A minta-értékelés végén található összegzés (Attitűd – profil) kiemeli, hogy a hallgató szakmai hozzáállása példamutató, elkötelezett és szorgalmas. Ez a profil alátámasztja a javasolt Jeles érdemjegyet, jelezve, hogy a fejlesztő értékelés során a nyitottság és a tanulási szándék az esetleges kisebb gyakorlati hiányosságok ellenére is pozitív irányba billenti a mérleg nyelvét.

A szakmailag építő értékelés minden szempontot konkrét, megfigyelt vagy idézett hallgatói teljesítményhez kapcsol, ezzel nemcsak visszajelez, hanem tanít is. A hallgató így a gyakorlatvezetőtől kapott értékelést gondolkodási segédletként használhatja, amelyben nem vizsgázik, hanem tanul.

Tervezet értékelése - Mozgásos tevékenység

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
1. A tervezés szerkezeti felépítése	4 Megfelelő	A tervezet világosan tagolt, tartalmazza a szükséges egységeket (pl. előkészítő, bevezető, fő rész, befejező rész). A részletes bontás jól követhető, különösen a mozgásos tevékenységek sorrendje, eszközhasználat és módszertani utasítások terén. A szakrendezés (pl. szakrajzok helyének kijelölése) jól látható, azonban néhány helyen a táblázati struktúra szerkesztése (pl. az időbeosztások megjelenítése) pontatlan - ez kissé zavarja az átláthatóságot.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	5 Kiváló	A tervezet célkitűzései világosan összhangban vannak a választott tartalommal. Például: „a meserácson való mozgás során a gyermek hát-, kar- és vállizmai erősödnek...”, ez közvetlenül kapcsolódik a fő rész 1. gyakorlatához („Meserács íven való fel és lemászás”). Az egyensúlyfejlesztés és a ritmusképesség fejlesztése is többszörösen megjelenik mind a célokban, mind a konkrét feladatokban.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	4 Megfelelő	A választott tevékenységek jól illeszkednek az óvodai nevelés céljaihoz, különösen az egészséges életmódra nevelés és a testi képességek fejlesztése terén. Például: „Járás és futásgyakorlatok, Mászás meserácson fel és le...” - ezek mind a hely- és helyzetváltoztató mozgásformákat fejlesztik. A didaktikai feladatok között megjelenik a hibajavítás és differenciálás szándéka is. A komplex művészeti nevelés elemei (vers, mese, zene) kissé háttérbe szorulnak, ezek erősíthetők lennének.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	5 Kiváló	A használt eszközök gazdagok, jól megválasztottak, a pedagógiai céllal összhangban: babzsák, meserács, egyensúlyozó eszközök, padok stb. A módszerek változatosak: „beszélgetés, magyarázat, bemutatás, játékos tevékenykedtetés, differenciálás, ellenőrzés, dicséret” - ezek mind hozzájárulnak a fejlesztő hatáshoz. A módszerek alkalmazása tudatos és gyakorlatorientált.
5. Az időkeret és szervezés realitása	4 Megfelelő	Az időkeret alapvetően reális, jól tagolt (pl. bevezető 5', fő rész 10-15', befejezés 3'). Ugyanakkor a fő részben négy különböző feladat (pl. mászás, szökdelés, egyensúlyozás, játék) 10-15 percbe sűrítve kissé sűrű lehet egy vegyes életkorú csoportnál. A szervezés átgondolt, a gyermekek aktivitása jól irányított.
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	3 Részben megfelelő	A differenciálás szándéka megjelenik (pl. „aki ügyes, próbálja meg egy lábon...”, „próbáljuk meg becsukott szemmel is”), azonban ez többnyire csak a feladat nehezítésében valósul meg. Nem jelenik meg konkrétan a gyermekek eltérő fejlettségi szintjeinek figyelembevétele a szervezésben vagy eszközválasztásban. Javasolt lenne a differenciálás tervezettebb formája.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	5 Kiváló	A tervezet kifejezetten törekszik a gyermekek bevonására. Már az előkészítő részben is kérdések, beszélgetés indítja a folyamatot („Nektek mi a kedvenc évszakotok?”). A feladatok játékosak, cselekvéssesek, motiválóak - pl. az „aranyszörű bárányhoz” vezető út kerettörténete erőteljes motivációs eszköz. A gyermekek aktivitása a teljes folyamatban biztosított.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	4 Megfelelő	A döntések mögötti pedagógiai szándék jól azonosítható, például a bemelegítés céljainál részletesen leírja az egyes izomcsoportok aktiválását. A módszerek és vezényszavak megválasztása is tudatos („mint amikor egy kis maci elbújik az avarban”), mégis a reflexív indoklás, azaz a döntések tudatos elemzése, kissé háttérben marad. E téren a reflexió mélyítése ajánlott.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	4 - Megfelelő	A tervezet nyelvezete alapvetően szakmai, jól érthető. A mozgásos szakkifejezések pontosak („szökdelés, törzsdöntés, egyensúlyozás”), az utasítások világosak. Helyenként előfordul nyelvi pontatlanság (pl. „rendszerese mozgásra nevelés”), valamint szerkesztési hiányosságok, ezek javítása a következő félév szintjén már elvárt.

Összegzés:

A hallgató mozgástervezete jól átgondolt, pedagógiaiilag megalapozott, a gyermekek aktív részvételét sokrétűen biztosítja. A választott eszközök és módszerek hitelesen tükrözik a hallgató fejlődő szakmai tudását. A differenciálás és a reflexív gondolkodás elmélyítése lehet a következő fejlődési irány. A tervezet a 4. félév elvárásaihoz összességében jól illeszkedik, a gyakorlati megvalósításra is alkalmas.

Tervezet értékelése - Mesélés 4. félév

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
1. A tervezés szerkezeti felépítése	5 Kiváló	A tervezet szerkezete világosan tagolt, jól áttekinthető. Az előkészítés, motiváció, mese bemutatása és utótevékenység külön egységekben szerepelnek. A mellékletek (pl. mese szövege, bábok, vizuális tevékenység leírása) hozzáadnak a komplexitáshoz. A foglalkozás menetének részletezése jól strukturált.
2. A célok és tartalmak illeszkedése	5 Kiváló	A cél világos: „Megértetjük a gyermekekkel, hogy milyen fontos a becsületesség...”. A választott mese („Az aranyszörű bárány”) teljes mértékben támogatja ezt, a mese erkölcsi tanulsága (becsület - jutalom) egyértelműen illeszkedik. A kapcsolódás a Víz világnapjához és a húsvéti szimbólumhoz (bárány) is indokolt.
3. A tevékenységek pedagógiai megalapozottsága	5 Kiváló	A tervezet kiemelkedően tudatos pedagógiai szemléletet tükröz. A mese tartalma köré nevelési feladatokat rendel („türelem, segítőkészség, szabálytudat”), és ezeket a konkrét gyakorlatokhoz is kapcsolja. Az utótevékenység (vizuális feldolgozás) és a közös beszélgetés tovább mélyíti az élményt.
4. Az eszközök és módszerek kiválasztása	5 Kiváló	Az eszközválasztás kreatív és tudatos: saját készítésű bábok, bábszínház jegyek, csengő, festékek. A módszerek között szerepel a bábozás, dramatikus játék, beszélgetés, vizuális tevékenység. A módszertani repertoár gazdag, a megvalósítás a gyermekek életkori sajátosságaihoz illeszkedik.
5. Az időkeret és szervezés realitása	4 Megfelelő	Az időbeosztás 3 fő szakaszra oszlik (előkészítés, mesemondás, tevékenység), ezek realizáltak. Ugyanakkor a tervezet nem minden részletnél tünteti fel az időtartamot, és a mese újramondás lehetősége nem időzített, ez kissé csökkenti az időkeret átláthatóságát. A szervezés egyébként gördülékeny, átgondolt.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
6. Az egyéni differenciálás lehetőségei	4 Megfelelő	A tervezet differenciál a szerepkiosztásnál („a nagyok hozzanak széket”, „egy nagycsoportos osztja ki a jegyeket”), valamint a vizuális tevékenység során. Ez a gyakorlatban is jól hasznosítható, ugyanakkor a fejlődési szintekhez igazított adaptálás nem részletezett.
7. A gyermekek aktív részvételének biztosítása	5 Kiváló	A gyermekek aktív szereplőként vannak jelen: keresnek elrejtett tárgyakat, részt vesznek a bábszínházban, festenek, újramesélnek. A mese dramatikus elemei és az alkotó tevékenységek (pl. „mindenkinek saját aranyszőrű báránya lesz”) kimagasló motivációs hatásúak. Az élménypedagógiai megközelítés példaértékű.
8. A reflexió és tudatosság megjelenése	5 Kiváló	A tervezetben egyértelműen megjelenik a reflexív gondolkodás: minden módszer és eszköz választása indokolt, pl. „juhász eszközei elrejtése” - indirekt motiváció, többszöri mesemondás szerepjátékra való építése. A fejlesztési célokat és nevelési üzeneteket tudatosan illeszti a tartalmakhoz.
9. A nyelvi megformáltság és szakmai nyelvezet	4 Megfelelő	A nyelvezet alapvetően szakmai, jól strukturált, a szakmai fogalmak jelen vannak. Helyenként előfordul szóismétlés, stílári tördezettség (pl. túl hosszú célmeghatározás), de ez nem csökkenti érdemben a szakmai minőséget. A mese szövege pontosan forrásolt, ez dicséretes.

Összegzés:

A hallgató mesetervezete komplex, magas színvonalú munka, amely jól tükrözi a 4. féléves hallgató szakmai érettségét. A meseválasztás, a motiváció, az eszközhasználat és a gyermekek bevonása jól megtervezett. A differenciálás és az időke-
ret precízebb kimunkálása tovább erősítené a szakmai kiválóságot. Összességében a tervezet kiváló alapot nyújt az élményszerű óvodai irodalmi neveléshez.

Pedagógiai napló értékelése - 4. félév

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
1. Megfigyelési szempontok alkalmazása	5 Kiváló	A naplóban következetesen jelennek meg a megfigyelési szempontok, például a gyermekek játék- és mozgástevékenységeinél vagy a kapcsolati hálók leírásánál (pl. 3. pont: „Szerepjáték: különösen népszerű a babakonyhai főzőcskézés”; 6.4 pont: „A nagyobbak mindig segítik a kisebbeket”). A hallgató önálló pedagógiai fókuszokat is kijelöl, különösen a kommunikáció és differenciálás terén.
2. Pontos megfigyelés és leírás	5 Kiváló	A leírások részletesek, gyermekközpontúak és nevelési összefüggéseket is tartalmaznak (pl. 7.1: „A gyerekek eltérő fejlettségi szintje miatt fokozott figyelmet igényelt a szervezés és az instrukciók megfogalmazása”). A napirend, tevékenységek és gyermekreakciók pontos dokumentálása jól olvashatóvá teszi a pedagógiai folyamatokat.
3. Tények és értelmezés elválasztása	4 Megfelelő	A naplóban több helyen jól elkülönülnek a tények és azok értelmezése (pl. 7.4: „A vegyes életkorú, nagyszámú csoport irányítása kihívást jelentett...”), ugyanakkor néhol ezek összeolvadnak, különösen az önreflexió során, ahol az élményekkel párhuzamosan keveredik az értékelés (pl. 9. pont).
4. Saját élmények azonosítása	5 Kiváló	A hallgató több ponton konkrét, megélt helyzetekből indul ki (pl. 9. pont: „Igen, voltak olyan helyzetek, amikor bátortalannak éreztem magam...”). Ezekhez önismereti értelmezések is társulnak, ami hitelessé és fejlesztő hatásúvá teszi a reflexiókat.
5. Pedagógiai kérdések megfogalmazása	4 Megfelelő	A napló közvetetten több pedagógiai kérdést is felvet (pl. differenciálás, motiváció, időkezelés), explicit kérdésformában azonban ritkán jelennek meg. Jelen van a problémaérzékenység, például: „Volt, akit nehezebben tudtam motiválni... hogyan lehet őket még jobban bevonni?” - de ezek tovább bontása még erősíthető.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
6. Reflektív gondolkodás megjelenése	5 Kiváló	A reflexiók tudatosak, fejlődésorientáltak és önkritikusak. A hallgató azonosítja erősségeit és fejlődési területeit (pl. „határozottság terén van még hova fejlődnöm”; „előre megszervezni a bevásárlást és az eszközöket...”). A tapasztalatok elemzése mély és őszinte.
7. Elméleti összekapcsolás	4 Megfelelő	Bár a napló nem tartalmaz sok közvetlen elméleti hivatkozást, az elméleti háttér közvetetten érvényesül a leírásokban. Például az anyanyelvi nevelés jellemzőit pontosan tükrözi a 6.5 pont („vannak, akik két nyelven nőnek fel...”), és a differenciált bánásmód az irányított mozgásnál jól megjelenik (7.4).
8. A fejlődés tudatosítása	5 Kiváló	A hallgató világosan reflektál saját fejlődési útjára: „önbizalmam az előző félévhez képest erősödött”, „hatékonyabban tudom kezelni ezeket a helyzeteket”. Nemcsak a problémák felismerése, hanem a fejlődési irányok kijelölése is megjelenik (pl. kommunikációs és konfliktuskezelési készségek).
9. Nyelvi minőség, szerkesztettség	4 Megfelelő	A szöveg alapvetően jól szerkesztett és érthető, de több helyen előfordul szóismétlés, illetve stilisztikailag kevésbé kidolgozott fordulat (pl. „nagyon élveztek... nagyon örültek...”). Ezek minimális javítással könnyen korrigálhatók. A szakmai nyelvhasználat jellemzően helyes.

Összegzés:

A hallgató pedagógiai naplója átgondolt, részletes és hiteles reflexiókat tartalmaz. A megfigyelések pontossága, az élmények értelmezése és a szakmai fejlődés tudatosítása kiemelkedő. A hallgató képes a tapasztalatait pedagógiai összefüggésben értelmezni, és fejlődési irányokat kijelölni magának. A nyelvezet javítása és az elméleti kapcsolódások tudatosabb beemelése lehet a következő fejlődési cél. Összességében a napló kiváló alapot nyújt a szakmai identitás erősítéséhez.

Értékelési összegzés (Értékelő lap)- 4. félév

Az alábbi értékelő táblázat a hallgató teljes féléves munkáját összegzi. A pontozás mellett részletes, szakmailag megalapozott, gyakorlatorientált szöveges indoklást is tartalmaz, amely figyelembe veszi a két benyújtott tervezet (mozgás és mese), a pedagógiai napló tartalmát, valamint a hallgató megfigyelt tevékenységeit és attitűdjét. A cél, hogy a gyakorlatvezető számára átlátható és konkrét visszajelzési mintát adjon.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
1. Szakmaiság, szaktudás	5 Jeles	A hallgató mindkét tervezetében (különösen a mesefoglalkozásban) jól alkalmazta az óvodapedagógiai alapismereteket. A cél-tartalom illeszkedés világos, a reflexióiban értelmezni tudta a gyermekek reakcióit. A pedagógiai naplóban bemutatott megfigyelések elméletileg megalapozottak, a szakmai fogalmak pontosak. Megnyilvánulásából kitűnik, hogy érti és alkalmazni tudja a nevelési alapelveket az anyanyelvi és mozgásos nevelés területén.
2. Tervezés és szervezés	5 Jeles	Mindkét tervezet szerkezete logikus, differenciált, a gyermekek életkori sajátosságaihoz illeszkedő. A mozgásos tervezet jól tagolt, az időkezelés reális; a mesés tervezet kreatív, eszközgazdag, és több műveltségi területet is integrál. A napló alapján a hallgató önállóan készült a feladataira, előkészítette az eszközöket, és reflektált a szervezési tapasztalataira. Szervezőmunkája előremutató és következetes.
3. Tanulás támogatása	4 Jó	A tervezetekben jól azonosítható a tanulást támogató szándék: motiváló eszközök, cselekvéses tanulás, differenciált utasítások. A napló szerint ugyanakkor a csoport irányítása még nem minden helyzetben volt zökkenőmentes, különösen a spontán szituációkban (7.4). A hallgató azonban felismerte ezeket a helyzeteket, és törekszik fejlődni - ez önmagában is a tanulás támogatásának része.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
4. Személyiség-fejlesztés	4 Jó	A mesei és mozgásos tevékenységek tartalmilag is támogatják az érzelmi és erkölcsi nevelést. A hallgató érzékeny a gyermeki megnyilvánulásokra, és a differenciálás is megjelenik - például a mesetervezetben a szerepek kiosztásánál, illetve a festésnél alkalmazott fokozatokban. Ugyanakkor a naplóban is utal rá, hogy a határozottabb jelenlét még nem mindig sikerült (9. pont), ami a fejlesztő attitűd gyakorlati alkalmazását korlátozhatja.
5. Közösségalkotás	4 Jó	A hallgató a gyermekek közötti kapcsolatokra érzékenyen reagált, a közös játékokat jól szervezte, és bevonó módszereket alkalmazott (pl. 'bábszínház jegyek kiosztása', 'együtt keresett tárgyak'). A pedagógiai naplóban megfogalmazott megfigyelések szerint a gyermekek között pozitív légkört ápolt, de a spontán közösségi helyzetek irányítása még nem mindig volt magabiztos.
6. Értékelés	4 Jó	A hallgató értékelő tevékenysége tudatos: dicséret, megerősítés, differenciált visszacsatolás jelenik meg a tervekben és a megvalósítás során (pl. 'aki ügyesebb, próbálja meg egy lábon...'). A pedagógiai napló is alátámasztja, hogy képes a gyermekek teljesítményét követni és visszajelzéseket adni, de ezek mélysége és egyéniesítése még fejlődési terület lehet.
7. Környezeti nevelés	5 Jeles	A mesetervezet kifejezetten jól integrálja a fenntarthatósági és környezeti témákat (pl. Víz világnapja, természetes víz fontossága), a naplóban leírt gyakorlatok pedig megerősítik, hogy ezek nemcsak formailag, hanem tartalmilag is jelentőséggel bírnak. A hallgató kreatív ötletekkel (pl. hulladékgyűjtős játék) járult hozzá a környezettudatos neveléshez.
8. Kommunikáció	4 Jó	A hallgató kommunikációja jellemzően partneri, empatikus és gyermeki nyelvi szinten jól alkalmazkodó. A megfigyelések szerint azonban időnként még bátortalanság érzékelhető, különösen új vagy szokatlan helyzetekben. A napló alapján törekszik fejlődni, és már önállóan felismeri, hogy a határozottabb fellépés erősítené nevelői jelenlétét.

Értékelési szempont	Értékelési szint	Konkrét értékelés (idézett példákkal)
9. Önreflexió	5 Jeles	A naplóban megjelenő önreflexiók árnyaltak, őszinték és fejlődésorientáltak. A hallgató konkrét példákkal mutatja be saját dilemmáit és eredményeit (pl. „önbizalmam az előző félévhez képest erősödött”), valamint reális fejlődési célokat fogalmaz meg (pl. határozottság, szervezés előrelátása). Ez a reflektív attitűd kiváló alap a szakmai fejlődéshez.

Hallgatói attitűd - profil (összefoglalás értékeléshez)

A hallgató szakmai hozzáállása példamutató: elkötelezett, érdeklődő és szorgalmas. Munkáját mindig felkészülten végezte, megbízhatóan teljesítette a vállalt feladatokat. Kezdeményező attitűdje különösen a tervezési és reflexiós szakaszokban érvényesült - bátran fogalmazott meg saját ötleteket, önállóan keresett eszközöket, forrásokat. Tervezőmunkája átgondolt, a gyakorlat szintjéhez jól illeszkedő, komplex és elméletileg megalapozott. Az elemző gondolkodásra való törekvés a naplóban és a szóban megfogalmazott visszajelzések során is érzékelhető volt.

A gyermekcsoporttal való közvetlen munkában azonban még látható némi bizonytalanság: a spontán helyzetekben olykor bátortalanul reagált, irányítói jelenléte még nem mindig határozott. A gyermekek motiválásában, figyelmének megosztásában fejlődőképes. Ezek a jelzések természetesek a képzés ezen szakaszában, és megfelelő támogatással jól fejleszthetők. A hallgató önreflexív, nyitott a visszajelzésekre, és törekszik a gyakorlati tapasztalatokból való tanulásra.

Javasolt összegző érdemjegy -4. félév

Javasolt érdemjegy: 5 - Jeles

Indoklás:

A hallgató a 4. féléves gyakorlat során kiegyensúlyozott, tudatos és elkötelezett munkát végzett. A benyújtott tervezetek szakmailag megalapozottak, tartalmilag komplexek, és jól tükrözik az elméleti tudás alkalmazását a gyakorlatban. A pedagógiai napló részletes, reflektív, és hiteles képet ad a gyermekcsoportban végzett munkájáról. A hallgató önreflexiói mélyek, fejlődésorientáltak, és a tapasztalatokat képes önállóan értelmezni. Bár a gyermekekkel való közvetlen nevelői jelenléte még fejlődő szakaszban van, a hozzáállása, nyitottsága és tanulási szándéka kiemelkedő. Mindezek alapján a teljesítménye jeles (5) érdemjegyet érdemel.

IRODALOM

1. fejezet

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, Belgium, 2015. ([link](#)) [2026.04.28] Magyarul l.: Az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosításának standardjai és irányelvei (ESG 2015). OFI, 2016. ([link](#)) [2026.04.28]

4. fejezet

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. New York: Longman.

Bloom, B. S. (szerk.) (1956). [Taxonomy of Educational Objectives](#). Green: Longmans.

Magyar nyelvű értelmezéshez lásd:

Báthory Zoltán - Falus Iván (szerk.) (1997). Pedagógiai Lexikon. Kereban Kiadó.

Szivák Judit (2003). A reflektív gondolkodás fejlesztése. Gondolat: Budapest.

Falus Iván (szerk.) (2003). Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó: Budapest.

6. fejezet

Záróvizsga tételek. Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar. ([link](#)) [2026.04.28]

8. fejezet

2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról. (2023). ([link](#)) [2026.04.28]

Bakos, F. (szerk.). (2002). Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémiai Kiadó.

Báthory, Z., & Falus, I. (1977). Pedagógiai lexikon III. Keraban Kiadó.

Bihariné Krekó, I., & Kanczler, Gy. (2019). Természetvédelem és környezetvédelem. ELTE. ([link](#)) [2026.04.28]

Cole, M., & Cole, S. R. (2003). Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó.

Di Blasio, B., Paku, Á., & Marton, M. (2013). A mentor mint kapuőr a tanári professzió kialakításában. ([link](#)) [2026.04.28]

Kotschy, B., Sallai, É., & Szőke-Milinte, E. (2016). Mentorok tevékenységének támogatása: Segédanyag a köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusgyakornokok mentorainak. Oktatási Hivatal. ([link](#))

Kovács, Gy., & Bakosi, É. (2004). Óvodapedagógia I. Debrecen.

Magyar Kormány. (2025). Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (Magyar Közlöny, 2025/44., 2128-2139). ([link](#))

Nahalka, I. (2019). A tapasztalati tanulás elvének kritikája. Új Pedagógiai Szemle, 1–2. ([link](#))

Lord, P., Atkinson, M., & Mitchell, H. (2008). Mentoring and coaching for professionals: A study of research evidence. National Foundation for Educational Research.

United Nations Information Service. (é. n.). Sustainable Development Goals. ([link](#))

A KÖTET SZERZŐI

BÁLINT-PALLAGHY RÉKA

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
Gyakorlati és Továbbképzési Intézet, mesteroktató
[Szakmai életrajz](#)

FÜLÖPNÉ KÁNTOR JUDIT

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
Gyakorlati és Továbbképzési Intézet, mesteroktató
[Szakmai életrajz](#)

SZOVA ZSUZSANNA ESZTER

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
Pedagógusképző Intézet, tanársegéd
Báránylehő Svábhegyi Református Óvoda, mb. igaz-
gató
[Szakmai életrajz](#)

DR. TOLNAI ÁGNES

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
Gyakorlati és Továbbképzési Intézet, főiskolai tanár
[Szakmai életrajz](#)

